

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:4 • Sayı/No:1 • Ocak-Haziran/January-June2018

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 4 • Sayı/No: 1 • Ocak-Haziran / January-June 2018

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Adına Sahibi/Owner: Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Zeliha TOYDEMİR DAVULCU

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Dr. Gökçe OK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Gökçe OK (Genel Müdür Yardımcısı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Nagihan ÖNDER (Eğitim Dairesi Başkanı)

Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU (Uyum ve İletişim Dairesi Başkanı)

Mehmet Sinan YILDIZ (Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı)

Selami POLAT (İ. Hukuk Müşaviri Vekili)

Danışma Kurulu/Advisory Board

Abdullah AYAZ (GİGM Genel Müdürü)

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Başak YAVÇAN (TOBB ETÜ)

Dr. Öğr. Üyesi Can Ozan TUNCER (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Deniz KAYA (Milli Eğitim Bakanlığı)

Dr. Öğr. Üyesi Doğa ELÇİN (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (KVKK Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Nalan YETİM (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Nuray EKŞİ (Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR (GAMER Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Serhat AYDIN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. T. Sabri ERDİL (İçişleri Bakan Yardımcısı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Erzurum Üniversitesi)

* Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

* Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

ABONELİK/SUBSCRIPTION

Telefon/Phone: (0312) 422 07 99

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yerel Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: Haziran 2018

Baskı Hazırlık/Print Application: TASARIM OFSET Murat AKÇA (0312) 384 75 04

Baskı Yeri/Print Address: TASARIM OFSET

© Genel Müdürlük yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayımlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmî görüşü yansıtmaz

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

Editörden	7
Sağlık Açısından Göç ve Yaşlılık	10
Şebnem Aslan, Demet Akarçay Ulutaş	
Jewish Immigration to the American Continent	30
Şule Toktaş, Fatih Resul Kılınç	
İltica Hukukunda Hariçte Bırakma Değerlendirmesi	66
Talip Menekşe	
Access to Health Services for Persons Having International Protection Status in Turkey	112
Bekir Güzel	
Double Challenges for the Elderly Turkish Immigrants in Montreal	134
Okan Özdemir	
Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları	159

EDİTÖRDEN

Geçmişten günümüze sayısız göç hareketine ev sahipliği yapan ülkemiz, bugün de dünya üzerindeki sığınmacıların büyük çoğunluğuna ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemiz, bir yandan günümüzde gerçekleşen ve ülkeler için tam bir kriz ortamı oluşturan kitlesel göç akınlarını daha güçlü politikalar üreterek yönetmekte bir yandan da tarihi tecrübesiyle göç literatürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunun örneklerinden biri olan ve elinizde bulunan Göç Araştırmaları Dergisi, yılda iki defa yayımlanarak bu katkıyı sürekli hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Dergimizin bu sayısında, uluslararası göç hareketinin farklı boyutlarına değinen ve göç alanına önemli katkılar sunacağına inandığımız ikisi Türkçe, üçü de İngilizce olmak üzere beş makaleyi siz değerli okurlarımıza ulaştırmaktayız.

Şebnem Aslan ve Demet Akarçay Ulutaş tarafından kaleme alınan “*Sağlık Açısından Göç ve Yaşlılık*” başlıklı göç etmiş yaşlı bireyler ya da sağlık için göç eden yaşlı bireyleri odağına alan makalede, sağlık hizmetlerinin göç eden yaşlı bireyler üzerindeki etkileri ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları araştırılmıştır. Avrupa’ya göç etmiş yaşlıların sağlık hizmetlerine erişimi ayrıntılı olarak incelenerek insanların sağlık hizmetine erişimi, Andersen’in refah devleti sınıflandırması ışığında aktarılmıştır.

Şule Toktaş ve Fatih Resul Kılınç tarafından kaleme alınan “*Jewish Immigration to the American Continent*” başlıklı makalede, Yahudilerin Osmanlı İmparatorluğu’ndan ve Türkiye’den Amerika kıtasına göçü incelenmektedir. Bu inceleme esnasında, bir yandan varış ülkelerinde karşılaşılan ve birbirleriyle benzerlik gösteren göç süreçleri aktarılmakta diğer yandan da Yahudi göçmenlerin yerleştikleri ülkelerde kurdukları dini, eğitim ve yardım kuruluşları aracılığıyla kültürlerini nasıl koruduklarına değinilmektedir.

Talip Menekşe, “*İltica Hukukunda Hariçte Bırakma Değerlendirmesi*” başlıklı makalede, Türk iltica hukukunun temelini oluşturan sı-

ğınma hakkının niteliğini ve bu hakka hariçte bırakma değerlendirmesi sebebiyle getirilen sınırlamaları açıklamaktadır. Bununla birlikte hariçte bırakma değerlendirmesinde uygulamanın nasıl olması gerektiği ile ilgili özel durumlar ele alınmakta ve hariçte bırakmanın sonuçları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hariçte bırakmaya konu olabilecek davalardaki tutumu da değerlendirilerek incelenmektedir.

Bekir Güzel “*Access to Health Services for Persons Having International Protection Status in Turkey*” başlıklı makalede, Türkiye'nin uluslararası göç hareketinde hedef ülke oluşu ile uluslararası koruma başvuru sahipleri ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan hakları ele almaktadır. Bu bağlamda, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabulünden sonra uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan sağlık hizmetlerini detaylı bir şekilde değerlendirmektedir.

Okan Özdemir, “*Double Challenges for the Elderly Turkish Immigrants in Montreal*” başlıklı makalede, Kanada'da yaşayan yaşlı Türk göçmenlere sağlanan sosyal desteği incelemektedir. Bu inceleme, yaşlı Türk göçmenlerle çalışan topluluk çalışanlarının bakış açısından göç sonrası yaşanan sıkıntıları teorik bir düzlemde irdeleyerek topluluk destek mekanizmalarını tartışmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması ve 5. yılını doldurması ile daha da efektif hale gelen göç alanındaki çalışmalar artarak devam etmektedir. Dergimizin bu sayıyla birlikte aramıza katılan yeni danışma kurulu üyelerimize hoş geldiniz derken, bugüne kadarki sayılarımıza son derece değerli katkılarıyla ortak olarak görevi devreden öğretim üyelerimize de şükranlarımızı ifade ediyoruz. Dergimizin bu sayısının da sizlere ve göç çalışmalarına katkı sağlamasını temenni ediyoruz.

Dr. Gökçe OK

Sağlık Açısından Göç ve Yaşlılık

Şebnem Aslan*, Demet Akarçay Ulutaş**

Öz

Göç eden bireylerin göç ettikleri yerde yaşlandıklarında, sağlık bakım hizmetlerinden yararlanma fırsatları, göç edilen ülkelerdeki olanaklar, sigortacılık sistemi önem taşımaktadır. Diğer açıdan yaşlı bireylerin göç etmesi durumunda da farklı düzeyde ruhsal ve fiziksel olumsuz yönde etkiler görülebilmektedir. Ülkelerin yaşlılara bakış açısı, yaşlıların sağlık ve sosyal sigortacılık sisteminden aldıkları payı ve bu sistemdeki sınırlarını belirleyebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Andersen'in refah devleti sınıflandırması, farklı devletlerin yaşlı bireyleri metalaştırması üzerine sosyal yardımlar ve sağlık bakımı yardımlarıyla fikir sunabilmektedir. Bu çalışmanın, Andersen'in refah devleti sınıflandırması ışığında ülkelerin insana yönelik bakışı, sağlık hizmetlerinin çok kültürlü yapısı ve yaşlı bireylerin özel gereksinimleri, göç, sağlık ve yaşlılık kavramlarıyla bütünleştirilerek yapılan bir derleme şeklinde alan yazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Göç, Yaşlılık, Sağlık, Refah Devleti

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, e-posta: sebnemaslan27@hotmail.com

** Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, e-posta: demetakarcay@gmail.com

Migration and Elderliness in the Sense of Health

Şebnem Aslan*, Demet Akarçay Ulutaş**

Abstract

Accessing opportunities to health facilities and services, opportunities and social and health security system in migrated country are vital for immigrant individuals as they grow old. Besides, mental and physical disadvantages on different levels can be seen as older people migrate to other countries. The perspective of countries on elderly people could determine the obtained share of elderly people from health and social security system and the limitation of this share. When considered from this point of view, Andersen's classification of welfare state could present a perspective on commodification of elderly people through social assistances and health care services. This study is considered as a contribution to the literature as a review in the light of Andersen's classification of welfare state by integrating the concepts of migration, health and elderliness with multicultural health services and special needs of elderly people.

Keywords: Migration, Elderliness, Health, Welfare State

*Prof. Dr., Selçuk University, The Faculty of Health Sciences, Department of Health Management, e-mail: sebnemaslan27@hotmail.com

**Öğr. Gör., KTO Karatay University, Faculty of Social and Human Sciences, Department of Social Service, e-mail: demetakarcay@gmail.com

YAŞLILIK VE SAĞLIK

Yaşlı birey ifadesi, Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirtildiği üzere, 65 yaş ve üzeri olan bireyleri kapsamaktadır (Saraç ve Yılmaz, 2015, s. 2). Öz (1992) ise yaşlılığı, yaşam döngüsünde normal bir süreç olmasının yanında ve bireylerin fizyolojik ve ruhsal güçlerini yavaş yavaş kaybetmeleri olarak tanımlamıştır (Bahar ve Parlar, 2007, s. 32). Toplumdaki yaşlı nüfusun artışına bağlı olarak görülen sosyal sorunların kapsamı da değişmektedir (Aylaz, Güneş ve Karaoğlu, 2005, s. 178). Toplumun genelinde yaşanan sorunlara yol açan başka bir olgu ise göç olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç süreci, birey ya da grupların eğitim, sağlık, ekonomik, siyasi nedenlerle farklı kültür ve yerleşim yerlerine zorunlu olarak ya da kendi istekleri doğrultusunda geçici veya kalıcı olarak gerçekleştirdikleri hareket olarak tanımlanmaktadır (Kolukırık, 2006, s. 1). Erkan (1995) ise literatürde göç olgusunu ifade eden sosyal hareketlilik kavramını, bireylerin, ailelerin, grupların statülerini değiştirmek adına yaptıkları hareket olarak ifade etmektedir (Tüfekçi, 2012, s. 2). Göç genellikle fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel değişiklikleri de beraberinde getirmektedir (Sır, Bayram ve Özkan, 1998, s. 84).

Toplumun yaş ortalamasının artması ve ilerleyen yaşla birlikte artan hastalık riski, yaşlılığa bağlı kronik hastalıkların, fonksiyonel yetersizliklerin artmasına ve yaşlı bireylerin ortaya çıkan bakım ve destek gibi ihtiyaçlarının karşılanması gereksinimine yol açmaktadır (Oğlak, 2015, s. 218). Almanya İstatistik Kurumu, 2013 yılı itibarıyla 80 yaş üzeri bireylerin toplam nüfusun % 5,4'ünü oluşturduğunu, bu oranın 2050 yılına kadar % 13'e ulaşacağını tahmin edildiğini ifade etmektedir ("German's Population by 2060", 2015). Türkiye'de ise 2017 yılı itibarıyla yaşlı bireyler, toplam nüfusun % 8,5'ini oluşturmakta ve bu oranın 2030 yılında Almanya'da tahmin edildiği gibi % 10'u geçerek % 12,9 ve 2080 yılında % 25,6 olacağı öngörülmektedir. Bu oranla birlikte Türkiye nüfusunun da "çok yaşlı" olarak tanımlanabileceği belirtilmektedir. Almanya'daki yaşlı göçmenler arasında en büyük grubu 1950-1970 yılları arasında bu ülkeye gelen Türk kökenliler oluşturmakta ve bu grupta yaşlıları Almanlara oranla bazı hastalıklara yakalanma riskleri daha yüksek olarak saptanmaktadır. Göçmen işçi olarak özellikle sağlıklı olarak seçilmiş olmalarına rağmen bu işçiler

kronik hastalıklar yüzünden çalışma hayatından daha erken kopmuşlar ve daha erken emekliye sevk edilmişlerdir. Ayrıca kronik hastalıklara, göçmen kökenli olmayanlara göre ortalama 10 yıl daha erken yakalandıkları gözlemlenmiştir (Ellinghaus, Brand ve Zeeb, 2013, s. 154).

Göç, sağlık ve yaşlılık çeşitli açılardan toplumsal sorunların nedenleri arasında konumlandırıldığından, göçün yaşlı nüfus üzerindeki en önemli etkisi ruhsal ve fiziksel olarak görülmektedir. İnsan hayatında yaşlılık döneminin sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi için özellikle yaşlı bireylerin dengeli ve çeşitli beslenmesinin sağlanması önem taşımaktadır (Saraç ve Yılmaz, 2015, s. 9). Yaşlı bireylerle yapılan bir grup çalışmasının sonunda, katılımcıların yaşlarına göre sağlıklı bir yaşam sürmelerinin dengeli beslenme ve spor yapmakla ilişkili olduğu vurgulanmıştır (Ellinghaus ve diğ., 2013, s. 157). Yaşlılık olgusunun yanı sıra göç de sosyal sorunların boyutunun ve kapsamının değişimine yol açan başka bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim göç alan ülkelerin yaşlı göçmenler için sosyal politikalarında düzenlemelere gittikleri görülmektedir (Kartal ve Alptekin, 2015, s. 595).

GÖÇ EDİLEN ÜLKELERDE YAŞLILARA BAKIŞ

Yaşlı bireylere yüklenen anlam pek çok çalışmada ve teoride ele alınmıştır. Bunlar içerisinde yer alan “Etkinlik Teorisi”ne göre, yaşlı bireylerin sosyoekonomik durumu ve sağlık düzeyine göre toplumsal etkileşimi azaltmakta, emekli olan yaşlıların iş yerinde sahip oldukları rollerin yanı sıra eşlerini ya da yakınlarını da kaybederek aile içinde de rol kayıpları yaşadıkları ve etkinliklerinin azaldığı ya da yok olduğu görülmektedir (Öz, 2002, s. 17). Başka bir teori olan “İlgisizlik Teorisi”nde yaşlı bireylerin yaşadığı rol kayıpları nedeniyle sosyal çevrelerinin daraldığı ve yeni roller üstlenemedikleri vurgulanmaktadır. Bunun yanında “Sosyal-Çevresel Teori” ise yaşlı bireylerin yaşlarıyla ve rol kayıplarıyla bağlantılı olarak yaşamdan geri çekildiklerini ve farklılaşan ihtiyaç ve isteklerini dile getirmekten kaçındıklarını savunmaktadır (Konak ve Çiğdem, 2005, s. 27).

Tablo 1. Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Yaşlı Modülü (WHOQOL- OLD) Çok Merkezli Projesi Boyut Skorlarının Katılımcı Merkezlere göre Dağılımı (2005)

Merkez	Kişi sayısı	Duyusal yetiler	Otonomi	Dün, bugün ve gelecek faaliyetleri	Sosyal Katılım	Ölüm ve ölme	Yakınlık
		Ort	Ort	Ort.	Ort.	Ort.	
İskoçya	108	71.4	66.7	65.03	62.3	71.43	51.36
İngiltere	142	81.0	72.4	69.10	73.1	68.36	67.63
Almanya (doğu)	343	70.8	68.1	66.55	70.58	56.34	70.45
İspanya	258	68.7	58.8	61.69	66.91	56.15	61.77
Danimarka	358	77.8	72.5	65.83	66.30	62.99	62.12
Fransa	139	61.2	54.6	56.61	52.54	67.91	58.91
Çek cum.	320	64.3	66.2	61.12	62.52	-	64.51
Macaristan	319	64.8	61.1	58.29	63.52	69.60	48.55
Norveç	299	77.6	66.4	66.37	68.73	64.62	73.25
Kanada	184	79.9	77.0	74.84	73.80	73.83	67.19
Avustralya	363	77.0	71.8	69.40	70.89	69.26	61.33
ABD	287	77.2	72.2	71.77	71.82	75.04	66.61
İsrail	240	74.5	70.2	62.86	66.23	51.58	62.87
Japonya	178	73.0	65.9	58.70	59.94	55.50	53.04
İsveç	445	72.7	66.1	66.68	66.57	70.76	59.23
Brezilya	326	76.7	67.8	69.89	67.66	64.39	68.83
Uruguay	235	81.5	65.8	66.87	66.86	65.02	71.23
Türkiye (Manisa)	327	55.6	60.8	58.05	54.66	44.07	65.92
İsviçre	134	81.6	76.6	71.90	73.55	60.83	63.50
Litvanya	326	71.0	53.3	48.23	61.44	65.05	39.18

Kaynak: Saygun ve Eser (2012, s. 71).

Yaşlı bireylerin kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olabilmeleri, sosyal çevrelerine katılım sağlayabilmeleri sosyal adaletin, insan haklarının ve yaşlı refah alanının önemli faktörleridir. Buradan hareketle, Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen ve Tablo 1’de görülen kriterler incelendiğinde, özellikle yaşlı bireyler arasında en yüksek otonomiye sahip olma yaşının Kanada’da olduğu görülmektedir. Toplumsal bütünlük açısından düşünüldüğünde, yaşlı bireylere toplumda verilen anlam ve değer kapsamında toplumun refah yapısıyla da yakından ilgilidir. Refah devletinde toplumu oluşturan bireylere yüklenen anlamlar doğrultusunda hizmet sunulduğu düşünüldüğünde, Andersen’in refah devleti sınıflandırmasını bu açıdan incelemek faydalı olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya’nın temsilcisi olduğu Andersen’in Liberal Refah Devleti sınıflandırmasına göre, ihtiyaç tespitine bağlı bir yapı bulunmaktadır. Devlet, ihtiyaç sahiplerini gelir ve gereksinim tespitine tabi tutarak, kuralları katı ve damgalamaya olanak ta-

nıyan bir yapıyı temsil etmekte birlikte refahın piyasa teşvikiyle sağlanması taraftarı olmaktadır. Buradan anlaşılacağı gibi, piyasa başarısızlıklarında devletin sorumluluğu sınırlandırılmaktadır (Taşgın, 2010, s. 49). Liberal modelde piyasa koşulları temel alındığından ekonomiye katkı sunmak önem taşımaktadır. Ancak literatürde bu durum, metalaşma ve yabancılaştırmaya yol açtığı için eleştirilmektedir (Gökbunar, Özdemir ve Uğur, 2008, s. 161).

İyi bir sağlık bakımının her vatandaşın hakkı olmasına karşın, piyasa tarafından sunulan sağlık bakımının toplumsal eşitlik ilkesine uymadığı açıktır (Blau ve Abramovitz, 2003, s. 374). Bu modelde, sigortacılık sistemi içine dâhil olmak için prim ödenmesi, yani ekonomiye katkı veren bir aktör olmak gerekmektedir. Sigortacılık sistemi içine dâhil olmayan birey sağlık sisteminin de dışında sayılmakta ve sağlık hizmetlerini kendi cebinden satın almak durumunda kalmaktadır. Amerika'da yaygınlaşan Medicaid ve Medicare sistemleri 1980'li yıllardan sonra sağlık hizmetlerinin sunumunda eşitliği sağlamak adına bulunan girişimleri ifade etmektedir. Medicaid sistemi düşük gelirli bireyleri temel alarak, engelli, yaşa ve gelire göre ailesine bağımlı olan grupları kapsayarak sağlık yardımı sunmaktadır. Bu sistem içinde, hastane ve hastane dışı hizmetlerin yanı sıra evde bakım hizmetleri de verilmektedir. Medicare sistemi ise Medicaid sistemi ile benzerlik gösterse de yaşlı ya da yeti yitimine sahip bireylere sağlık hizmeti ve yardımı sunmaktadır (Blau ve Abramovitz, 2003, s. 375-383).

Liberal toplumlarda yaşlı bireyler aileleri tarafından güçsüz olarak değerlendirilmekte ve yaşlıların tercihleri dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle, yaşlı göçmenlerdeki temel sorun aile desteğinin sınırlı olması şeklinde dikkati çekmektedir (Treas ve Mazumdar, 2002, s. 246). Özellikle liberal yapı içinde, endüstrileşme ve kentleşmenin de etkisiyle sosyal yapı değişmeye başlamış, aileler küçülmüş ve bunların bir sonucu olarak da yaşlıların toplumdaki statüleri farklılaşmıştır (Aylaz ve diğ., 2005, s. 178). Çalışma hayatından çekilen yaşlı bireyin "bakıma muhtaç" olarak değerlendirilmesi, yakınları ve devlet tarafından sunulan desteğe ihtiyacının artması ülke açısından yaşlı bağımlılık oranının artmasına neden olduğundan başka bir toplumsal ve ekonomik soruna da işaret etmektedir (Oğlak, 2015, s. 220). Kendi aile bireyleri tarafından dışlanan yaşlı göçmenler yalnızlık nedeniyle

ruhsal çöküntü yaşamakta ve kendilerini daha da güçsüz hissetmektedirler. Ayrıca, yaşlı bireyler aile içinde çocuklarıyla özerklik sorunları yaşamakta ve aile ilişkileri bu nedenle zarar görebilmektedir (Treas ve Mazumdar, 2002, s. 252). Çalıştığı dönemde sigortacılık sistemi içine dâhil olmayan yaşlı bireyler, yaşam döngüsü gereği sağlık bakımına ve hizmetlerine daha çok ihtiyaç duydukları bu dönemde gerekli hizmeti alamayabilmektedirler. Liberal yapının etkin olduğu ülkelere göç etmiş yaşlı bireyler bu sorunla karşı karşıya kalabilmekte ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma hayatına devam etmek zorunda kalabilmektedirler. Sosyal politikaların ve ücretsiz sağlanacak sağlık hizmetlerinin ekonomik yük olarak görüldüğü bu modelde, yaşlı bireylerin sağlık ihtiyaçlarının devlet tarafından finanse edilmesi de yetersiz olmaktadır.

Muhafazakâr modelde ise örnekler arasında Avusturya, Fransa, Almanya ve İtalya bulunmaktadır. Çoğunlukla, kilise tarafından şekillendirilen bu modelde aileye ve kadına karşı tutucu bir tavır sergilenmekte ve aile yardımları anneliği destekleyici nitelikte sunulmaktadır. Devletin bu modeldeki rolü telafi edici bir nitelikte olup devlet ara kurumları, özellikle de kilisenin karşılayamadığı refah hizmetlerini sunmakla yükümlü tutulmaktadır (Taşgın, 2010, s. 50). Bir toplum ne denli kentleşmiş, sanayileşmiş ve kurumsal anlamda farklılaşmışsa, yaşlı bakımı da o oranda aile ortamı ötesinde kurumsallaşmaya tabi olmaktadır. Aynı zamanda, en azından bu kuramsal perspektif izlenerek varılan kanıya göre, yaşlıların saygınlığı azaldıkça bir topluma nüfuz eden yaşlılık imgesi de o oranda kötüleşir (Strumpen, 2013, s. 194). Yaşlı bireylerin bakımının ev içinde sağlanması, aile fertlerine de ekonomik ve sosyal açıdan bir yük yaratarak aile sorunlarına neden olabilmektedir. Ayrıca, ev içinde deyim yerindeyse el yordamıyla bakım sunulan yaşlı bireyin özel ihtiyaçlarının algılanması mümkün olamamakta ve profesyonel bakım sunulamamaktadır (Bulduk, 2014, s. 57). Ayrıca yaşlı bireylere ev içinde bakım sunulması halinde bakım rolünü üstlenen aile üyesi tarafından verdiği emeğin herhangi bir ekonomik karşılığı olmadığı şeklinde değerlendirildiği için ailenin ekonomik ve sosyal sorunlarının yaşlı bireye yansıtılmasıyla da sonuçlanabilmektedir (Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı, 2007, s. 46).

Sosyal demokrat refah modeline İsveç ve Norveç örnek olarak verilebilmektedir. Bu modelde, işveren, çalışan ve piyasa arasındaki çelişkilerin tolere edilmesinden ziyade toplumun her kesimine eşit ve yüksek yaşam standardı getirecek hizmetlerin devlet tarafından sunulması temel alınmaktadır. Her bireyin tam istihdamı kilit bir rol oynarken, yaşlı, çocuk ve diğer dezavantajlı kesimin ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır (Taşgın, 2010, s. 48). Yaşam kalitesinin odak noktaya alındığı bu ülkelerde herkese eşit yaşam sunulması felsefesiyle hareket edilmesi sonucu yaşlı bireylerin de diğer ülkelere göre göreceli olarak refah alanlarının genişlediği görülmektedir.

Fukuyama, yaşlılarda aileye bağlılık derecesinin yüksek olduğunu ve yaşamlarını geçirdikleri bireylere karşı daha ilgili olduklarına dair yaygın bir inancın olduğunu vurgulamaktadır (Treas ve Mazumdar, 2002, s. 245). Bu yaklaşım ışığında; yaşlı bireyin, alışkın olduğu ev ortamından ayrılmadan yaşamına devam etmesi önem taşımaktadır. Buna yönelik olarak, evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin destek sorunlarının sadece ev içinde çözümlenemeyeceğinin görülmesiyle ortaya çıkmıştır (Bulduk, 2014, s. 57). Örnek vermek gerekirse, İsveç'te yaşlı bakımı evde bakım, özel donanımlı bakım ve kısa süreli konut bakımı şeklinde Belediyeler tarafından sunulmaktadır. Belediyeler devletten maddi olarak yardım elde edemeseler de, faaliyetlerinde devlet desteği sağlayabilmektedirler (Atar, 2013). Yaşlılara sunulan hizmetlerin bir hak olarak görüldüğü İsveç'te özellikle kısa süreli konutların yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu konutlarda 24 saat bakım sağlanmakta olup yaşlıların bu evlerde aldıkları tedavi süresi 3 ay ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, nüfusu yaşlı olan, özellikle İsveç ve Norveç gibi ülkelerde, yaşlılar için tatil gibi aktivitelere oldukça önem verilmekte ve yaşlıların seyahatleri sayesinde yaşamlarında olumlu değişimler geçirdikleri gözlenmektedir. Norveç'te tüm toplum yaşlılığa karşı sosyal güvenlik sistemine dâhil olup yaşlı bakımı da devlet tarafından sağlanmakta ve bu süreçte huzurevi gibi kurumlar yerine evde bakım hizmetleri tercih edilmektedir (Karahanoğulları, 2013, s. 253).

AVRUPA'YA GÖÇ ETMİŞ YAŞLILARIN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİ

Çok Kültürlü Sağlık Bakımı

Bakım alanında mesleki eğitim ve yeterlilik kazanılmasını sağlayarak kültürlerarası yeterlilik ve anadilde personel sağlanması konularında hizmet kuruluşlarını bilgilendirmek ve duyarlılık oluşturmak; göçmenleri bu konularda bilgilendirmek ve onlarda duyarlılık oluşturmak ve bakım hizmeti alanındaki işyerlerine piyasaya giriş imkânı açmak, çok kültürlü sağlık bakımının temel yapısını oluşturmaktadır (Schäfer, 2012, s. 5).“Bu yeteneklerden her grup ve insan kazançlı çıkar” fikrinin(Schäfer, 2012) odak noktası olduğu bu yapıda, toplumsal ve küresel sağlık, finansman ve sigortacılık açısından önemli değerlendirme noktaları bulunmaktadır. Toplum içinde farklı kültürlerden yaşayanlar olabileceği gibi *evrensel köy* olarak isimlendirilen dünyada, hizmet ve insan ulaşımının kolaylaşmasından dolayı başka ülkelerdeki uygulamalara dâhil olmak isteyen bireylerin bulunması, bir sistemin çok kültürlü boyutunun önemine vurgu yapmaktadır. Cevahir (2013, s. 146), başka ülkelere göç etmiş bireylerin çalışma hayatlarında gittikleri ülkelerde sigortacılık sisteminin bürokratik belirsizliğin sigortasız olarak çalışmalarına, işten atılma ve geri gönderilme korkusu ile de hastalıklarını ya da rahatsızlıklarını işverenlerinden gizlemelerine neden olduğunu vurgulamıştır.

Ramakrishna ve Weiss tarafından 1992 yılında yayımlanan çalışma, çok kültürlü bir yapının sağlık hizmetleri üzerindeki etkisini daha iyi açıklamaktadır. Sağlık bakım hizmetlerinin özel olarak sunulmasına ve cepten yapılan ödemelerle karşılanmasına alışık olan Hintli göçmenlerin kültürel olarak sağlık ve hastalık algıları ile sağlık profesyonelleriyle iletişimlerinde de farklılıklar bulunmaktadır. Hintliler genellikle, hekimlerinin hastalıklarıyla ilgili fazla bilgi vermesini istememektedir. Amerikalıların hastayı bilgilendirme ve şeffaflık olarak adlandırdıkları sağlıktaki etik ilkeler, Hintliler tarafından ölüm duygusunun hastaya yaşatılması, buna bağlı olarak hastanın yaşamdan umudunu kesmesi ve ölümden bahsedilmesinin ölümü getirmesi olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, Hintli ailelerin hastalarına hastalıklarının ciddiyetiyle ilgili bilgi verilmesini istememesi ve bu

durumu hoş karşılamamaları potansiyel olarak tıbbi etik ve hasta değerleri arasında etik ikileme yol açmaktadır (Ramakrishna ve Weiss, 1992, s. 269). Almanya'ya göç etmiş bireylerden biriyle yapılan görüşmede kullandığı “Tabii ki yaşılanıyoruz, tansiyon gibi rahatsızlıklarım var tabii, bunlar normal, yaşlanmaktan. Ama çoğu sorunların sebebi göç ve sonra yaşadıklarım. Gurbet hasta eder evet kesinlikle!” ifadesi dikkati çekmektedir (Cevahir, 2013, s. 147).

Başka ülkelere yapılan göçün doğal bir sonucu olarak görülebilecek çok kültürlü yapının sağlık politikaları ve sosyal politikalar içine dâhil edilmesi, göç eden bireylerin sosyal haklarının korunması toplumsal açıdan önem taşımaktadır. Ayrıca, göç ettikleri ülkede yaşlılık dönemlerini geçiren bireylerin de sistem içine alınmalarının yanı sıra sağlık ve bakım hizmetlerine ihtiyaç duydukları noktada ulaşabilmeleri yine toplumsal düzeyde sağlık statüsüne olumlu katkıda bulunacaktır.

Evde Bakım Hizmetleri

1700'lerin sonunda dini gereklilik nedeniyle yoksul hastaların evlerine düzenlenen ziyaretler sonucu şekillenen evde bakım hizmetleri (Aydın, 2005, s. 14), Dünya Sağlık Örgütü tarafından yaşlı bireylerde uzun süreli ya da geçici kurumsal bakımın yerini alabilecek, bu bakım şeklini geciktirebilecek ya da önlenebilecek bir unsur olarak ifade edilmektedir. Evde bakımın amacı, “hastalığı ya da yetersizliğine bakılmaksızın, gereksinimi olan yaşlıya, bağımsızlığını sürdürebildiği ve istediği sürece, kendi evinde yaşama olanağı” sunmaktır (Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Yaşlı Sağlığı Modülleri, 2011, s.429).

Evde bakım hizmetlerinde asıl düşünce “Mümkün olduğunca ayaktan bakım – Gerektiği kadar hastanede yatılı bakım” şeklinde özetlenebilmektedir (Schäfer, 2012, s. 9-25). Bu şekilde, yaşlı bireylerin alıştıkları ortamdan ayrılmadan fiziksel ve psikososyal işlevselliklerine katkıda bulunulması, sağlık kuruluşlarına olan başvuru sayısının azaltılması, maliyetlerde verimliliğin sağlanması ve sürdürülebilir bir yaşlı refah alanı yaratılması öngörülmektedir (Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Yaşlı Sağlığı Modülleri, 2011:429). Türkiye’de ise Sağlık Bakanlığı tarafından 2005 yılında çıkarılan Evde Bakım Hizmetleri Sunumu

Hakkında Yönetmelik ile ilk olarak özel sağlık kuruluşları tarafından sunulmaya başlanan evde bakım hizmetleri, 2010 yılından itibaren Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde oluşturulan Evde Sağlık Birimleri tarafından verilmektedir. Bu birimlere yapılan başvurularda bireylerin herhangi bir sağlık güvencesi kapsamında olup olmadıklarına bakılmaksızın personel tarafından yapılan ev ziyaretleriyle bireylerin ihtiyaçları belirlenmektedir.

Almanya'da yaşlı göçmen bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerinin temelinde evde bakım ve çok kültürlü yapı yer almaktadır. Vorarlberg Eyaleti Toplum, Sosyal Hususlar ve Entegrasyon Dairesi tarafından göçmen bireylerin mevcut hizmetler hakkında bilgilendirilmesi ve hastalıklarının erken teşhisine yönelik çalışmalar ile evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve yakınlarına yönelik "yaşlılık" konusunda farkındalığın artırılması çalışmaları yürütülmektedir. Bu eyaletteki evde bakım hizmetleri ise bakım sunulan bireyin istek ve ihtiyaçlarının karşılanması kadar bakım sunan yakınlarının da haklarını korumaktadır. Bakım sunanlara dinlenme tatil, bakım parası, emeklilik sigortası gibi olanaklar sağlayan evde bakım hizmetlerinin kapsamı yaşlı bireylerin eğitim hizmetlerinden, palyatif bakımlarına kadar tüm süreçleri desteklemektedir ("DaSein", 2011).

Sağlık Sigortası Kapsamı

Avrupa'daki sigortacılık sistemi Beveridge ve Bismarck olmak üzere iki yapı şeklindedir. Bismarck'ın sosyal sigorta modelini benimseyen ülkelerde çalışan bireylerden alınan katkı payları üzerinden sistem finanse edilmektedir. Yani, bu sistemde kazanç sağlayanın fayda elde ettiği görülmekte ve emeklilik süreci emek piyasasından alınan ödemelerle karşılanmaktadır. Diğer bir model olan Beveridge sosyal yardım modelinde ise bireylerin vatandaşlık statüleri ve gelir testi üzerinden başvurular kabul edilmektedir. Bu sistem, çalışanların çalıştıkları dönemdeki ödemelerini dikkate almamakta ve yardımların finansmanı kolektivist bir düzenlemeyle karşılanmaktadır (Dwyer ve Papadimitriou, 2006, s. 1310). Daha geniş bir anlatımla, Bismarck modelinde çalışanlar gelirlerinin bir kısmını hastalık fonlarına veya bu amaçla başka bir sigorta şirketine prim şeklinde ödemektedirler. Aktif olarak çalışan nüfustan, aktif olmayan yani, çalışmayan ya da emekli nüfusa doğru bir finansman akışı bulunmaktadır. Sunulan

hizmetlerin finansmanı, çalışanların primlerinden ve devlet tarafından yapılan katkılardan sağlanmaktadır. Yapının içinde, bağımsız olarak çalışan doktorlar ve hizmet başına ücret alan doktorlar da bulunmaktadır. Sağlık hizmetleri sunumu ise çok sayıda ve farklı kurumlarca gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Almanya’da sigorta primleri daha serbest bir ortamda belirlenebildiği için sigorta şirketleri arasında devamlı olarak bir rekabet söz konusudur ve kişiler istedikleri sigorta şirketini özgürce seçebilmektedirler. Bu model, aynı zamanda çalışanları gelir gruplarına göre ayırdığı için de kategori temeline dayanmaktadır. Örneğin, çalışanlar Fransa’da işçiler, memurlar, serbest çalışanlar ve çiftçiler olarak ayrılırken, Hollanda’da belli bir gelir seviyesinin üzerinde kazananlar kamu sisteminin tamamen dışında tutulabilmektedirler. Bu modelin uygulandığı bazı ülkelerde sevk sistemi kullanılmazken bazı ülkelerde ise aile hekimleri hastalarını ihtiyaçları doğrultusunda uzman hekimlere sevk etmek zorundadırlar. Sağlık hizmetlerinin çıktısı açısından değerlendirilirse, iki grubun da amacı temel sağlık hizmetlerine tam erişimi sağlayabilmek, verimliliği arttırabilmek ve bu hizmetleri ücretsiz olarak sunabilmektir(Sargutan, 2006).

Beveridge modelini daha detaylı incelemek gerekirse, bu modelde vatandaşlar, sağlık hizmetlerini çalışma ve aile durumlarına bakılmaksızın eşit olarak ve ihtiyaçları oldukça kullanabilirler. Sağlık hizmetlerinin sunumunda ağırlıklı olarak kamu sektörü faaliyetlerinin görüldüğü bu modelin finansmanı genel gelirlere veya vergi gelirlerine dayanmaktadır. Sağlık sunucuları arasında genellikle bir rekabet vardır, ancak hastanın kendi hekimini özgürce seçebilme hakkı sınırlıdır. Bu modelde Devlet, ulusal politik amaçları yasalarla belirlemekte, bölgesel idareler ise topluma sunulacak hizmetlerin genel organizasyonunu üstlenmektedir, yani genel olarak modelde önemli derecede devlet müdahalesi görülmektedir. İngiltere, Danimarka, İrlanda, Yunanistan ve İspanya bu modeli kullanan ülkeler arasında yer almaktadırlar (Yıldırım ve Yıldırım, 2005).

Geçmişte, Avrupa ülkelerinde güçlü bir şekilde kamu tarafından sağlanan emeklilik sistemi, günümüzde artık bireyselleşmiş ve özel koşullara dayanır hale gelmiştir (Dwyer ve Papadimitriou, 2006, s. 1313).Bu durum sadece Avrupa’da değil liberal yapıdaki bütün ülkelerde görülmekte, kolektif statüden ziyade bireylerin katkılarına ve ihtiyaçlarına göre bir

ayrım yoluna gidilmektedir. Titmuss'a göre, bireyler emek piyasasına aktif olarak katıldıklarında sosyal refahın paylaşımından ve sosyal güvenlik yapısından pay alabilmektedirler (Dwyer ve Papadimitriou, 2006, s. 1312). Bu durum, belli açıdan hakkaniyetli bir bakış sunmuş olsa da toplumsal refahı uzun vadede olumsuz etkilemektedir. Sosyal sistem, Parsons'ın da ifade ettiği gibi bireyler arasındaki etkileşim ve işbirliği üzerine kurgulandığından (Kroeber ve Parsons, 1958, s. 583) alt sistemlerin birinde meydana gelen bir sorun diğer sistemlere de sirayet edebilecektir. Türkiye'de yabancı uyruklu bireyler için koşulsuz sağlık hizmetleri sunumu bir devlet zorunluluğu olarak görülmektedir (Aydın, Aktepe ve Arslan, 2011:20). Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslara göre, ülkesindeki zorunlu koşullar nedeniyle göç etmek mecburiyetinde kalmış ve Türkiye'de geçici koruma altına alınmış yabancı uyruklular her türlü kamu ve özel sağlık kuruluşu tarafından sunulan hizmetlerden faydalanabilmekte ve hizmetlerin bedeli ise bulunulan ildeki Valilik adına faturalandırılmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Yabancılar için Genel Sağlık Sigortası raporuna göre, oturma izni almış olan yabancı uyruklu bireyler de genel sağlık sigortası kapsamına alınarak, bu kapsama alındığı tarihten önceki kronik hastalıkları hariç diğer bütün hastalıklarının tedavisi için gerekli sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedirler. Bu statüdeki bireyler asgari ücretin %24'ü oranında, öğrenciler ise %4'ü oranında genel sağlık sigortası primi ödemek durumundadırlar. Görüldüğü gibi, Türkiye'de de Andersen'in liberal refah devleti modeline yakın olarak sağlık hizmetlerine erişim, primlerle sınırlandırılmaktadır ("Yabancılar için Genel Sağlık Sigortası", 2014).

DİĞER ÜLKELERDEN TÜRKİYE'YE GELEN YAŞLI- LARIN SAĞLIK VE BAKIM İHTİYAÇLARININ KAR- ŞILANMASI

Göç, yaşlılık ve sağlık kavramlarının bir araya gelmesiyle ortaya çıkan başka bir konu ise sağlık turizmi olmaktadır. Sağlık turizmi Boz'a (2004) göre, bireylerin korunma, iyileşme ve rehabilitasyon amacıyla belli bir süreliğine yer değiştirerek doğal kaynaklara dayalı turistik bir yerde konaklama, beslenme ve eğlence ihtiyaçlarını karşılamaları olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2012, s. 92). Sağlık turizminin amacı ise sağlığın gelişmesi, yük-

sek sağlık statüsünün korunması, sağlık sorunlarına yönelik çözümlerin sunulması adına her türlü seyahat faaliyetlerinin bütünleştirilmesi olarak ifade edilebilmektedir (Özsarı ve Karatana, 2013, s. 137).

Türkiye’de sağlık turizm hizmetleri medikal, termal turizm ve yaşlı ve engelli turizmi olarak ayrılmaktadır. Medikal Turizm, uluslararası hastaların tedavisi ve rehabilitasyonu amacıyla sağlık kurumlarından hizmet alınması şeklinde, Termal Turizm ve Medikal SPA, kaplıca suları veya otelcilik hizmetleriyle birlikte medikal masaj, peloid gibi bazı tamamlayıcı tıp uygulamalarının yapıldığı sağlık turizmi çeşidi olarak tanımlanmaktadır. Medikal Turizm, yaşlı-engelli turizmi, yaşlı ve engellilerin bakım, rehabilitasyon ve medikal tedavilerini de kapsayan bir turizm çeşididir. Özellikle Türkiye’ye turist olarak gelen daha sonra kalmayı tercih eden yaşlı bireyler için bu tür sağlık hizmetleri çekici olabilmektedir (“Sağlık Turizmi Nedir?”, 2017). Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı 2014 yılı verilerine göre Türkiye’ye sağlık turizmi kapsamında en çok gelenlerin Avrupa’dan olduğu görülmektedir. Özellikle İngiltere, Fransa, İrlanda, Almanya gibi ülkelerde dış hastalıkları tedavisi gibi bazı hizmetlerin sigorta kapsamında olmaması ve pahalılığı ayrıca tanı ve tedaviye ulaşım süresinin uzunluğu başlıca tercih sebepleri arasındadır. Bunun yanında, Libya, Irak, Balkan Ülkeleri, Orta Asya’daki Türk Cumhuriyetleri gibi ülkelerde yaşanan alt yapı ve hekim yetersizlikleri nedeniyle de Türkiye, sağlık açısından yoğun olarak tercih edilmektedir (“Türkiye’nin Sağlık Turizmindeki Yeri”, 2017).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yaşlılık ve göç sağlık açısından değerlendirildiğinde, temel olarak iki bakış açısı kendini göstermektedir. Bunlardan ilki, yurtdışına çeşitli nedenlerle göç etmiş ve yaşlanan göçmenlerin sağlığı, diğeri ise sağlık için yapılan göçleri kapsamaktadır.

Yaşlı göçmenlerin sağlığı açısından gidilen ülkelerin yaşlılara bakış açısı ve mevcut sigortacılık sistemi ön plana çıkmaktadır. Amerika gibi liberal ekonomi piyasasının hâkim olduğu ülkelerde yaşlılar toplumdaki diğer gruplar gibi meta olarak değerlendirilmekte ve üretime katkıda buldukları çerçevede bakım hizmetlerinden ve sigorta kapsamından fay-

dalanabilmektedirler. Liberal refah fikrinin geliştiği ülkelerde yaşlıların aile içerisinde kalmasına katkıda bulunacak düzenlemelerin azlığı dikkati çekmekte ve yaşlılar bir yük olarak değerlendirilebilmektedir. Başka bir bakış açısı olan muhafazakâr ve sosyal demokrat refah modellerinde ise yaşlıların yakınları ve tanıdıklarıyla zamanını geçirmesi önem kazanmakta ve bu nedenle evde bakım hizmetlerinin ön planda tutulduğu görülmektedir. Bu iki fikirde farklılaşan noktalar yaşlıların sağlık bakım sistemlerinde finansman açısından nasıl yer aldıklarıyla ilgilidir. Muhafazakâr model, yaşlı bakım sisteminden faydalanma noktasında hem üretime katkı hem de ihtiyacı temel almaktadır. Sosyal demokrat modelde ise, özellikle yaşlı nüfusun toplumda önemli bir kesimi oluşturduğu Norveç ve İsveç gibi İskandinav ülkelerinde, sosyal yardımların tüm nüfusu kapsamaya ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, sosyal demokrat fikrin benimsendiği ülkelerde yaşlılara yakınlarıyla birlikte zaman geçirmelerine olanak sağlayan evde bakım hizmetlerinin yanında, toplumdaki koparak kendi köşelerine çekilme hissi- ne engel olan toplu aktivite olanakları da sunulmaktadır. Bu ülkelerde asıl olan fikir, çalışma yaşına geldikten sonra bireylerin ölünceye kadar üretime katkıda bulunarak hem toplumsal refahı artırması hem de yıllarca çalışarak kendi hayatını kurgulayan yaşlıların belli mali kaynaklara kavuşması ve insanlara bağımlılıklarının en az düzeyde tutulması şeklinde olmaktadır. Belli açıdan yine yaşlının metalaşması şeklinde görülebilen bu model, yaşlıları toplumda bir parya olarak görmemesinden dolayı daha hümanist ve olması gereken bir yaklaşım olarak değerlendirilebilmektedir.

Sağlık için başka ülkelere göç eden yaşlılar açısından değerlendirme yapıldığında da yine finansman ve sigortacılık sistemleri ön plana çıkmaktadır. Kendi ülkelerinde yaşlı bakım ve tedavi hizmetlerinden faydalanmaları noktasında ciddi finansman desteğine ihtiyaç duyan yaşlılar bu hizmetleri daha uygun fiyatlarla satın alabilecekleri başka ülkeleri tercih edebilmektedir. Ayrıca, bu nokta sadece bireysel olarak değil, devletler tarafından da maliyetleri azaltmak için tercih edilebilen bir yöntem olmaktadır. Yumurta- cı (2013, s. 27) tarafından yapılan çalışmada, yaşlı dostu politikalar olarak isimlendirilen uygulamaların önemi vurgulanmış; bu kapsamda yaşlılara yönelik koruyucu aile oluşturulması, kentlerde bireysel sosyal sorumluluk projelerinin güçlendirilmesi, yaşlı yalnızlığını önleyici politikaların geliş-

tirilmesi, kırılğan gruplardan birini oluşturan yaşlı bireylerin yoksulluk karşıtı politikalarla desteklenmesi, bekleme sürelerinin kısaltılarak yaşlı bireyin ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetine kolayca ulaşmasının sağlanması gibi çözüm önerilerinin doğrudan yaşlı bireylerin ve dolaylı olarak ise toplumun sağlık statüsüne katkıda bulunabileceği bildirilmiştir. Bunun yanında, göç etmiş yaşlı bireylerin de bu uygulamalar içine dâhil edilmesi uluslararası ve multidisipliner çalışmaların temelini oluşturmalıdır. Ayrıca, sağlık, yaşlılık ve göç olgularını bir arada sosyal hizmet bakış açısıyla ele almak gerekirse, çok kültürlü sağlık bakımının içine; danışmanlık hizmetinin sunulması, özellikle sağlıkla ilgili ülkedeki haklar konusunda doğru bilginin verilmesi, savunuculuk yapılması, ihtiyaçlar dâhilinde doğru kaynaklara ulaşılmasına yardımcı olunması ve sağlık hizmetlerinin ve bakımının bireylerin kendi kültürleriyle fiilen yaşadıkları ülkelerin kültürleri arasında bütünleştirilerek sunulması gibi hizmetlerin dâhil edilmesi büyük önem taşımaktadır (Akgün, 2012, s. 54; Buz, 2004, s. 118–119; Alaettinoğlu, 2012, s. 189).

Çok kültürlü sağlık bakımı üzerine çalışmaların genişletilmesi, kültür odaklı davranış ve tutum değişikliğine yönelik deneysel çalışmaların yürütülmesi ve sağlık turizminin de çok kültürlü sağlık bakımının bir parçası olarak değerlendirilmesiyle yapılacak çalışmalar konunun toplumdaki tüm grupları içine alarak daha detaylı tartışılmasına ve anlaşılmasına olanak sağlayabilecektir. Bu konudaki çalışmaların yaşlılar, gençler, engelliler gibi farklı grupların yanı sıra sağlık profesyonelleri ve hastalık grupları açısından da değerlendirilmesinin literatüre ve sağlık politikalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akgün, L. (2012). Türken und Deutsche- Fremde oder Freunde? E. Esen, & B. Gümüş içinde, *Aktuelle Aspekte Deutsch- Türkischer Wissenschaftskooperation/ Türk- Alman Bilimsel İşbirliğinin Güncel Konuları* (s. 53-64). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Alaettinoğlu, J. (2012). Arbeit und Leben deutscher Migranten in der Türkei: Beispiel Alanya / Antalya. E. Esen, & B. Gümüş içinde, *Aktuelle Aspekte deutsch- Türkischer Wissenschaftskooperation/ Türk- Alman Bilimsel İşbirliğinin Güncel Konuları* (s. 189- 198). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı Ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. Turizm Haberleri. Erişim adresi: <http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

Aydın, D. (2005). *Evde Bakım Hizmetleri*. Ankara: Başak Matbaası.

Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 91-96.

Aylaz, R., Güneş, G., & Karaoğlu, L. (2005). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Sosyal, Sağlık Durumları ve Günlük Yaşam Aktivitelerinin Değerlendirilmesi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 12(3), 177-183.

Bahar, A., & Parlar, S. (2007). Yaşlılık ve Evde Bakım. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 32-39.

Blau, J., & Abramovitz, M. (2003). *The Dynamics of Social Welfare Policy*. New York: Oxford University Press.

Bulduk, E. Ö. (2014). Yaşlılık ve Toplumsal Değişim. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*(182), 53-60.

Carrasquillo, O., Carrasquillo, A. I., & Shea, S. (2000). Health Insurance Coverage of Immigrants Living in the United States: Differences by Citizenship Status and Country of Origin. *Am J Public Health*, 90(6), 917- 923.

Cevahir, A. T. (2013). *Disiplinlerarası Tartışmalar Işığında Almanya’daki Türkiyeli Kadın Göçmenlerin Sağlık Koşullarının Tarihsel Gelişimi*. Ankara: Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi

ve Berlin Alice Salomon Yüksek Okulu.

DaSein. (2011). Erişim Adresi: <http://www.vorarlberg.at/pdf/presentation-kultursensi.pdf>.

Dwyer, P., & Papadimitriou, D. (2006). The Social Security Rights of Older International Migrants in the European Union. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(8), 1301-1319.

Ellinghaus, F. K.-, Brand, T., & Zeeb, H. (2013). *Almanya'da yaşayan Göçmenlerde Demografik Değişim ve Sağlık – BT (Bilişim Teknolojileri) Destekli Uygulamaların Getirdiği Yeni Olanaklar*.

Esen, E., & Borde, T. (2013). *Toplum, Sağlık ve Eğitimde Araştırma, Öğretim ve İşbirliği*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

German's Population by 2060. (2015). Erişim Adresi: https://www.destatis.de/EN/Publications/Specialized/Population/GermanyPopulation2060_5124206159004.pdf?__blob=publicationFile.

Gökbunar, R., Özdemir, H., & Uğur, A. (2008). Küreselleşme Kısacasındaki Refah Devletinde Sosyal Refah Harcamaları. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 158-173.

Karahanoğulları, Y. (2013). Norveç Ekonomisine ve Kamu Maliyesine Genel Bir Bakış *Maliye Dergisi*(164), 233-258.

Kartal, B., & Alptekin, D. (2015). Ulus Aşırı Göç Süreci ve Yaşlılık: Almanya'da Birinci Kuşak Türk Göçmenler. *Journal of International Social Research*, 8(37), 595-612.

Kolukırcık, S. (2006). Bulgaristan'dan Göç Eden Türk Göçmenlerin Dayanışma ve Örgütlenme Biçimleri: İzmir Örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 1-13.

Konak, A., & Çiğdem, Y. (2005). Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 23-63.

Kroeber, A. L., & Parsons, T. (1958). The Concepts of Culture and of Social System. *The American Sociological Review*, 23(582-583).

Lee, R., & Miller, T. (2000). Immigration, Social Security, and Broader

Fiscal Impacts. *The American Economic Review*, 90(2), 350-354.

Oğlak, S. (2015). Uzun Süreli Bakım ve Bakım Politikalarında Değişen Eğilimler. In T. Borde & E. Esen (Eds.), *Toplum, Sağlık ve Eğitimde Çeşitlilik* (pp. 218-239). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Öz, F. (2002). Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. *Kriz Dergisi*, 10(2), 17-28.

Ramakrishna, J., & Weiss, M. G. (1992). Health, illness, and immigration-East Indians in the United States, *In Cross-cultural Medicine-A Decade Later. West J Med*, 157, 265-270.

Sainsbury, D. (2015). Immigrants' Social Rights in Comparative Perspective: Welfare Regimes, Forms of Immigration and Immigration Policy Regimes. *Journal of European Social Policy*, 16(3), 229-244.

Sağlık Turizmi Nedir?. (2017). Erişim Adresi: <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10944,02pdf.pdf?0>.

Saraç, Z. F., & Yılmaz, M. (2015). Yaşlılık ve sağlıklı beslenme. *Ege Tıp Dergisi*, 54, 1-11.

Sargutan, E. (2006). *Karşılaştırmalı Sağlık Sistemleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Saygun, M., Eser, E. (2012). Yaşlılık Döneminde Algılanan Sağlık ve Yaşamın Niteliği; Neredeyiz?, Dilek Aslan, Melikşah Ertem içinde, *Yaşlı Sağlığı: Sorunlar ve Çözümler*, (66-74), Ankara: Palme Yayıncılık.

Schäfer, M. (2012). Vorarlberg'de Yaşlılara Yönelik Kültürel Ağırlıklı Çalışmalar. *Dasein*(Özel Sayı: Göç ve Yaşlılık), 1-28.

Sır, A., Bayram, Y., & Özkan, M. (1998). Zoraki İç Göçün Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Ön Çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 2, 83-88.

Strumpen, S. (2013). *Türk-Alman Yaşlı Göçü – Bir Reklam*. Ankara: Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Berlin Alice Salomon Yüksek Okulu.

Taşgın, N. Ş. (2010). *Refah Devleti ve İnsan Hakları Açısından Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Treas, J., & Mazumdar, S. (2002). Older People in America's Immigrant Families Dilemmas of Dependence, Integration, and Isolation. *Journal of Aging Studies*(16), 243-258.

Tüfekçi, S. (2012). Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler: İstanbul Örneği *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Önemi. (2017). Erişim Adresi: <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10948,06pdf.pdf?0>.

Yabancılar için Genel Sağlık Sigortası. (2014). Erişim Adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/SGK_KITAPCIK_tr-1.pdf.

Yıldırım, H. H., & Yıldırım, T. (2005). *Avrupa Birliği'ne uyum ve Katılım Sürecinde Türk Sağlık Sektörü Açısından Değerlendirmeler*. Ankara.

Yumurtacı, A. (2013). Demografik Değişim: Psiko- Sosyal ve Sosyo- Ekonomik Boyutları ile Yaşlılık. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*(6), 9-31.

Jewish Immigration to the American Continent

Şule Toktaş* , Fatih Resul Kılınc**

Abstract

This study investigates the migration of the Jews from the Ottoman Empire from the 1860s onward and from modern Turkey to the American continent. It provides a picture of the process of Jewish migration to and Jewish integration in the destination countries in the continent. Country-by-country analyses of the integration processes and the profile of immigrants disclose parallels and differences of the integration of Jewish people in different countries in the American continent. The article finds that Jewish immigrants established communities around religious, educational, and philanthropic organizations that facilitated the preservation of their distinct culture and their integration in the host nations.

Keywords: *International Migration, Jewish Migration, Ottoman Empire, Turkey, American Continent, North America, South America*

* Professor, Kadir Has University, Department of Political Science and Public Administration, e-mail: sule@khas.edu.tr

** Ph.D. Candidate, Kadir Has University, Department of International Relations, e-mail: fatih.kilinc@khas.edu.tr

Yahudilerin Amerika'ya Göçleri

Şule Toktaş*, Fatih Resul Kılınc**

Öz

Bu çalışma, Yahudilerin Osmanlı İmparatorluğu'ndan ve Türkiye'den Amerika kıtasına göçünü inceleyerek yerleşilen ülkelerdeki göç ve uyum süreçlerinin genel bir değerlendirmesini yapmayı amaçlamaktadır. Genel olarak Yahudi göçmenlerin profilleri ve sergilediği uyum, Güney ve Kuzey Amerika'da yer alan birçok varış ülkesinin kendi karakteristik özelliklerine göre farklılık arz etmektedir. Dil benzerliği, ekonomik esneklik, vize ve göçmen kabul yasaları gibi bazı yönlerden birbirleriyle benzerlik gösteren göç süreçleri, ulus devlet normları, toplumların göçmen kabul etme tolerans sınırları ve göç kotaları gibi çeşitli diğer faktörler ışığında farklılık arz etmektedir. Bu makale, Yahudi göçünde önemli bir damar olan Amerika kıtasına göçünü, entegrasyon süreci ve göçmen profillerinin ülke bazında analizi yolu ile aydınlatmaktadır. Ayrıca, Yahudi göçmenlerin yerleştikleri ülkelerde kurdukları dini, eğitim ve yardım kuruluşları aracılığıyla kültürlerini nasıl koruduklarına değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Yahudilerin Göçü, Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye, Amerika Kıtası, Kuzey Amerika, Güney Amerika

* Prof. Dr., Kadir Has Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: sule@khas.edu.tr

** Doktor Adayı, Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: fatih.kilinc@khas.edu.tr

JEWISH MIGRATION(S) AND THE OTTOMAN/TURKISH SETTINGS

The Ottoman Empire and Turkey have been a safe destination for Jews for centuries. Jews from Spain and Portugal sought refuge in the Ottoman Empire in the late 15th century and afterwards (Galanti, 1995). After this initial flow of Jewish immigration, the Ottoman Empire continued to be a shelter for Jewish refugees and immigrants from all parts of Europe including central, southern and eastern Europe, and Russia, becoming a transit site on their journeys to Palestine/Israel, European countries such as France, and to various countries in South and North America (Shaw, 1991). Pogroms and anti-Semitism in Europe were the main factors behind these immigrations to the Empire (Eisenstadt, 1992). Likewise, Turkey received Jewish immigrants from Russia especially during and after the First World War. Among the White Russians that Turkey hosted, some of whom were later naturalized, there were many Russian Jews. During the Second World War, Turkey continued to receive Jewish refugees who used Turkey as a transit site for their final destinations. In their migrations, mainly to Palestine but also to other destinations, European Jews often chose to use the ports of Istanbul and Izmir for transit (Nahum, 2000). Thus, the Ottoman Empire and Turkey have been one of the safe regions on the globe for Jews to settle, to live, and to maintain and prosper their ethnic, cultural and religious heritage (Besalel, 1999).

At the same time, the Ottoman Empire and Turkey had been immigrant-sending countries, as many of their native Jewish population emigrated abroad (İçduygu, Toktaş, and Soner 2008). The main destination places for these departing Jews were Palestine and, after its foundation, the state of Israel. Israel attracted the world Jewry most; yet, there were other countries and regions of destination for the Ottoman and Turkish Jews (Toktaş, 2006).¹ Amongst these regions, North and South America particularly appealed to many Jewish immigrants from different parts of the globe, as they offered abundant economic opportunities. This trend

1 Ottoman Jews refers to Ottoman citizen Jews, and Turkish Jews refers to the Jewish population of modern Turkey after its foundation in 1923.

continued in modern Turkey. The Jews of Turkey, diminished in numbers throughout the 20th century, migrated to Palestine (then to Israel), to Europe (i.e. Bulgaria, France, Greece), to Cyprus and even further away to South and North America (Güteryüz, 1993).

This study investigates the migration of the Jews from the Ottoman Empire from the 1860s onward and from modern Turkey to the American continent and provides a picture of the process of Jewish migration to and Jewish integration in the destination countries in the continent.² Country-by-country analyses of the integration processes and the profile of immigrants disclose parallels and differences of the integration of Jewish people in different countries in the continent. The article finds that Jewish immigrants established communities around religious, educational, and philanthropic organizations that facilitated the preservation of their distinct culture and their integration in the host nations. The article covers the Jewish emigration to the American continent from the 1880s onwards. Therefore, until the foundation of Republic of Turkey in 1923, the territorial area covered in the article refers to territorial space controlled by the Ottoman Empire by the 1880s unless otherwise stated. Bulgaria, Macedonia, Bosnia, Kosovo, and Albania in Europe; Iraq, Syria, Jordan, Israel, Lebanon, Palestine, Kuwait, Saudi Arabia, and Qatar in the Middle East; Libya, Algeria, Egypt, and Sudan in North Africa, countries that are separated from the Ottoman Empire after the 1880s, are referred as the Ottoman Empire until their separation and independence dates in the article. Countries that are separated from the Ottoman Empire by the 1880s are called by their today's names in the article. In this sense, Poland, Hungary, Ukraine, Greece, Moldova, Romania, Serbia, Montenegro, Croatia and Slovakia in Europe; Morocco and Tunisia in Africa are called by their names as countries of departure of the Jews who immigrated to the American continent. Turkey in the article refers to the territorial space on which the Republic of Turkey stands from 1923 until now.

² The research was funded by Kadir Has University Scientific Research Programme (Project No: 2017-BAP-11).

The purpose of this study is twofold. Studies on Jewish immigration to the American continent are abundant, yet these studies predominantly focus on either one country case or on a group of countries cases. The primary purpose of the current study is to capture a holistic picture of immigration and integration of Jewish communities from the Ottoman Empire and Republic of Turkey to the American continent from the 1860s until now, thereby contributing to Jewish immigration studies. The secondary purpose of this study is to provide a general framework for future studies on Jewish migration and integration in the continent. The scope of the study makes it impossible to conduct field research and very detailed analysis of the integration process of each Jewish community in the continent. However, it is hoped that this study can function as a departure point for those who want to study the specific migration and integration processes of each Jewish migrant group in different countries in the continent. The mapping of Jewish emigration to and integration in the continent is achieved through an extensive literature review of secondary sources. The numbers presented in the article are crossed checked with different sources to ensure that they represent the values closest to real numbers.

Push and Pull Factors of Jewish Emigration from Ottoman Empire and Modern Turkey

Push factors for the Jewish emigration can be classified into political and economic categories both in the Ottoman and the modern Turkish contexts (Kedourie, 1988). While political push factors emerged mainly as a result of the changing political environment within the collapsing Ottoman Empire and politics related to the framework of nation-state building in modern Turkey (Aktar, 2000), the economic push factors emanated from limited economic opportunities in the war-ravaged Ottoman Empire and the unfriendly economic environment created for the minorities in Turkey (İçduygu et al., 2008). The regional instabilities that engulfed the Middle East, the Balkans, and western Anatolia in the 19th and 20th centuries especially affected the Jewish communities who were resident in the conflict-ridden parts of the Ottoman Empire (Lewis, 1996). The debilitating economic and social conditions for these Jews resulted in a large migration

from the Empire to Palestine, Europe and the American continent. There were various push factors for the Ottoman Jews to leave the country. Some of these include the Balkan Wars, which particularly affected the Jews in the Balkan region; the 1908 Young Turk Revolution; military conscription becoming universal and thus encompassing the non-Muslim subjects of the Empire in 1909; pervasive poverty in the Ottoman Empire; and natural disasters such as the Hasköy Fire, which consumed a large number of Jewish residents in Hasköy, a by-then Jewish neighborhood in Istanbul.

The most significant pull factor was however the dream of a wealthier life in the American continent. Originally from Salonika, and the founder of the longest running Ladino Newspaper in the United States, Moïse Soulem composed a poem in the 1910s that reads “come to ‘blessed America’ and work hard ‘night and day’ in order to bring over loved ones who remained behind” (Naar, 2015:174). This line demonstrates vividly the importance of the economic incentives for the Jewish emigration to the United States. Indeed, one of the main motivations of the émigrés from the Ottoman Empire to the American continent, especially to the United States, was the wages of unskilled workers, which were ten times higher than in Ottoman Empire (Bali, 2006). Various private companies operating in the Ottoman Empire at the time were marketing the American dream. Additionally, when the émigrés returned to their city of origin in the Empire, they told stories of how they were able to gain small fortunes in a short time on the American continent. Pulled and pushed by these factors, many Jews legally or illegally left the Ottoman Empire in pursuit of a better life.

During the time of modern Turkey, three cases serve as the best examples, although many incidents, regulations, laws and policies may be identified as political push factors for emigration of Jewish citizens in modern Turkey: the “Citizens, Speak Turkish!” campaign in the late 1920s; the Thrace Incidents in 1934; and the Capital Tax Law of 1942 (Bali, 2001). Language was one of the most important tools utilized by the founding cadres and the intellectuals of the Turkish Republic to create the Turkish nation and sense of Turkishness (Aydingün & Aydingün, 2004). The importance of the language in forming the Turkish identity was such that being Turkish is associated with speaking the Turkish language (Bali, 2000).

Started as a student initiative at Istanbul University, “Citizens, Speak Turkish!” campaign supporters wanted no other language but Turkish to be spoken in public spaces in order to promote the Turkish language. The message of the campaign was disseminated on boards and banners placed in the public spaces of the cities. The main target of the campaign was the non-Muslim minorities and non-Turkish Muslims, the majority of whom at the time were speaking their own languages (Çolak, 2004). Jews were not an exception as the most common language used among the Jews was Ladino, French (especially among the educated Jews) and Yiddish (especially among Russian Jews) (Landau, 1996). The campaign was supported by the Ministry of Interior Affairs and the Ministry of Education because it was in conformity with the official language policy of the state, especially in cities such as Edirne, Kırklareli, Bursa, Izmir, and Istanbul, where large numbers of non-Muslim citizens lived, and demonstrations supporting the campaign were allowed by the Home Office (Akdoğan, 2012). As a result of the campaign, the Jews found themselves in an unpleasant situation that put them at the periphery of the Turkish society, defined on the basis of linguistic unity. Thus, this issue was one of the push factors for the Jewish emigration from Turkey (Toktaş, 2008).

Another push factor for the Jews to emigrate from Turkey were the Thrace Incidents (Bali, 1996). This was a direct result of a wave of ultra-nationalism coming from Europe in the 1930s (Levi, 1996:10). In addition, the incident was an attempt to uproot Jewish community from the Thrace region because Turkey considered the region as a strategic point in case of an Italian aggression in the 1930s (Aktar, 1996). Starting as a boycott against Jewish-owned businesses in the Thrace region of Turkey, the Thrace Incident of 1934 quickly turned into violent attacks against Jews (Haker, 2002). The incident, which was the result of a series of actions, was the most apparent systematic attack against the Jews, aiming to extirpate them from the Thrace region of Turkey (Eligür, 2016). During and prior to the incident, the Jews of the region received threatening letters that warned them to leave their homes or to face death. Their properties and businesses were looted, and they were forced to sell their properties at prices far below their actual value. The incident resulted in a Jewish migration from the re-

gion to larger cities of Edirne, Istanbul and Izmir. This migration lowered the Jewish population in the towns where the incident took place. Some of these Jews did not return to their homes and some of them emigrated from Turkey.

There were economic factors for Jewish emigration as well. The Capital Tax introduced in 1942 created unease among the non-Muslim minorities of Turkey (Bali, 1997). The Capital Tax targeted primarily non-Muslim communities the Greeks, the Armenians and the Jews. The tax aimed to Turkify the economy by imposing disproportionate tax on non-Muslim minorities (Aktar, 2004). The Embassy of Greece protected the Greeks, as most of the ethnic Greeks were nationals of Greece. Likewise, most of the Armenians were protected by foreign embassies because of their foreign citizenship (Jewish Distribution Committee, 2017). The Jewish community, many of whose members held Turkish nationality, suffered the consequences of the Capital Tax the most. Around 1,200 Jewish business people encountered serious tax bills and most valuable real assets were sold by a member of the Jewish community to pay their toll (Aktar, 2012). Many Jewish citizens were unable to pay the tax and were obliged to sell their businesses and factories in order to pay the tax. With the tax, elimination of the Jewish community from the market, to great extent, was achieved (Aktar, 1999: 20). Those who could not do so were placed into labor camps.

The Capital Tax was revoked in 1944; yet, the disproportionate and excessive amount of tax that the non-Muslim minorities had to pay discouraged the Jews from living in Turkey. As a result, Turkey continued to lose its Jewish population, and within two years between 1948-1949, almost 30,000 Jewish people immigrated to Israel (Aktar, 2012). Even in subsequent decades after the foundation of Israel, members of Jewish community in Turkey continued to emigrate. In 1943, approximately 50,000 Jews resided in Istanbul; 12,500 in Izmir; 2,900 in Edirne; 2,500 in Bursa; 1,000 in Ankara; with a countrywide total of 68,400 (Jewish Distribution Committee, 2017). By 1955 45,995 Jewish citizens were recorded in Turkey and by 1965, the number fell to 38,267 (Aktar, 2012). By 2013 less than 17,000 remained in Turkey. Considering the decrease in the number of

Jews living in other provinces such as Adana, Muğla, and Manisa, it is fair to say that every province with a Jewish population in the Ottoman Empire and Turkey has experienced Jewish emigration.

Countries of Departure of Jewish Immigrants who immigrated to the American Continent since the 1860s	
European and Eastern European Jews (Mainly Ashkenazic)	Sephardic Jews
Austria	Algeria
Bulgaria	Egypt
Croatia	Israel
Germany	Iraq
France	Jordan
Greece	Lebanon
Hungary	Libya
Poland	Morocco
Romania	Palestine
Russia	Syria
Ukraine	Turkey
	Tunisia

THE FORMATION OF JEWISH COMMUNITIES IN THE AMERICAN CONTINENT

The Jews migrated in the 18th and 19th centuries not only from the Ottoman Empire but also from the Russian and Austro-Hungarian Empires. It is estimated that 1,200,000 Jewish people from the Ottoman Empire immigrated to the American continent between 1864 and 1914 (Karpas, 1985). Also, the number of Ottoman émigrés in Latin American countries, the majority of whom were Sephardic Jews, exceeded 150,000 at the beginning of 1908

(Genç & Bozkurt, 2010). There was a considerable number of Jewish émigrés to North America from the Ottoman Empire and Turkey. In 1926 there were about 40,000 Sephardic Jews in New York alone, many of whom were from the Ottoman Empire (Bali, 2011). Considering the 20,000 Sephardic Jews in other cities in the United States, the total number there was around 60,000 (Bureau of Jewish Social Services, 1926). With the mass immigration in the wake of the First World War, New York became the third-largest city for Ottoman-born Jews after Istanbul and Salonica (Naar, 2015).

In overseas migration, the ports of Istanbul and Izmir were gates to the new world. Depending on the proximity to the departing cities, the Jews who resided in provinces located in the Aegean region such as Aydın, Manisa, and Muğla used the port in Izmir and those who resided in cities around Istanbul such as Edirne, Kırklareli and Çorlu province in the Thrace region came to the ports in Istanbul. From the port cities of Izmir and Istanbul, Jewish people who wanted to arrive at the continent of America first went to European port cities such as Marseille and Genoa, and then from there to South and North America (Bali, 2006). Jews emigrated sometimes with their entire families and sometimes alone (Bali, 2003). Those who immigrated alone were predominantly young Jewish males who were running from military conscription. In some instances, Jewish males were sending their families to Latin America and were themselves staying in Turkey (Özcan, 2006). In other cases, married males immigrated to the American continent, leaving their families behind. However, compared to other immigrant groups, Jewish immigrants were more balanced in terms of gender with 56.6% of them being male (Jasso & Rosenzweig, 1990). In comparison to Ashkenazic immigrants, Sephardic Jews received less from an organized international support system and their immigration was facilitated largely through family and group connections (Brodsky, 2011).

The socio-economic status of the Jews impacted their choice of destination. Less affluent Jews preferred to go to either Palestine or to the Spanish speaking countries of Latin America as the Ladino language has a linguistic affinity with Spanish. This linguistic affinity with Spanish enabled them to experience less integrational difficulties in Latin American countries. Wealthier and more educated Jews, more likely able to speak

French, aimed to settle in Western European countries such as France (Zetler, 2014). An equally important factor that determined the country choices of the Jewish people was their religious sect. The majority of Ashkenazic Jews came to the Ottoman Empire especially after the 1880s from Eastern European countries. In the same period, almost 500,000 Ashkenazic Jews also immigrated to countries such as Canada, the United States, and the United Kingdom (Şeber, 2011). Therefore, the majority of Ashkenazic Jews in the Ottoman Empire and Turkey immigrated to the United States of America and Canada in the continent where their relatives had previously settled, while the majority of Sephardic Jews migrated to Latin American countries. Yet, a range of disparate visa regimes in the Continent was another important factor. For example, Jewish immigration to the Latin American countries from Turkey and the Ottoman Empire was induced by the loose immigration rules of Latin American countries compared the United States and Canada as Latin American countries did not require visas from the Ottoman and Turkish Jews and issued residency and work permits without condition (Genç & Bozkurt, 2010) whereas obtaining such residency privileges was much harder in the United States and Canada.

When the Jewish immigrants from the Ottoman Empire and modern Turkey moved to the Americas, there were already nascent Jewish communities across the continent. These communities were built around institutions that served the cultural and material needs of the community. Resilience of these communities was sustained by strictly maintaining tradition, liturgy and language (İçduygu, 1996a). In this sense, some of them turned their houses into synagogues and some launched Ladino newspapers, such as *La America* in New York in 1910 (Bejarano, 2012). These establishments functioned as socializing places for immigrants while playing the role of integration agency for newcomers. For example, one of the main aims of the newspapers was to inform the Jewish immigrants from the Ottoman Empire regarding residency and work permits, as the Sephardic Jews were unable to speak English.

Most Sephardic immigrants from the Ottoman Empire were uneducated and unskilled (Angel, 1973); yet many were also educated, especially

those who had graduated from the Alliance Israelite Universelle schools in Izmir and Istanbul (Pool, 1913). Western education and language skills provided by the Alliance not only facilitated upward social mobility within the Jewish community, but also an outward social movement outside of the Ottoman Empire to Western European countries, the American continent, and the African continent (Levy, 1994:118). The first batch of immigrants from the Ottoman Empire to the American continent usually took up jobs in bakeries, restaurants, and laundries and were engaged in peddling, selling fruits, post-cards, flowers, and polishing shoes (Pool, 1913). Some others found jobs at theaters as ushers and guards (Bali, 2006). Only the wealthiest Jews were able to open their own shops, usually selling imported oriental stuffs such as carpets and rugs (Bali, 2011:89). However, there were exceptions, too, with some becoming industrialists.

Destination countries played a significant role in the integration process. Based on the countries they settled in, Jews either faced assimilation or were able to keep their distinct cultural life. Jews in Mexico, Ecuador, and Peru could not quite fit the self-image of these countries whose national identity was formed by a homogenous population profile (Bejarano, 2005). In contrast, in countries such as Argentina, Uruguay, Cuba, and Brazil, which experienced mass immigration that fluctuated socio-ethnic profiles, tolerance towards minorities was the norm (Liwerant, 2013). Therefore, it can be argued that whereas Jews in Argentina, Uruguay, Cuba, Brazil, and Canada experienced a rather easy integration process given these countries' multi-racial societal structures and relatively easier integration schemas, their counterparts in Mexico, Ecuador, and Peru experienced limited integration, which reinforced the differences between the Jewish communities and the rest of the host society (Liwerant, 2013). Communities that were founded around the Amazon River faced total disintegration, whereas communities that settled in big cities such as Sao Paulo, Buenos Aires, and Cordoba were able to resist assimilation due to their ties with similar ethnic groups in the destination country and the mother community. For example, in light of the migrations from Morocco to Caracas, Venezuela, the Jewish community in Caracas kept its distinct cultural features (Blank, 1993).

Those who immigrated to the American continent in recent decades

settled predominantly in either the United States or Canada because of the deterioration of economic and social opportunities in Latin American and the Caribbean countries. This trend was furthered by the fall in numbers of young Jews learning to speak Ladino over time and increasingly learning other languages like English instead (American Jewish Committee, 2007). Indeed, the Jewish communities in Latin America and the Caribbean had been shrinking due to various factors including forced migration, voluntary household relocation and the search for better economic opportunities. In almost every country in Latin America, the number of Jews has dropped. Since the 1970s, the Jewish population in Uruguay has flopped from 50,000 to 22,000; in Venezuela, from 30,000 to 15,000; and in Chile, from 30,000 to 21,000 (Liwerant, 2013). The countries that host the biggest Jewish diasporas in Latin America have experienced the same trend. In Brazil, the number of Jews has decreased from 140,000 to 96,000 and in Argentina from 390,000 to 180,000 (Liwerant, 2013). In contrast, the number of Jews in the same period in the United States and Canada has increased. More recently, and parallel to trends in Turkey, many young Jews have left Turkey for educational reasons (Molinas, 2018). Those who left Turkey for educational reasons have predominantly immigrated either to the United States or Canada in the American continent (Lowen, 2017). This suggests that, compared to the émigrés in the late Ottoman era and the early decades of the Republic, Jewish émigrés from Turkey in the second half of the 20th century are more educated and skilled.

Countries of Arrival of Jewish Immigrants in the American Continent since the 1880s			
North America	Central America	South America	The Caribbean
Canada	Belize	Argentina	Bahamas
The United States of America	Costa Rica	Bolivia	Cuba
Mexico	El Salvador	Brazil	Dominican Republic
	Guatemala	Chile	Haiti
	Honduras	Colombia	Jamaica
	Nicaragua	Ecuador	Puerto Rico
	Panama	Guyana	
		Paraguay	
		Peru	
		Suriname	
		Uruguay	
		Venezuela	

Jewish immigrants in South and Central America

Any attempt to provide a snapshot of the Jewish integration process across the whole continent would be incomplete, as the integration processes differ. Thus, a general account of the integration of Jewish immigrants in the 20th century can be formed from sources that survey not only Jewish émigrés from the Ottoman Empire and Turkey but from other countries to the continent. When the new-comers immigrated to the continent, they did not find a stable and unified Jewish diaspora in the countries they emigrated to; rather, they found fragmented Jewish communities divided into sub-groups. Sephardic Jews from the Ottoman Empire and Turkey, the Balkan countries, and Italy; Mizrahi Jews from the Middle East; and Jews from North Africa developed their own communities. Different integration and naturalization processes of these groups are observed in the

countries of South and Central Americas (İçduygu, 1996b). The difference of integration and naturalization processes of Jewish communities in different countries in Latin America lies within each country's idiosyncratic socio-political structure. Therefore, this part of the article is dedicated to a country-by-country analysis of naturalization and integration processes to foreground how Jewish communities and their destination countries in Latin America interact with one another in the process of naturalization and integration. With as much available data as possible, the Jewish communities of every country in Latin America have been scrutinized.

The Sephardim in Cuba have been characterized by the homogeneity of their population with a large part of them arriving from Istanbul, Edirne and Kırklareli and they were able to assimilate into Cuban society comparatively easily. One of the reasons for this quick assimilation was the phenomenon of intermarriages. For example, a Cuban citizen whose father migrated from Turkey states that though his father was a very devout Jew, he married a non-Jewish Dominican woman (Franklin, 2016). Marriages such as this one allowed the Jewish community to integrate to a greater degree and in a shorter time into the Cuban society. Social enclaves of their mother communities were created upon their arrival, where they reconstructed the way of life in their old home and maintained a clear social distinction from the environment, especially for girls and women. Bejarano states this fact with the following words "Family life was exactly as in Turkey, there was no difference whatsoever; religious life was the same so was social life" (2005).

Although Jews from the Ottoman Empire and Turkey came to Cuba as uneducated and unskilled workers to work in the sugar cane fields, they quickly ascended the social ladder, becoming middle class by the 1950s. After the sugar cane fields grew unable to yield as much profit, the Jewish community began opening their own shops. The transformation of the Cuban economy impacted the Jewish community's job preferences and forced them from being unskilled laborers into businesspeople. Their success, in part, was due to their unified community structure where the Sephardim and Ashkenazi community cooperated in almost every part of life. Later comers to the island therefore found a unified community which had estab-

lished an economic foundation that benefited them. There was an exodus of Jews from Cuba after the successfully implemented Cuban Revolution. The Jewish population of 15,000 in the 1950s dropped to a staggering 2,400 Jew in 1965. Along with the Cuban bourgeoisie, the middle-class Jewish community immigrated mainly to the United States as the previously favourable economic conditions were wiped out by the Revolution's economic policies.

The Jewish population in Brazil, estimated to be 120,000, lives in cities such as Sao Paulo and Rio de Janeiro (Jewish Virtual Library, 2018). The Jews came to Brazil because they were either unable to get visas for the United States or Argentina or were tricked by vendors who left them in Brazil rather than their promised destination of the United States (Elkin, 2014). In Brazil, the Jewish diaspora was never able to create a unified community, as the inward Jewish migration to the country came from various directions. This, however, had a positive impact on their integration (Lesser, 1997). Compared to other closed Jewish communities in Latin America, Jews in Brazil were able to join politics and assumed high positions in the bureaucracy. Jews were elected to both federal and state legislatures, as well as municipal councils. With its booming economy, Brazil in the early 20th century provided a fertile ground for the economic integration of Jews into the country. An upward economic mobility within the Jewish community was observed. At the initial stages of integration, the old comers helped the economic integration of the new comers by teaching peddling techniques such as how often to pass by a street to maximize their sell and the local language. This solidarity amongst the Jews came to fruition, and Jews in Brazil today own the largest publishing and jewellery companies in the country (Lesser, 1997).

In Argentina, which at the time hosted most Sephardic Jews from the Ottoman Empire, synagogues, Jewish colleges, social clubs and cemeteries were set up (Kara, 2007). The Jewish population in Argentina is mainly Ashkenazic, with only 15% being Sephardim. Currently, there are about 200,000 Jews in the country (World Jewish Congress, 2018). The Jews who arrived in Argentina from the Ottoman Empire and Turkey were mainly Sephardic Jews coming from Istanbul, Izmir and the Aegean Is-

lands. The majority of Sephardic Jews who immigrated to Argentina from the Ottoman Empire were earning their living in commerce and lodging sectors, the textile industry, and restaurant chains where kosher food was offered (Kara, 2007). Over time, they participated in different sectors like fur, textile, chemical, electronics, finance and banking, and automotive industries. Still, one third of the community lives below the poverty line as a result of the economic crisis which hit Argentina in 1998. Therefore, there is a steep decline in the number of Jewish people in Argentina due to emigration. Similar to other Jewish communities on the continent, the Jews in Argentina maintain their cultural values through institutions including schools, cemeteries, and synagogues and social and sports clubs. There are almost 70 schools throughout Argentina, which 60% of Jewish children attend at least once in their lives.

Chile was the destination country for Sephardic Jews, especially from Tunisia and Macedonia at the end of the 19th century. Especially after the 1881-1882 pogroms in Russia, Chile was branded as a “safe haven” for Jews, which attracted Ashkenazic Jews from Eastern Europe and Russia. Therefore, the first wave of Jewish immigration to the country started at the end of the 19th century. The first immigrants worked in unskilled jobs, but over time economic and social integration was achieved. Jews in Chile were able to establish the *Banco Israelita* in 1944 that became the largest creditor institution in the country, indicating that the integration of Jews into the financial milieu was fast. Unlike other Latin American countries, the integration of the Jewish community into the political life of Chile was speedy. Marcos Chamudes, Natalio Berman, and Angel Faivovich ascended high ranks in communist and socialist parties in the 1930s. The total number of Jews in Chile today is around 20,000 (Jewish Virtual Library, 2018). The Jewish community in the country consists of middle and upper-middle class members that are located in the capital city of Santiago.

Estimated Jewish Population in Central America and The Carribean*

*The numbers of populations are taken from virtualjewishlibrary.org

Uruguay, on the other hand, served mainly as a transit country for Jews on their way to Brazil and Argentina. There are established Jewish communities in the country albeit separate Sephardim and Ashkenazi communities. Of the early Jewish settlers in Uruguay, 88% were Ashkenazi and 18% were Sephardim coming from countries like Algeria and Egypt and the Ottoman Empire (Porzecanski, 2009). The early settlers worked as small shop-owners, tailors and artisans (Arocena, 2009:120). Uruguay's secular political structure based on democratic politics and social modernization enabled Jewish communities to integrate in the society more easily.

In Paraguay, the first Jewish people came from Italy, France and Switzerland, but they were so few that they merged with the local society. In the first decade of the 20th century, Sephardic Jews, especially from Palestine and other territories of the Ottoman Empire arrived in Paraguay, establishing the first synagogue in 1917 in the country. Like Uruguay, Paraguay had been seen as a transit country, especially for Jewish people travelling to Argentina. Hence, the number of Jewish people there compared to other large nations in Latin America remained small. Today, a number of 900 Jewish people are thought to reside in Paraguay. The Jewish identity in Paraguay is preserved through religious and education institutions. Escuela Integral Estado de Israel, the only Jewish education institution that teaches

Hebrew and Jewish studies in Paraguay, is attended by 70% of all Jewish children in the country. In Asuncion, the capital of Paraguay, there are three synagogues for Ashkenazi, Sephardim and Chabad communities.

Sephardic Jews from the Ottoman Empire came to Bolivia in very small numbers. It is estimated that only 25-30 Jews in total settled in Bolivia in 1917 (Jewish Virtual Library, 2018). According to a census in 1950, 926 Jewish people from Lebanon, Palestine, Syria, Turkey, Egypt and Libya were recorded in Bolivia. Bolivia was an unattractive country for settlement for Jews as it offered little commerce and industry opportunities with a small, non-institutionalized Jewish community (Osterweil, 1997). Though Bolivia's Jewish population hit 7,000 in the 1930s, almost 2000 Jews left the country by the end of 1940s. Throughout the 1960s, 70s, and 80s, members of the Bolivian Jewish community fled the country with increasing numbers as the country went through various military coups. Bolivia is home to almost 500 Jewish people today; however, this population continues to shrink for political and economic reasons. Younger Jews emigrated to the United States and Europe, seeking a better educational and economic futures, while older Jews emigrated to escape the stifling political atmosphere under these military rules.

In Venezuela, Jewish integration into society was achieved mainly through education (Blank, 1993). The secular education system within the Jewish community allowed pluralism to flourish, which in turn accelerated the integration of Sephardic Jews in the country. In addition, religious organizations played an important role in the integration of new-comers to the country. For example, the first Jewish organization, Asociacion Israelita de Venezuela, founded in the 1920s, served almost 800 families.

There is a small Jewish community in Peru, numbering around 2,000. Jews coming from the Ottoman Empire on the eve of and during the First World War settled across Peru, but due to its urbanization, Lima has been the main city of inhabitation. Some members of the Jewish community have ascended to high bureaucratic positions such as Efrain Goldenberg Schreiber, who was Finance Minister and later Prime Minister of Peru in the 1990s. Ecuador has only 600 Jews today (Jewish Virtual Library,

2018). Both Peru and Ecuador continue to lose their Jewish communities.

Hosting nine synagogues, Colombia has an equal number of Sephardic and Ashkenazic Jews, totalling 2,500 as of today, who predominantly live in Bogota (Jewish Virtual Library, 2018). The country's Jewish population is upper middle class and has been subject to various attacks, including kidnapping. Therefore, many have headed towards the US, and especially to Miami. There are also small Jewish communities in the Central American countries of Panama, Costa Rica, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Surinam, and French Guyana. In these countries too, Jewish people are organized around schools and synagogues. Like in other regions in the American continent, the integration of Jewish communities was affected by both internal and external factors, and there has been a continuous migration towards the north.

Estimated Jewish Population in South America*

*The numbers of populations are taken from virtuallibrary.org

The Sephardic Jews in Latin America arrived from the territories of the Ottoman Empire; North African states such as Algeria, Tunisia, Morocco, Libya; and the Middle Eastern countries such as Syria, Lebanon, and Iraq. The overwhelming majority of these Sephardim immigrants settled in large Latin American countries such as Brazil and Argentina. Economi-

cally deprived at the time of their arrival, they were later able to integrate into their destination countries. The integration of Jewish people differed based on the country they had settled in. In Venezuela and Nicaragua, the Jews had a harder integration process due to the national identities of these countries, which had a strong Catholic influence. In Argentina, Chile, and Uruguay, the democratic and secular environment facilitated a smoother integration. Almost all Jewish communities in Latin America are concentrated in capital cities, underlining the urban outlook of Jewish communities. In recent years, there is a decline in numbers of Jewish people across Latin America as, economic and political instabilities triggered an outward mobility, mostly toward the north, especially to the US.

Jewish immigrants in North America

Identity formation in Mexico, where national unity is created by a common national identity and culture based on Catholicism, has provided very little space for the Jews who did not fit the imagined national identity, though there are almost 40,000 Jews in the country. Therefore, the Jewish diaspora in Mexico gathered around institutions designed to fulfil the community's material, cultural, and religious needs. In this sense, synagogues, schools, cemeteries, kosher stores, and libraries were the driving institutions in Mexico to consolidate the Jewish identity and have become the major sources of Jewish identity in Mexico. Considering the fact that 90% of the Jewish community in Mexico belongs to one of same 30 synagogues and that almost 80 to 90% of Jewish children attend the Jewish schools, the significance of these self-organized Jewish institutions in keeping the Jewish identity is understandable (Jewish Virtual Library, 2018). The inward-facing structure of the Jewish community has some disadvantages, however. Many Jewish communities are regarded as having a dual loyalty. Some tried to overcome these allegiance issues by sending their kids to American schools in Mexico, and by partnering with Mexicans in entrepreneurship endeavors. Some concrete steps have been taken by the Jewish community to ease the tension of dual allegiance, with the most famous example being the construction of a watch tower, funded by Arabic-speaking Jews and Marunis from Aleppo, Damascus, and Lebanon, on which a sign that reads

“gift from the Ottoman people to Mexico” is imprinted. This construction is, in some ways, aimed to make the integration of Jews into Mexican society smoother (Odman, 2007).

Estimated Jewish Population in North America*

*The numbers of populations are taken from jewishvirtuallibrary.org

Canada is deemed to be one of the most successful countries in the integrating of immigrants in society, which is formed on the basis of multiculturalism. The immigration policy of Canada puts emphasis on embracing the Canadian identity while allowing immigrants to keep their own culture. The country’s cultural policy based on multiculturalism was a pull factor for the Jewish community. Historically, Canada attracted Jews from many regions of Europe and North Africa, albeit in fluctuating numbers due to the country’s immigration quotas and policies. Though a small number of Jewish people immigrated to the country, especially to Montreal, Quebec in the 17th and 18th centuries, the main immigration wave came in the late 19th and early 20th centuries. According the national census in 1871, the number of Jewish people in Canada was recorded as 1,115 people. Canada accepted as few as 5,000 Jews from 1933 to 1948. However, in the subsequent decades, and with a change to immigration policy that favoured Second World War immigrants, almost 20,000 Holocaust survivors arrived in Toronto and Montreal in the 1950s from Eastern European countries such

as Romania, Russia, Poland, and Lithuania. This wave of immigration had a lasting impact on the Jewish community in the country. Yiddish became the third most spoken language in Quebec in the 1950s, reflecting the rapid inward Jewish migration to Canada after the Second World War (Bauer, 2011). However, the dominance of Ashkenazic Jews in Canada was lessened with the arrival of Sephardic Jews especially from Morocco, Tunisia, and Algeria. It is estimated that almost 20,000 Sephardic Jews immigrated to Canada from these Francophone countries. Sephardic Jews who settled mainly in Montreal had an easier integration process compared to Eastern European Jews because of their language skills. Though the majority of early comers worked as peddlers, they later established their own small businesses. A considerable majority of Jewish people found jobs in the textile industry (*Canadian Jewish Community*, 2015). Today, the total number of Jews in Canada is estimated to be around 391,665 (*Basic Demographics of the Canadian Jewish Community*, 2015). As the Jewish migration continues, the cities they settle in also differ. While Montreal was the largest Jewish city in the country in the 19th and 20th centuries, Toronto now hosts half the Jewish community.

The United States of America is home to almost 4.2 million people who define themselves as Jews (Lipka, 2013). This number increases to about 5.3 million when adding those who are culturally or ethnically Jewish, albeit non-practicing (Lipka, 2013). With these numbers, the US is, after Israel, the country with the second largest Jewish population. Although Sephardim immigration to the United States dates back to the 15th century from Spain and Portugal, Jews in the Ottoman Empire immigrated to the United States beginning from the end of the 19th century. It is estimated that 30,000 Sephardic Jews from the Ottoman Empire and Turkey immigrated to the United States between 1890 and 1924 (Bali, 2006). Before 1899, an estimation of the immigrant populations would be inaccurate as the Bureau of Immigration started to register immigrants based on the country of birth or residence as well as religious orientation in 1899. Previously, only the country of origin was the yardstick to enumerate the immigrants. Even then, the Bureau of Immigration applied the term 'Hebrew' to quantify all Jewish immigrants in 1910. The categorization, however, was based on being able to speak Yiddish; therefore, Sephardim and Mizrahi had not

been included in immigration statistics. Thus, a more accurate estimation regarding the number of Sephardim and Mizrahi immigrants from Eastern Europe and the Middle East would be 50-60,000 between 1880 and 1924 (Ben-Ur, 2009).

Those who came to the United States in this period had to pass the tough bureaucratic mechanism of the United States on Ellis Island. The Sephardic Jews were sent back to their countries if they did not have sufficient money and a personal guarantor. Disease and illiteracy were also amongst the most common causes for deportation. Those Sephardim who were admitted to the United States faced more hardship than Ashkenazic. The immigration officers believed that those who came from Southern and Eastern European countries were inferior to those who come from Northern and Western Europe. The migration numbers fell dramatically in 1924, the year the United States introduced a legislation called the Johnson-Reed Act, which allowed entry to the country for only 2% of the total number of people of each nationality in the United States, reducing the number of the annual intake to 350,000 (Ben-Ur, 2009). In 1925, only 137 Jews from Turkey entered the United States (Angel, 1973:87). Although there were attempts to scatter the Sephardim Jewish community to different cities such as Columbus, Seattle, and Toledo, these attempts failed, and almost 90% of Sephardic Jews settled in New York. Even today, the city hosts the largest Jewish community. Poor English language and employability skills impeded the integration of the Jews from Ottoman Empire and Turkey in the United States. Their integration is further exacerbated by the Ashkenazic Jews coming from Europe; the physical appearance and Spanish-sounding names of the Ottoman Jews led the Ashkenazic Jews, who were the mainstream Jews in the United States, to believe that Sephardic Jews were not legitimate Jews (Ben-Ur, 2009). In addition, the Sephardim coming from the Ottoman Empire were discriminated against by the existing Sephardim community, who shunned them, calling them Oriental or Levantine Jews.

Greek-speaking, Arabic-speaking, and Spanish-speaking Jews have established their distinct communities in the United States with organizations designed for educational, social, and philanthropic purposes. However, there were umbrella organizations founded by the Sephardim

and Ashkenazic immigrants from Turkey, Spain, and Morocco such as the Society of Union and Peace and the Levantine Jewish Society. The country and city of origin for the Sephardic Jews played a role in establishing their own communities in the early years of immigration, as different communities identified themselves with their hometown or natal city. Yet, there were a variety of labels to refer Jews from Eastern Europe and the Middle East. *Oriental*, *Levantine Jews*, *Levantine Sephardim*, *Turkinos*, *Arabian Jews* were used to distinguish Sephardim and Mizrahim from the Yiddish speaking Ashkenazi community. The terms *Asiatic Jews* and *African Jews* were also used. Those who came from Syria, Palestine, Mesopotamia, and Anatolia were called Asiatic Jews, and those from Egypt, Morocco, Algeria, Libya, and Tunisia were called African Jews. However, the cultural distinctiveness of Sephardim and Mizrahim paled in time following their acculturation to American society and through intermarriages. The exclusively male café culture that they brought from the Ottoman Empire was an especially significant socializing institution for the Sephardim community in the United States. The names of cafés signalled the origin of their denizens. *Café Constantinople*, *Café Oriental*, *Café Smyrna* are among some of these café names.

The majority of the Sephardic Jews upon their arrival worked as candy peddlers, bootblacks, cloakroom attendants, waiters, and the like. (Angel, 1973). An early study also finds that Sephardic Jews were working “in a great variety of factories, working in different centers at the various garment trades, in woollen mills, in the steel mills of Pittsburgh and Gary, in establishments producing phonographs, electrical apparatus, and cigarettes” (Pool, 1913:213). In the initial immigration years, as the Judeo-Spanish newspaper *La America* reports, the majority of Sephardic Jews were living in poverty in the 1910s. However, they soon became shop keepers: those who were bootblacks opened shoe-repair shops and those who sold candies opened candy concessions. Their advancement into the middle class was also evidenced by the number of significant Jewish figures in the American economy. By the 1920s, there were many professionals in the community like teachers, professors, doctors, and engineers. The increase of practitioners in these professions from Sephardim communities

in a short period of time testifies to upward economic and social mobility. The reception system of the US made it convenient for the Jews to migrate to the US, especially after WWII. Today, the Sephardim community in the United States is well integrated into the society and has become middle-class.

CONCLUDING REMARKS

Within the medium of migration studies, Jewish immigration to the American continent is a specific form of migration which deserves scholarly attention not only for the large numbers of movement involved, but also for understanding the sending and receiving societies' dynamics that illustrate challenges for the Jewish communities and their emigration and immigration processes. Migration to the American continent is a specific form of migration, and in the case of Jewish people, it pinpoints to a distinct destination area when flow, duration, and diaspora formation processes are considered (Kastoryano, 2000). Migration to the American continent occurred amongst the Ottoman and Turkish Jews in the 19th and 20th centuries. There were other source regions in Jewish migration to the American continent (Johnson, 2000). Jews of different sects and countries of departure from Europe, Russia, and the Middle East also migrated to South and North America. This article has discussed the economic and political dynamics of Jewish emigration from the Ottoman Empire and Turkey to the New World while investigating the trends, frequencies, and push and pull factors for these Jewish communities. The profile of Jewish immigrants in different destination countries was presented. By looking at the push and pull factors of Jewish emigration, the profiles of Jewish immigrants and their integration in the host societies, this study aimed to map a wide range of information regarding Jewish emigration to the New World from the Ottoman Empire and modern Turkey.

On this specific movement of a particular group of immigrants, certain points seem to have arisen. First, dating back to the 15th century, the Ottoman Empire and Turkey illustrated a safe geography for world Jewry and hence served as a solid destination (Yetkin, 1996). During harsh wartime conditions, pogroms, the Holocaust and various other political cha-

os that threatened Jews in their home countries, the Ottoman Empire and Turkey were safe places to seek refuge, to settle, or to transit from (Shaw, 1992). Numbers vary, and cases are plentiful. For example, the cases of eastern European Jews' arrival in the 19th century, the Russian Jews' settlement during World War I, French and German Jews' settlement during the Second World War, and thousands more to use Ottoman State/Turkey as transit site on their voyage to other destinations, primarily to Palestine and Israel (Shaw, 2001).

Second, the Ottoman Empire and Turkey was also a source for Jewish emigration. Due to many economic and political factors, many Jews left this safe geography in the hope for a better future. In particular, the development of citizenship in the place of imperial subjecthood, like the universal and compulsory military conscription in 1909, and the policies of nation-state formation pressured Jews to emigrate. Third, Jewish migration from the Ottoman Empire and Turkey was west bound. That is, with exception of the flood of immigrants to Palestine and Israel after its foundation in 1948 and determination to be a solid destination point for all world Jewry, the outward movement of the Jews in the hinterland of the Ottoman Empire and Turkey was, by and large, destined for the Americas. The movement towards Europe from the Ottoman Empire and Turkey to countries like France or Greece has not been constant due to the war environment of the two world wars (Liberles, 1984). Thus, Jews continued their movement further west and reached the American continent.

Fourth, South America received Jewish immigrants mainly because of linguistic affinity between Ladino and Spanish. Although South America has had Jewish settlers since its colonization, the continent has attracted many Jews especially, Sephardic Jews. The Ashkenazi also migrated to South America with greater numbers in the wake of World War II. Jewish immigrants of all backgrounds formed their communities in various countries of South America and their integration into the host societies depended on the socio-political and economic conditions and reception policies of the country that they had settled in. In-group relations like those between and across Ashkenazic, Sephardic and Mizrahi Jews also influenced the community structures they established.

Fifth, the movement to South America did not end in the country of arrival. Some Jews migrated within South American countries, and what's more, continued their migration to North. The US received many migrants from South America, and among those were Jews who had previously migrated from the Ottoman Empire and Turkey. That is, although Jews migrated to various countries in the southern continent of the New World, those Jews carried on with their immigration movements and moved on to the US. To exemplify, a Jewish family who moved to Cuba, later on migrated to Miami after a time spent in Havana. Last but not least, North America, particularly the US served as the major destination point within the New World. The US, being a country founded by immigration with enhanced and structured migration policies, has attracted Jews from the Ottoman Empire and modern Turkey. The migration trends changed over time, but the US remains a major destination point for contemporary Jewish movements out of Turkey.

REFERENCES

Akdoğan, N. S. (2012), “‘Speak Turkish Campaigns’ and the Jewish Community during the reformation and nation building process of The Early Turkish Republic, 1928-1938”, in *Jewish Migration: Voices of the Diaspora*, Igitur Publishing, Utrecht, p. 89-108.

Aktar, A. (1996), “Trakya Yahudi Olaylarını ‘Doğru’ Yorumlamak”, *Tarih ve Toplum*, No. 155, p. 45-56.

Aktar, A. (1999), “Varlık Vergisi sırasında Gayrimenkul Satışları: İstanbul Tapu Kayıtlarının Analizi (26 Aralık 1942 – 30 Haziran 1943)”, *Toplumsal Tarih*, No. 69, Eylül p. 8-19.

Aktar, A. (2000), *Varlık Vergisi ve ‘Türkleştirme’ Politikaları*, İletişim, İstanbul.

Aktar, A. (2004), “Varlık Vergisinin Hikayesi”, *Toplumsal Tarih*, No. 121, p.82-87.

Aktar, A. (2012), “Tax me to the end of my life!” Anatomy of an Anti-minority Tax Legislation (1942–3)” in *State-Nationalisms in the Ottoman Empire, Greece and Turkey Orthodox and Muslims, 1830-1945*, edited by Benjamin C. Fortna, Stefanos Katsikas, Dimitris Kamouzis, Paraskevas Konortas, Routledge, London, p. 188– 220.

American Jewish Committee. (2007), “World Jewish Population”, *The American Jewish Year Book*.

Angel, M. D. (1973), “The Sephardim of the United States: An Exploratory Study”, *American Jewish Yearbook*, Vol.74, p.77-138.

Arocena, F. (2009), “How Immigrants Have Shaped Uruguay?”, *Culturales*, Vol.5 No.9, p. 105-140.

Aydingün, A. & Aydingün, I. (2004), “The Role of Language in the Formation of Turkish National Identity and Turkishness”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Vol.10 No.3, p. 415-432.

Bali, R. N. (1996), “İrkçı Bir Dernek: Türkiye Siyonizmle Mücadele Derneği”, *Toplumsal Tarih*, Vol. 29, p. 32-36.

Bali, R. N. (1997), “Çok Partili Demokrasi Döneminde Varlık Vergisi Üzerine Tartışmalar”, *Tarih ve Toplum*, No.165, 47-59.

Bali, R. N. (2000), *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri: Bir Türkleştirme Serüveni*. (2nd ed.) İletişim Yayınları, İstanbul

Bali, R. N. (2001), *Musa'nın Evlatları Cumhuriyet'in Yurttaşları*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Bali, R. N. (2003), *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri: Aliya- Bir Toplu Göçün Öyküsü 1946-1949*, İletişim, İstanbul.

Bali, R. N. (2006), “From Anatolia to the New World: The First Anatolian Immigrants to America”, *International Journal of Turkish Studies*, Vol.12 No. 1-2, p.53-69.

Bali, R. N. (2011), *Anadolu'dan Yeni Dünya'ya: Amerika'ya İlk Göç Eden Türklerin Yaşam Öyküleri*, İletişim, İstanbul.

Bauer, J. (2011), “Jews as Symbols and Reality in Multicultural Canada.” *Jerusalem Center for Public Affairs* No.67.

Bejarano, M. (2005), “Sephardic Communities in Latin America: Past and Present”, *Universidad ORT Uruguay*, p. 1-19.

Bejarano, M. (2012), “From Turkey to the United States: The Trajectory of Cuban Sephardim in Miami”, in *Modern Jewish History: Contemporary Sephardic Identity in the Americas: An Interdisciplinary Approach*, Syracuse University Press, Syracuse: p.141-158.

Ben-ur, A. (2009), *Sephardic Jews in America a Diasporic History*, New York University Press, New York.

Besalel, Y. (1999), *Osmanlı ve Türk Yahudileri*, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul.

Blank, L. (1993), “The Integration of Ashkenazi and Sephardi Jews in Venezuela through the Decision-Making Process in The Educational System”, *Jewish Political Studies Reviews*, Vol.5 No.3-4, p.209-246.

Brodsky, A. (2011), “Educating the Argentina Jews: Sephardim and Their Schools, 1920s-1960s”, in *Returning to Babel: Jewish Latin American Ex-*

periences, Representations, and Identity, Brill NV, Leiden, p.33-53.

Bureau of Jewish Social Services. (1926), *The Communal Life of the Sephardic Jews of New York*, City Bureau of Jewish Social Services, New York.

Çolak, Y. (2004), "Language Policy and Official Ideology in Early Republican Turkey", *Middle Eastern Studies*, Vol.40 No.6, p. 67-91.

Eisenstadt, S. N. (1992), *Jewish Civilization: The Jewish Historical Experience in a Comparative Perspective*, State University of New York Press, Albany.

Eligür, B. (2016), "The 1934 Anti-Jewish Thrace Riots: The Jewish Exodus of Thrace through the Lens of Nationalism and Collective Violence", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol.44 No.1, p. 88-109.

Elkin, J. L. (2014), *The Jews of Latin America*, Lynne Rienner Publishers, Boulder.

Franklin, D. D. (2016). *The Jewish Lived Experience in Cuba*, Dissertation Submitted to the Graduate School of The University of Alabama.

Galanti, A. (1995), *Türkler ve Yahudiler*, Tan Matbaası 1949. (Reprint). Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul.

Genç, H. & Bozkurt, I. M. (2010), "Osmanlı'dan Brezilya ve Arjantin'e Emek Göçü ve Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Durumu", *The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, Vol.28 No.1, p. 71-103.

Güleryüz, N. (1993), *Türkiye Yahudileri Tarihi I: 20. Yüzyılın Başına Kadar*. Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul.

Haker, E. (2002), *Bir Zamanlar Kırklareli'de Yahudiler Yaşardı: Kırklarelili Adato Ailesi'nin Öyküsü*. N. Medina, trans. İletişim Yayınları, İstanbul.

İçduygu, A. (1996a), "Citizenship at the Crossroads: Immigration and the Nation-State", in E. Kofman and G. Youngs (Eds.), *Globalization: Theory and Practice*, Pinter Publication, London, p. 150-162.

İçduygu, A. (1996b), "Becoming a New Citizen in an Immigration Country," *International Migration*, Vol. 31 No. 2, p. 257-272.

İçduygu, A., Toktaş, Ş. & Soner, B. A. (2008), "The Politics of Population in a Nation Building Process: Emigration of Non-Muslims from Turkey," *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 31 No. 2, p. 358-389.

Jasso, G. & Rosenzweig M. R. (1990), *New Chosen People: The Immigrants in the United States*, Russell Sage Foundation, New York.

Jewish Distribution Committee. (2017), Archives in New York, Microfilms of 1050.1, 1050.2, 1050.3, 1050.4, 1050.5, 1051, 1052, 1059, 1060.

Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/venezuela-virtual-jewish-history-tour> (15.01.2018).

Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/brazil-virtual-jewish-history-tour> (15.01.2018).

Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/chile-virtual-jewish-history-tour> (16.01.2018).

Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/bolivia-virtual-jewish-history-tour> (16.01.2018).

Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/ecuador-virtual-jewish-history-tour> (17.01.2018).

Jewish Virtual Library. <http://www.jewishvirtuallibrary.org/colombia-virtual-jewish-history-tour> (17.01.2018).

Jewish Virtual Library. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/mexico-virtual-jewish-history-tour> (26.09.2018)

Johnson, P. (2000), *Yahudi Tarihi*, F. Orman, trans. Pozitif Yayınları. İstanbul.

Kara, A. (2007), "Amerika'ya Osmanlı Göçleri ve Devletin Aldığı Tedbirlere", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, No. 33, p. 84-99.

Karpat, K. (1985), "The Ottoman Emigration to America: 1860-1914", *International Journal of Middle East Studies*, Vol.17 No.2, p. 175-209.

Kastoryano, R. (2000), "Settlement, Transnational Communities and Citizenship," *International Social Science Journal*, Vol. 52 No. 165, p. 307-312.

Kedourie, E. (1988), “Ethnicity, Majority and Minority in the Middle East”, in M. J. Esman and H. Rabinovich, (Eds.), *Ethnicity, Pluralism and the State in the Middle East*, Cornell University Press, Ithaca, p. 25-31.

Landau, J. M. (1996). *Tekinalp: Bir Türk Yurtseveri (1883-1961)*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Lesser, J. (1997), “‘Jews are Turks who Sell on Credit’: Elite images of Arabs and Jews in Brazil”, *Immigrants and Minorities*, Vol.16 No.1-2, p. 38-56.

Levi, A. (1996), “1934 Trakya Yahudileri Olayı Alınamayan Ders”, *Tarih ve Toplum*, Vol.10 No. 17, p.10.

Levy, A. (1994), *The Jews in the Ottoman Empire*, Darwin Press, Princeton.

Lewis, B. (1996), *İslam Dünyasında Yahudiler*, B. S. Şener, trans. İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Liberles, A. W. 1984. *The Balkan Jewish Communities: Yugoslavia, Bulgaria, Greece and Turkey*, University Press of America, New York, London, p. 127-170.

Lipka, M. (2013), “How Many Jews are there in the United States?”, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/10/02/how-many-jews-are-there-in-the-united-states/> (05.02.2018).

Liwerant, B. J. (2013), “Latin American Jewish Life in the 21st Century: The Paradox of Shrinking Communities and Expanded-Revitalized Jewish Life”, *The Jewish People Policy Institute*, p.159-172.

Molinas, I. (2018), “O Güzel İnsanlar O Güzel Atlara Binip Gitmesinler”, http://www.salom.com.tr/haber-105429-o_guzel_insanlar_o_guzel_atlara_binip_gitmesinler.html (01.03.2018).

Naar, D. E. (2015), “Turkinos beyond the Empire: Ottoman Jews in America, 1893 to 1924”, *The Jewish Quarterly Review*, Vol.105 No.2, p.174-205.

Nahum, H. (2000), *İzmir Yahudileri: 19.-20. Yüzyıl*, E. S. Vali, trans. İletişim Yayınları, İstanbul.

Odman, A. (2007), “Türk Basınında Emperyal Düşler ve Meksika’daki Osmanlı Saat Kulesi”, *Toplumsal Tarih*, No.167, p. 66-74.

Osterweil, M. J. (1997), “The Economic and Social Condition of Jewish and Arab Immigrants in Bolivia: 1890–1980”, *Immigrants & Minorities*, Vol.16 No.1-2, p.146-166.

Özcan, Z. (2006), “Güney Amerika’da Yitik Osmanlılar”, <http://www.haber7.com/yasam/haber/166714-guney-amerika8217da-yitik-osmanlilar> (15.02.2018).

Pool, D. S. (1913), “The Levantine Jews in the United States”, *American Jewish Year Book*, Vol. 15, p.207-220.

Porzecanski, T. (2009), “Private Life and Identity Construction: Memories of Immigrant Jews in Uruguay”, *Latin American and Caribbean Ethnic Studies*, Vol. 4 No.1, p. 73-91.

Shaw, S. J. (1991), *The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic*. New York University Press, New York.

Shaw, S. J. (1992), *Turkey and the Holocaust*, İnönü Foundation, Istanbul.

Shaw, S. J. (2001), “Turkey and the Jews of Europe during World War II”, in M. Tütüncü (Ed.), *Turkish-Jewish Encounters*, Stichting SOTA, Haarlem, p. 309-334.

Şeber, N. I. (2011), “II. Abdülhamid Döneminde Rusya ve Romanya’dan Gelen Yahudi Muhacirler”, *Tarih Dergisi*, Vol.53 No.11, p.39-61.

The Center for Israel and Jewish Affairs, (2015) “Basic Demographics of the Canadian Jewish Community” <http://cija.ca/resource/canadian-jewry/basic-demographics-of-the-canadian-jewish-community/> (01.03.2018).

The Center for Israel and Jewish Affairs, (2015), “Brief History of the Canadian Jewish Community”, <https://cija.ca/resource/canadian-jewry/> (26.09.2018).

Toktaş, Ş. (2006), “Turkey’s Jews and Their Immigration to Israel”, *Middle Eastern Studies*, Vol.42 No.3, p. 505-519.

Toktaş, Ş. (2008), “Cultural Identity, Minority Position and Immigration:

Turkey's Jewish Minority vs. Turkish-Jewish Immigrants in Israel", *Middle Eastern Studies*, Vol. 44 No. 3, p. 511-525.

World Jewish Congress, <http://www.worldjewishcongress.org/en/about/communities/AR> (18.01.2018).

Yetkin, Ç. (1996), *Türkiye Devlet Yaşamında Yahudiler*, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul.

Zetler, R. (2014), "Turkish Jews between 1923 and 1933: What did the Turkish Policy between 1923 and 1933 mean for the Turkish Jews?", *Schweizerische Gesellschaft für Judaistische Forschung Bulletin*, No. 23, p.13-50.

İltica Hukukunda Hariçte Bırakma Değerlendirmesi*

Talip MENEKŞE**

Öz

“Zulümden kaçan herkesin sığınma hakkı bulunmaktadır.” Esasında her şeyi özetleyen bu cümle, devletler tarafından her yabancıya sağlanması gereken sığınma hakkı konusunda, iltica hukukunun temelini oluşturmaktadır. Fakat bazı durumlarda sığınma talep eden kişiler, iltica hukukunda hariçte bırakma değerlendirmesine tabi olarak uluslararası korumadan yararlandırılmamaktadırlar. Ancak bunun tespiti, iki yanı keskin kılıç misali titiz bir çalışma gerektirir. Bu çalışmada, iltica hukukunda hariçte bırakma değerlendirmesi ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde iltica hukukunun tarihsel gelişimine kısaca değinilerek hariçte bırakmaya ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuatlar incelenecektir. Ardından hariçte bırakmanın ilk kısmı olan “uluslararası korumaya ihtiyacı olmayan kişiler” başlığı irdelenecek, ardından da “uluslararası korumaya layık olmayan kişiler” başlığında, kimlerin uluslararası korumayı hak etmediği incelenecektir. Bunların ardından hariçte bırakma değerlendirmesinde uygulamanın nasıl olması gerektiği ve özel durumlar ele alınacak ve hariçte bırakmanın sonuçları incelenecektir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hariçte bırakmaya konu olabilecek davalardaki tutumu incelenecek, değerlendirme ve sonuç yapılarak çalışma tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İltica/Uluslararası Koruma, Hariçte Bırakma, Sığınma, Mülteci

*Bu çalışma, İçişleri Bakanlığı/Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne Aralık 2017 tarihinde sunduğum “Uluslararası Koruma ve Güvenlik: Hariçte Bırakma” başlıklı Göç Uzmanlığı Tezimi derlenerek oluşturulmuştur.

**Göç Uzman Yardımcısı, Uluslararası Koruma Karar Merkezi Koordinatörü, İçişleri Bakanlığı/Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, e-posta: talip.menekse@goc.gov.tr

Evaluation of Exclusion in Refugee Law*

Talip MENEKŞE**

Abstract

“Any person who is owing to well-founded fear of being persecuted, has a right to seek asylum.” As a brief summary, this sentence shows us seeking asylum is a basic right which should be ensured by all governments and is fundamental to asylum law. However, in some cases asylum seekers may be excluded from international protection by applying evaluation of exclusion by authorities. Determination of exclusion is a very delicate issue like sharp sides of a blade. In this article, “exclusion evaluation in asylum law” is discussed in detail. In first part of the article, national and international asylum legislation regarding exclusion is examined in the scope of historical development. Then article will proceed with the topic “person who doesn’t require international protection” which is the first part of exclusion, then in “inapplicable person” will be studied. After all, praxis of exclusion evaluation, special conditions and results of exclusion will be studied. Finally, approach of European Court of Human Rights in cases regarding exclusion will be examined and article ends with review and conclusion.

Keywords: *Refugee/International Protection, Exclusion, Asylum, Refugee*

*This study was compiled from the my Migration Expertise Thesis which titled “International Protection and Security: Exclusion” presentby me in the Ministry of Interior / Directorate General of Migration Management on December 2017.

**Migration Expert Assistant, International Protection Decision Center Coordinator, Ministry of Interior / Directorate General of Migration Management e-mail: talip.menekse@goc.gov.tr

GİRİŞ

İltica hukuku, göç alanı içerisinde kendine özgü kuralları olan genç bir hukuk alanıdır. Diğer bir adıyla uluslararası koruma olarak da adlandırabileceğimiz iltica süreci ise zulümden kaçan insanların sığınma talebinde bulunmasıyla başlayan bir süreçtir. İnsanların zulüm veya ciddi zararlar nedeniyle kendi devletlerinden alamadığı ya da almak istemediği koruma yerine bir başka devlete sığınarak o devletten uluslararası koruma talep etmesidir¹.

Zorunlu göç hareketliliği, çok eski zamanlardan günümüze kadar var olsa da ilticanın uluslararası hukukta çerçevesinin çizilmesi ve uluslararası koruma arayan bu kişilere koruma sağlanması çalışmaları nispeten daha yenidir. Uluslararası toplumda bu alana yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu durumdan kaynaklı uluslararası kuruluşlar öncülüğünde iltica alanına yönelik düzenlemelere başlanmıştır. Bu düzenlemelerden ilki sayabileceğimiz ve sığınma hakkını düzenleyen uluslararası metin, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) olup, İHEB'in 14'üncü maddesinde, "1.Herkes zulüm karşısında başka memleketlere iltica etmek ve bu memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkına haizdir" hükmü yer almaktadır. (T.C. Resmî Gazete, 1949) Böylelikle sığınma hakkı, 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda (BMGK) kabul edilmiş ve İHEB'de düzenlenerek evrensel nitelik kazanmıştır.

1 Sığınma talep eden kişiler yani sığınmacılar ile uluslararası koruma talep eden kişiler yani uluslararası koruma başvuru sahipleri, aynı durumdaki kişileri ifade etmektedir. Ayrıca uluslararası koruma kavramı ile iltica kavramı da birbirinin yerine kullanılabilir. Bu kavramlar çalışmamızda da birbirinin yerine kullanılacaktır.

Uluslararası hukukta uluslararası koruma türleri genel olarak esasen iki tanedir. Bunlar mülteci ve ikincil koruma statüleridir. Ancak ülkeler arası farklılaşabilen uygulamalar nedeniyle farklı statüler de ortaya çıkabilmektedir. Bu diğer koruma türleri, coğrafi kısıtlamadan kaynaklı "şartlı mülteci", kitlesel akın durumunda uygulanan "geçici koruma" ve "insani koruma" başlıkları altında toplanabilir. Nitekim Türkiye örneğini ele alırsak, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 3. maddesinde uluslararası koruma statüleri, mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü ifade etmektedir.

İltica hukukunun gelişim süreci oldukça yeni sayılmaktadır. Çünkü bu alana ilişkin düzenlemeler temelde II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı'nın yıkıcılığının ardından milyonlarca insan zorla yerinden edilmiştir. Bu durum karşısında, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde uluslararası toplum, bu alana yönelik düzenlemelere başlamıştır. Bu düzenlemelerin ilki ve aynı zamanda uluslararası mülteci hukukunun temelini oluşturan sözleşme olan, 1951 Tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'dir (United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR], 2007).² Cenevre Sözleşmesi ve buna ek 1967 Protokolü³ ile uluslararası mülteci hukukunun genel hatlarıyla alanı çizilmiştir. Söz konusu düzenlemelerde gerek mülteci⁴ gerekse de iltica devleti açısından temel hak ve yükümlülükler tanımlanmıştır.

İltica hukukunda, temelde Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü çerçevesinde, sığınma talep eden kişilerin uluslararası koruma talepleri irdelenirken, bireysel haklar ile kamu hakları arasındaki ilişki iyi irdelenmelidir. Özellikle sığınmacının hariçte bırakma değerlendirme kapsamına girip girmediği analizi çok dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Zulüm veya ciddi zarar nedeniyle ülkesinden kaçarak sığınma talep eden kişilere devletler tarafından iltica hakkı tanınması, uluslararası sözleşmelerde düzenlenen bir yükümlülük iken, suça karışan ya da bu yönde hakkında ciddi emareler bulunan kişiler için de iltica sistemi, suçlunun adalet önüne getirilmesini engellememelidir. İşte bu ayrımın yapılması ve bu konudaki adalet sisteminin işletilebilmesi aşamasında hariçte bırakma değerlendir-

2 Bundan sonra "Cenevre Sözleşmesi" olarak bahsedilecektir.

3 Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin 1967 Protokolü olup New York Protokolü olarak da bilinmektedir. Bu çalışmanın devamında "1967 Protokolü" olarak bahsedilecektir.

4 Cenevre Sözleşmesi 1A(2) maddesine göre mülteci: "...1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi" olarak tanımlanmıştır.(UNHCR, 2007)

mesi devreye girmektedir. Peki, ne tür suçlara karışan kişiler hariçte bırakma değerlendirmesine tabi olurlar? Suç işleyen her sığınmacı sınır dışı mı edilmelidir? Sığınmacıların iltica ülkesinin kurallarına uyma zorunluluğu ile mülteci hakları bir arada düşünüldüğünde sığınmacıların ve iltica ülkelerinin karşılıklı sorumlulukları nelerdir? Bu ve benzer diğer soruların cevabı, iltica hukukunun doğru anlaşılmasında ve uygulanmasında saklıdır. Hariçte bırakma değerlendirmesinin nasıl uygulanması gerektiği konusunda uluslararası koruma sisteminin tam ve doğru bir şekilde işletilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada, iltica hukukunda hariçte bırakma değerlendirmesinin nedeni, amacı, kapsamı, aşamaları ve sonuçları ele alınacaktır.

I. İLTİCA HUKUKUNDA HARIÇTE BIRAKMA DEĞERLENDİRMESİNİN KAPSAMI

1. Genel Bilgi

İnsanlar göç yolculuğuna çeşitli amaçlarla çıkmaktadırlar. Bunlar arasında, iş, eğitim, tatil, turizm, sağlık, spor ve zorunlu göç vb. gibi pek çok etken yer almaktadır. Sığınma arayışında olan kişiler, iç savaş-uluslararası savaş, kaos hali, zulüm ortamı gibi etkenlerden kurtularak yaşam koşullarının daha iyi olduğu bir ülkeye iltica etmek istemektedirler. Kendi ülke korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen sığınmacı, bu göç süreci sonrasında iltica ülkesinden uluslararası koruma talep etmektedir. Tam da bu noktada sığınmacı ve egemen devlet açısından farklı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Şöyle ki, uluslararası ilişkilerin egemen aktörleri olarak devletlerin, ülke topraklarını korumak ve ülkesindeki düzeni sağlamak yetkisi bulunmaktadır. Diğer yandan imzacısı olduğu uluslararası sözleşmelerdeki kişi hak ve hürriyetlerini koruma altına almakla da yükümlüdürler. Sığınmacı açısından iltica devletinden, uluslararası hukukun bireylere sağladığı hakların kendisine sağlanmasını isteme hakkı söz konusu iken, diğer yandan da bulunduğu ülkenin yasal düzenlemelerine uymak yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu durum temelde göç hareketliliğinin sığınmacı ve devlet açısından iki yönlülüğünü gösterir.

Devletler, ülkelerine giriş, kalış ve çıkış şartlarını belirlemede tak-

dirlerini kullanmaktadırlar. Ancak ülke topraklarına erişim konusunda sığınma hakkı, zulümden kaçan kişiler için evrensel bir haktır. Bundan dolayı iltica etmek amacıyla sınırları illegal olarak geçen bir kişiye, makul süre içerisinde gerekçelerini açıklamak kaydıyla ceza verilmemesi ilkesi uluslararası alanda benimsenmiştir. Esasında sığınmacıların hakları, uluslararası sözleşmelerde çeşitli şekillerde korunma altına alınmıştır. Cenevre Sözleşmesi'nde geri gönderme yasağı (non-refoulement ilkesi) 33. maddenin birinci fıkrasında; “Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (“refouler”) etmeyecektir. (UNHCR, 2007)” şeklinde düzenlenirken, benzer hüküm AİHS 3. maddede işkence yasağı başlığı altında “Hiç kimse işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz (UNHCR, 2007)” şeklinde düzenlenmiştir. İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 3. maddesi ve BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin (BMKSHUS) 7. Maddesinde de benzer hükümler mevcuttur (GİGM, 2017). Bu hükümler uluslararası koruma ihtiyacı içerisindeki kişiler için düzenlenmiş koruyucu hükümlerdir. Öte yandan sığınmacıların iltica ülkesinde sahip oldukları hakların yanı sıra yükümlülükleri de bulunmaktadır. Şöyle ki, uluslararası koruma başvuru/statü sahibi kişiler için Cenevre Sözleşmesi madde 2'de belirtildiği üzere “Her mültecinin, bulunduğu ülkeye karşı, özellikle yasalara, yönetmeliklere ve kamu düzeni için alınan önlemlere uymayı öngören yükümlülükleri vardır. (UNHCR, 2007)” hükmü geçerlidir. Uluslararası iltica hukukunda, sığınmacının ve iltica ülkesinin karşılıklı hak ve sorumlulukları yanında diğer bir durum da sığınma talep eden her kişiye uluslararası korumanın sağlanıp sağlanmayacağı hususudur ki, işte bu da “hariçte bırakma değerlendirme”nin konusunu oluşturmaktadır.

Sığınmacının iltica ülkesindeki uluslararası koruma talebi, belli durumlarda hariçte bırakma değerlendirmesine tabi tutulmaktadır. Bu durumlar ise temelde kişinin ya hâlihazırda bir başka korumaya sahip olmasıdır veya uluslararası korumaya layık olmaması durumudur. Diğer bir ifadeyle,

bunlar, temelde iki gruba ayrılabilir:

- 1) Uluslararası korumaya ihtiyacı olmadığı düşünülen kimseler
- 2) Uluslararası korumaya layık olmadığı düşünülen kimseler (Özkan, 2015, 112).

Cenevre Sözleşmesi'ne göre uluslararası koruma başvuru/statü sahiplerini uluslararası koruma dışında bırakacak durumları aşağıdaki başlıklar altında toplayabiliriz. Bunlar:

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görmesi,
- İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip olarak tanınması,
- 1F maddesinde belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair hakkında ciddi kanaat olması ya da bu suç ve fiillerin işlenmesine iştirak etmesi veya bu fiillerin işlenmesini tahrik etmesidir.

Yukarıda sayılan hariçte bırakma hükümlerinden ilki Cenevre Sözleşmesi madde 1(D)'de, ikincisi ise Cenevre Sözleşmesi madde 1(E)'de düzenlenmiştir. Kişiye hâlihazırda uluslararası koruma sağlanması sebebi ile bu kişiler, uluslararası korumaya ihtiyacı olmadığı düşünülen kimseler kapsamında statü dışında bırakılabilecek kişilerdir. Cenevre Sözleşmesi madde 1(D) ve 1 (E) dışında, yukarıdaki diğer iki durum ise, Cenevre Sözleşmesi madde 1(F)'de düzenlenen ve kişinin ciddi suç işlemesi veya bu yönde hakkında ciddi emare bulunması nedeniyle uluslararası korumaya layık olmadığını düşündüren başka bir deyişle uluslararası korumayı hak etmediğini gösteren düzenlemelerdir. İkinci kategori, “korumaya layık olmayan kişiler”, sığınma sisteminin bütünlüğünü muhafaza etmek ve yabancı bir ülkeye giderek adli kovuşturmadan kaçınılmasını önlemek için geliştirilmiştir (European Asylum Support Office [EASO], 2017).

2. Uluslararası ve Ulusal Metinlerde Hariçte Bırakmaya İlişkin Hükümler

İkinci Dünya Savaşı öncesi imzalanmış uluslararası hukuki belgelerde, suça karışan sığınmacıların, hariçte tutulmasını öngören herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak, İkinci Dünya Savaşının hemen ertesinde ilk defa, o tarihe kadar yardım görmekte olan çok sayıda mültecinin büyük bir kısmının uluslararası korumaya layık olmadığına ilişkin özel hükümler konulmuştur (UNHCR, 2013: 32).

İHEB madde 14 (1)'de, "Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir." hükmü düzenlenmiş olup aynı maddenin ikinci fıkrasında "Bu hak, gerçekten adi bir cürüme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit koşuşturmalar halinde ileri sürülemez. (T.C. Resmî Gazete, 1949)" şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, ilk fıkradaki sığınma hakkı, ikinci fıkra ile belli eylemlere karışmanın söz konusu olması durumunda sınırlamaya tabi tutulmuştur. Benzer şekilde, Cenevre Sözleşmesinin 33. maddesinin birinci fıkrasında; "Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir." şeklinde düzenlenen hüküm, aynı maddenin ikinci fıkrasında; "Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez". şeklinde belli kişiler için sınırlama getirmiştir.(UNHCR, 2007)

Cenevre Sözleşmesinin 1 (D, E ve F) maddesi (UNHCR, 2007), AB Vasıf Yönergesi'nin 12. ve 17. maddeleri (Avrupa Birliği (AB) Resmî Gazetesi, 2004), 1950 BMMYK Tüzüğü'nün 7(d) paragrafı (UNHCR, 2010) ile 1969 Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesi'nin 1 (4) ve 1 (5) maddeleri (UNHCR, 1974), temelde statü dışında bırakılması gereken kişilerin durumlarına ilişkin hükümler içermektedir.

Ulusal anlamda ise Türkiye örneğini ele alırsak YUKK madde 64, YUKK Yönetmeliği madde 78 ve Geçici Koruma (GK) Yönetmeliği madde 8, uluslararası korumanın haricinde bırakma hükümlerini ihtiva etmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM, 2017). Buna göre;

Uluslararası korumanın haricinde tutulma madde 64 – (1) Başvuru sahibi; a) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görüyorsa, b) İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip olarak tanınıyorsa, c) Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat varsa, uluslararası korumadan hariçte tutulur.” (2) Birinci fıkranın (a) bendine giren bir kişi hakkındaki koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiği zaman, bu kişilerin konumları Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda alınan kararlara istinaden kesin bir çözüme kavuşturulmadığı takdirde, bu kişiler bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir. (3) Başvuru sahibinin, uluslararası koruma başvurusu yapmadan önce, Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenler varsa birinci fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirme yapılır. (4) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü fıkrada belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik eden kişi uluslararası korumadan hariçte tutulur. (5) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki durumlara ek olarak; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunan yabancı veya vatansız kişi ile birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olmayan, fakat Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve sadece bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk eden yabancı veya vatansız kişi, ikincil korumadan hariçte tutulur. (6) Başvuru sahibinin uluslararası korumadan hariçte tutulması, hariçte tutma nedenlerinden herhangi birinin diğer aile üyeleri için oluşmaması şartıyla, başvuru sahibinin aile üyelerinin de hariçte tutulmasını gerektirmez (GİGM, 2017).

YUKK madde 64’te düzenlenen hariçte bırakma hükmü, YUKK Yönetmeliği madde 78’de de korunmuştur. Buna göre, “Uluslararası korumanın haricinde tutulma MADDE 78 – (1) Başvuru sahibi Kanunun 64’üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası korumanın haricinde tutulur (GİGM, 2017).” GK Yönetmeliği madde 8’de ise bu konu, geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar başlığı altında düzenlenmiştir. Düzenleme hükmüne göre,

Geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar Madde 8- (1) Aşağıdaki hallerde, yabancı geçici korumadan yararlandırılmaz, yararlandırılmışsa geçici koruması iptal edilir. a) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu ol-

duğuna dair ciddi kanaat bulunanlar. b) Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenleri bulunanlar. c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik edenler. ç) Ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olduğu halde bu faaliyetlerini kalıcı olarak sonlandırmayanlar. d) Terör eylemlerinde bulunduğu veya planladığı ya da bu eylemlere iştirak ettiği tespit edilenler. e) Ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler. f) Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk edenler. g) Uluslararası mahkemelerce hakkında insanlık suçu işlediğine dair karar verilmiş kişiler. ğ) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Dördüncü Kısım Yedinci Bölümünde yer alan suçlardan birini işleyenler (T.C. Resmî Gazete, 2014).

Ulusal ve uluslararası metinlerde sığınma hakkı, yaşam hakkı, işkence yasağı gibi haklar koruma altına alınırken, uluslararası ciddi suçlara dahli olan kişilerin de uluslararası korumadan faydalanamayacakları istisnai maddelerle düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerde “uluslararası düzeyde işlenen suçlara ve ciddi suçlara” vurgu yapılmıştır. Bundan dolayı uluslararası koruma başvuru sahiplerinin hariçte bırakma dosyaları değerlendirilirken titizlikle hareket edilmelidir. Özellikle uluslararası suç tanımları yapılırken aşağıdaki uluslararası düzenlemeler dikkate alınmalıdır.

Bunlar:

- 1) 1945 tarihli Uluslararası Askeri Mahkemeler Tüzüğü (Londra Tüzüğü),
- 2) 1998 tarihli Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) Statüsü,
- 3) 1948 tarihli Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme,
- 4) 1949 tarihli Savaş Mağdurlarının Korunmasına Dair Dört Cenevre Sözleşmesi ve 1977 tarihli İki Ek Protokolü ile 2005 tarihli Ek Protokolü,
- 5) 1973 Irkçılık Suçunun Engellenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Uluslararası Sözleşme,
- 6) 1977 Uluslararası Silahlı Çatışma Mağdurlarının Korunması Hakkında 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri’ne Ek Protokol (Ek Protokol-I),

7) 1977 Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışma Mağdurlarının Korunması Hakkında 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri'ne Ek Protokol (Ek Protokol-II),

8) 1948 İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Aşağılayıcı Muamele ve Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi (İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi),

9) 1991'den Günümüze Eski Yugoslavya Topraklarında Uluslararası İnsani Hukuk'un Ciddi İhlallerinden Sorumlu Kişilerin Yargılanması Amacıyla Kurulan Uluslararası Mahkeme Tüzüğü (EYUCM Tüzüğü),

10) 1 Ocak 1994 tarihi ile 31 Aralık 1994 tarihleri arasında, Ruanda Topraklarında İşlenen Uluslararası İnsancıl Hukuk'un Ciddi İhlallerinden ve Soykırımdan Sorumlu Kişilerin ve Komşu Ülkelerin Topraklarında Ruanda Vatandaşları Tarafından İşlenen Soykırım ve Diğer Benzer Suçların Yargılanması Amacıyla Kurulan Uluslararası Mahkeme Tüzüğü (RUCM Tüzüğü).⁹dür. (UNHCR, 2003, 8-9)

Ayrıca uluslararası suçlara ilişkin ancak bağlayıcı olmayan buyurucu kaynaklar şunlardır:

1) 1950 Uluslararası Hukuk Komisyonu (UHK) Raporu (Nürnberg Prensipleri dahil),

2) 1973 Savaş Suçlarından ve İnsanlığa Karşı Suçlardan Suçlu Kişilerin Tespiti, Tutuklanması, İadesi ve Cezalandırılması Hakkında Uluslararası İş birliği Prensipleri,

3) 1966'da UHK tarafından geçici olarak kabul edilen Barışa ve İnsan Güvenliğine Karşı Suçlar Hakkında Taslak Kanun (UNHCR, 2003:9).

II. ULUSLARARASI KORUMAYA İHTİYACI OLMADIĞI DÜŞÜNÜLEN KİMSELER

Hariçte bırakma konusundaki ilk grup, hâlihazırda bir korumaya sahip olmaları sebebiyle, Cenevre Sözleşmesi madde 1D ve 1E kapsamında bulunan kişilerdir. Bunlardan 1D kapsamındaki kişilerin, BMMYK dışında, diğer bir BM organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görmeleri, 1E kapsamındaki kişilerin ise ikamet ettikleri ülke yetkili makamların-

ca, o ülke vatandaşlarının sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip olarak tanınmaları sebebiyle uluslararası korumaya ihtiyaçları olmadıkları düşünülmektedir.

1. 1951 Cenevre Sözleşmesi 1D maddesi (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Dışında, Diğer Bir Birleşmiş Milletler Organi Veya Örgütünden Halen Koruma Veya Yardım Gören Kimseler)

Cenevre Sözleşmesi 1D maddesinde,

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organi veya örgütünden halen koruma veya yardım gören kimselere uygulanmayacaktır. Durumları, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun konuyla ilgili uygun kararları çerçevesinde kesin olarak halledilmeden, yararlandıkları bu tür koruma veya yardımlar herhangi bir sebeple sona eren kişiler, işbu Sözleşmeden tamamen yararlanırlar (UNHCR, 2007).

şeklinde düzenlenen hükümde, BMMYK dışındaki bir BM organi veya örgütünden yararlanmanın, kişiyi statü dışında bırakabileceği ifade edilmektedir. Burada ifade edilen durum ile geçmişte, koruma ve yardım faaliyetleri yürüten BM Kore Kalkınma Ajansı (UNKRA), günümüzde ise 1948’de İsrail devletinin kurulması ve 1967 yılındaki Arap-İsrail Savaşı’nda koruma ihtiyacı içerisindeki Filistinli mültecilere yardım için kurulan kuruluş “BM Yakın Doğu Filistin Mültecileri Yardım ve Çalışma Ajansı’ndan (UNRWA)” işaret edilmektedir. Gelecekte de farklı bir örgüt benzer amaçlarla kurulabilir. Cenevre Sözleşmesi 1D maddesi, UNRWA’dan koruma ve yardım gören Filistinlileri, 1951 Sözleşmesinin menfaatleri haricinde tutmaktadır (UNHCR, b.t.).

Cenevre Sözleşmesi 1D maddesi kapsamında değerlendirme yaparken, BMMYK dışında faaliyet gösteren UNRWA’nın kapsamı, koruma ve yardım sağladığı bölgeler, bu yardımların ve sağlanan korumanın etkinliği doğru tespit edilmelidir. Nitekim, Cenevre Sözleşmesi 1D maddesinin ikinci fıkrasında, bu koruma ve yardımın, kişinin statüsünü kesin bir çözüme kavuşturmadan kesilmesi halinde, kişinin Cenevre Sözleşmesi kapsamında olanaklardan yararlanamaya hak kazanacağı belirtilmektedir. (Öztürk, 2015:307).

UNRWA kapsamındaki Filistinli mültecilerin doğrudan hariçte bı-

rakılıp bırakılamayacağı konusu incelenirken UNRWA'nın bu kişilere sağladığı korumanın etkinliğine bakılmalıdır. Aksi halde Cenevre Sözleşmesi'nden yararlanmalarının yolu açılmalıdır. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) yorumuna göre Filistinli mültecilerin ancak üç durumda Sözleşmeden *ipsofacto* (doğrudan/kendiliğinden) faydalanabilecekleri sonucuna varılabilir. İlk durum, UNRWA'nın faaliyet gösterdiği alandan kurumsal olarak çekilmesi, yani buradaki faaliyetlerini durdurmasıdır. İkinci durum, bu organın bölgedeki kurumsal varlığının devam etmesine rağmen, faaliyetlerinin imkânsızlık sebebiyle işlevsiz hale gelmesidir. Üçüncü durum ise kurumsal varlığın ve fiili yardımın genel olarak devam etmesine rağmen, somut durumda, başvuran bireyin bu yardımdan kontrolü dışındaki sebeplerle faydalanamayacak olmasıdır. Son halde, bireyin kontrolü dışındaki sebepler, bireyi UNRWA'nın faaliyet alanını terk etmek zorunda bırakmasıdır. (Öztürk, 2015:308). ABAD'ın yorumu, Filistinli mülteciler için Cenevre Sözleşmesi'nden *ipsofacto* yararlanabilmenin kriterlerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Cenevre Sözleşmesi'nden *ipsofacto* yararlanabilmek, salt 1D kapsamında olduğu için hariçte bırakılan Filistinli Mültecilerin, kendilerine sağlanan koruma ve yardımın kesilmesi sebebiyle Cenevre Sözleşmesi'ndeki hak ve özgürlüklerden yararlanabilmesini ifade eder. Bu yararlanma, kendiliğinden yararlanma şeklinde olmaktadır. Çünkü UNRWA'nın koruma ve yardımı yeterli veya etkin değildir. Bundan dolayı Cenevre Sözleşmesi hükümleri işletilmeye başlanır. Bu durum pek çok ülke için geçerli iken kimi ülkelerde Cenevre Sözleşmesi'nden *ipsofacto* yararlanma konusunda farklı uygulamalar söz konusu olabilmektedir. (Öztürk, 2015:310). Örneğin Avustralya uygulamasında, Cenevre Sözleşmesi'nden *ipsofacto* yararlanma doğrudan söz konusu olmayıp, UNRWA'nın yeterli veya etkin koruma sağlayamaması ya da bu korumanın sona ermesi durumunda bu kişilerin Cenevre Sözleşmesinden faydalanabilmesi için 1A(2) maddesi kapsamında değerlendirme yapılabilmektedir (Australia Refugee Law, 2016).

Cenevre Sözleşmesi madde 1D kapsamında yapılan değerlendirmede karşımıza ayrı bir tartışma konusu da çıkmaktadır. Bu da 1D kapsamındaki kişiler için sağlanan korumanın etkinliği ile Cenevre Sözleşmesi kapsamında sağlanan korumanın etkinliğinin aynı olup olmaması konusu-

dur. Şöyle ki, 1D kapsamında yer alan Filistinli mülteciler, UNRWA yetki alanında olduklarından dolayı kendilerine bir BM kuruluşu olan uluslararası bir örgüt koruma ve yardım sağlamaktadır. Ancak diğer taraftan baktığımızda, Cenevre Sözleşmesi kapsamındaki kişilere sağlanan koruma, sığınma devletinin sağladığı bir “devlet koruması”dır. Buradaki sorunsal, bir uluslararası örgüt tarafından sağlanan yardım ve koruma, devletler tarafından sağlanan korumaya denk ya da eşit sayılabilir mi? Çünkü UNRWA kapsamındaki Filistinliler için sağlanan hizmet aslında bir yardım programıdır. Süresi, kapsamı, etkinliği gibi açılardan geçici olabilecek durumlara işaret eder. Ancak uluslararası ilişkilerin temel aktörleri olan devletler tarafından sağlanan koruma ise ikame bir koruma niteliğindedir. Sözleşme ile koruma altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlali durumunda söz konusu devletlerin uluslararası sorumlulukları bulunmaktadır. Fakat bu durum UNRWA için geçerli olmayacaktır (Hathaway and Foster, (2014:209). Yine, devlet koruması altındaki kişi için bu korumanın varlığı, kişinin sığınma devletindeki statüsünü ifade ettiği için, ilerleyen süreç içerisinde kişi vatandaşlığa kadar ilerleyebilecek süreçte hak ve hizmetlere erişim sağlayabilecekken, uluslararası bir örgüt tarafından sağlanan yardım programı, kişilerin statüleri açısından gelecekte de bir bilinmezliği ve geçiciliği taşıması açısından eleştirilebilir. En nihayetinde, uluslararası ilişkinlerin geçmişten günümüze kadar temel aktörü olan devletlerin yanı sıra uluslararası örgütler de aktör olarak bu alanda yer almaya başlasalar da devletlerin egemen varlık olmalarından kaynaklı farklılıkları bulunmaktadır. Tüm bunlar çerçevesinde, Sözleşmenin yazıldığı dönemin koşulları ile günümüzde gelinen nokta karşılaştırıldığında, Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan 1D maddesinin, zaman içerisindeki uygulamaları ile ortaya çıkan bu durum göz önünde bulundurularak, 1D kapsamındaki kişilerin doğrudan Cenevre Sözleşmesi değerlendirmesinden hariçte bırakılması yerine 1D maddesinin içeriğinin yeniden düzenlenmesi gerektiği ihtiyacı olduğu düşünülebilir.

2. 1951 Cenevre Sözleşmesi 1E maddesi (İkamet Ettiği Ülkenin Yetkili Makamlarınca O Ülke Vatandaşlığına Sahip Olanların Sahip Buldukları Hak Ve Yükümlülüklerle Sahip Sayılan Kimseler)

Cenevre Sözleşmesi 1E maddesi, tıpkı 1D maddesinde olduğu gibi, kişinin halihazırda var olan bir korumasından kaynaklı olarak Sözleşme hükümleri dışında tutulmasını ifade eder. 1E maddesinde bu durum “Bu Sözleşme, ikamet ettiği ülkenin yetkili makamlarınca o ülke vatandaşlığına sahip olanların sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip sayılan bir kişiye uygulanmayacaktır (UNHCR, 2007)” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu fıkra hükmü, bir ülkeye yerleşmiş olup, bu ülke vatandaşlığını resmi olarak kazanmamış ancak bu ülkede vatandaşların yararlandıkları hakların büyük bölümü kendilerine sağlanmış olan ve bu koşullar olmasaydı mülteci kabul edilmesi gereken kimseleri ifade eder. (Bu kimselere genellikle “ulusal mülteciler” denmektedir). Bu kimseleri kabul eden ülkeler, çoğu zaman, halkı mültecilerle aynı etnik kökenden olan ülkelerdir⁵(UNHCR, 2013: 31).

1E maddesinde “(...)ikamet ettiği ülkenin yetkili makamlarınca o ülke vatandaşlığına sahip olanların sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip(...)” ifadesi yorumlanırken, kişinin 1E maddesinden kaynaklı olarak hariçte tutulabilmesi için, ikamet ettiği ülkedeki vatandaşlarla hemen hemen yakın hak ve yükümlülüklerle sahip olması beklenir. Burada, kişinin turizm, ticaret, iş ya da eğitim gibi amaçlarla başka bir ülkeye geçici olarak göç etmesi kastedilmemekte olup, kalıcı ikamet amacıyla başka ülkede bulunduğu, o ülke vatandaşları ile benzer haklara sahip olduğu ve bundan kaynaklı olarak uluslararası korumaya muhtaç olmadığı ve hariçte bırakılması gerektiği vurgulanmaktadır. Burada “kişinin, ikamet ettiği ülke vatandaşları ile arasındaki hak ve yükümlülüklerdeki yakınlık/benzeşme” incelenirken, tıpkı vatandaşlarda olduğu gibi, kişinin de sınır dışı edilmeye karşı tam bir güvence içerisinde olması beklenmektedir. Bu durum BM-

5 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü Çerçevesinde Mülteci Statüsünün Belirlenmesinde Uygulanacak Ölçütler ve Usuller Hakkında El Kitabı'nda (BMMYK El Kitabı), bu hükmün düzenlenmesine yön verenin, Federal Alman Cumhuriyeti'ne gelip Alman vatandaşlığı ile ilintili olan hak ve yükümlülüklerle sahip olduğu kabul edilen Alman menşeli mülteciler olduğu ifade edilmiştir. (UNHCR, 2013, 31)

MYK El Kitabı'nda şu şekilde ifade edilmiştir: "(...) Ancak, kişinin ülke halkıyla büyük ölçüde kaynaşmış olması halinde kendisine mülteci statüsünün uygulanamayacağını söylemek genellikle mümkündür. Bilhassa, kişiye, o ülke vatandaşlarından farksız biçimde, sınır dışı edilmeye karşı tam güvence verilmelidir (UNHCR, 2013: 31)."

İltica hukuku uygulamalarında, kişinin ikamet ettiği ülkedeki vatandaşlarla kaynaşmış olma kriterinde aranan "sınır dışı edilmeye karşı güvence" kriteri genel kabul görmekle birlikte buna ek olarak bu kişilerin "ülkeye yeniden ve serbestçe giriş hakkı"nın da olması gerektiği belirtilmektedir (Goodwin-Gill and McAdam, 2007, 162). Fakat burada göz önünde bulundurmamız gereken bir diğer husus ise bir kişinin 1E kapsamında yer alıp almadığının değerlendirilmesi yapılırken, kişinin, o ülke vatandaşları ile arasındaki benzeşmede, hak ve yükümlükler açısından mutlak bir eşitlik aranmamalıdır. Devletler, vatandaşlık hakkı verdiği kişiler için seçme-seçilme, askerlik, toprak edinme, kamu hizmetine girme gibi alanlarda çeşitli düzenlemeler yapabilirler. Bunlardan kaynaklı olarak, 1E maddesi çerçevesinde değerlendirme yaparken, kişilerin o ülke vatandaşları ile mutlak eşit bir şekilde hak ve yükümlülükleri olduğu gerekçesiyle hareket edilmemelidir (Federal Court of Canada, 2001). Bu durum kişinin 1E kapsamında değerlendirilmemesi için bir sebep teşkil etmemelidir (Öztürk, 2015: 313).

III. ULUSLARARASI KORUMAYA LAYIK OLMADIĞI DÜŞÜNÜLEN KİMSELER

Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinin F fıkrasında, uluslararası korumaya layık görülmeyen yabancıların, hariçte bırakılması konusu ele alınır. Hariçte bırakılan kişi için, uluslararası korumaya layık olmadığı ifade edilmektedir (UNHCR, 2013: 31-35). Esasında hariçte bırakmadan kasıt, belirli eylemleri işleyen, iştirak eden veya azmettiren kişilerin uluslararası korumanın dışında bırakılmasıdır.

Hariçte bırakma sebepleri Cenevre Sözleşmesinde tahdidi olarak sayılmıştır. Cenevre Sözleşmesi 1F maddesine göre hariçte bırakma konusu;

Bu Sözleşme hükümleri: (a) barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine;(b) mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan

önce, sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine;(c) Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna; dair hakkında ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmayacaktır (UNHCR, 2007)

şeklinde düzenlenmiştir. 1F maddesine bakıldığında, hariçte bırakma hükmünün *emredici nitelikte* olduğu ve devletlerin bu madde kapsamına giren yabancı/vatansız kişileri uluslararası korumanın haricinde bırakması gerektiğini ifade eder (Yakut, B. Z. 28).

Savaş suçu, insanlığa karşı suçlar, barışa karşı suç gibi terimler uluslararası insancıl hukukta yer alan terimlerdir. Bu suçlar daha çok devleti temsil yetkisine sahip kişilerce işlenebilmektedir. Siyasi olmayan adi suç ise adam öldürme, tecavüz, terörist faaliyetler gibi eylemlerdir. (UNHCR, 2003:5). BM'nin amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden dolayı oluşan suç ise BM'nin kurucu anlaşmasındaki amaç ve ilkelerine aykırılık teşkil eden suçlardır. Bu suçlar kapsamında bir kişi hakkında ciddi kanaat varsa bu kişi uluslararası korumanın haricinde bırakılmalıdır. Çünkü sığınma hakkı, suçluların adalet önüne getirilmesini engellememelidir. Suça karışan kişiler için bir kılıf olarak iltica sisteminin kullanımı ve istismarı önlenmelidir.

1. 1951 Cenevre Sözleşmesi 1F (a) maddesi (Barışa Karşı Suç, Savaş Suçu Veya İnsanlığa Karşı Suç Gibi Suçlar)

Cenevre Sözleşmesi 1F (a) maddesinde belirtilen suçlar, kişinin mülteciliğin haricinde bırakılmasını gerektiren durumlardan ilkidir. Cenevre Sözleşmesi 1F (a) maddesinde hüküm şu şekildedir: “Bu Sözleşme hükümleri: a) barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine(...) (UNHCR, 2007)” Hükümden de anlaşılacağı üzere Cenevre Sözleşmesi 1F (a) maddesi, mülteciliğin haricinde bırakan durumlardan üç önemli suç kategorisine işaret etmiştir. Bunlar, barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlardır. Bu suçlar çeşitli uluslararası metinlerde de tanımlanmış ve bu suçlara karışan ya da bu suçlara karıştığı yönünde ciddi şüphe bulunan kişiler için uluslararası korumanın dışında bırakılması hükümlerinin işletilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Evrensellik prensibine göre; uluslararası bir suç, uluslararası toplumun tüm bireylerini yakından ilgilendiren ve her kim tarafından ve her

nerede işlenirse işlensin milli mahkemelerce yargılanabilen suçlardır. Bu suçlar öyle suçlardır ki; müeyyidelendirilmesi tüm uluslararası toplumu ilgilendirir ve cezasız kalması düşünülemeyecek olan suçlar olarak adlandırılabilir (Alibaba A., 182, Çetin, 2010).

Barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar uluslararası düzenlemelerde yer alan hariçte bırakma nedenleri arasındadır. İHEB madde 14 (2)'de, "Bu hak, gerçekten adi bir cürüme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit kovuşturmalar halinde ileri sürülemez. (T.C. Resmî Gazete, 1949)" şeklinde düzenlenmiştir. Burada barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar, BM'nin prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetler başlığı altında değerlendirilebilir. AB Vasıf Yönergesi'nin 12. maddesinde bu suçlar, "Söz konusu suçlar bakımından hüküm oluşturmak için düzenlenen uluslararası araçlarda tanımlanan barış karşıtı suçların, savaş suçlarının veya insanlığa karşı suçların işlenmesi(...)" (AB Resmî Gazetesi, 2004)" şeklinde ele alınmıştır. Yine AB Vasıf Yönergesi'nin 17. maddesinde de aynı suçlar, ikincil korumanın haricinde bırakma için düzenlenmiştir. 1969 ABÖ Sözleşmesi 1. maddesinin 4. ve 5. fıkralarında da aynı suçlara karışan kişilerin ABÖ Sözleşmesi hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir. 1969 ABÖ Sözleşmesi madde 1. maddesi 5(a) fıkrasında,

Eğer sığınma ülkesi, bir kimsenin: (a) barışa karşı bir suç, bir savaş suçu, ya da insanlığa karşı bir suçu, bu tip suçlara ilişkin şartları hazırlamak için oluşturulan uluslararası belgelerde tanımlandığı şekilde işlemiş olduğunu düşünmesine yol açacak ciddi nedenlere sahip ise, bu Sözleşme'nin hükümleri söz konusu kimse için geçerli olmayacaktır (UNHCR, 1974)

ifade edilmiştir. 1966 Bangkok İlkeleri'de hariçte bırakma konusunda 1. maddede,

(...)Bir kimse sığınma Ülkesine kabul edilmesinden önce barışa karşı bir suç / bir savaş suçu, ya da insanlığa karşı bir suç ya da siyasi olmayan ciddi bir suç işlemişse ya da Birleşmiş Milletler 'in amaç ve ilkelerine aykırı eylemlerde bulunmuş ise, mülteci olamaz. (AALCO, 1966)

şeklinde bu suçları sıralayarak, bu kişilerin mülteci olamayacağını belirtir. Çünkü devletler İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı yılların ardından savaş suçlarına korunma sağlanmaması gerektiği yönünde görüş birliği içerisindeydiler. (UNHCR, 2013: 32) Günümüzde barışa karşı suçlar, savaş

suçları ve insanlığa karşı suçlar gibi suçları tanımlayan pek çok uluslararası metin mevcuttur.

II. Dünya Savaşı yıllarındaki soykırım, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar gibi suçları planlayanların ve icra edenlerin yargılanması konusunda önemli bir kamuoyu desteği olmuştu. (Azarkan, 2003: 121) Tüm bu düzenlemeler, II. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan elim olayların ardından işlenen suçlarının sorumlularının yargılanması amacıyla oluşturulmuş olup ilerleyen yıllarda da bu alandaki düzenlemenin kapsamı genişletilmiştir.

a. Barışa Karşı Suçlar

Barışa karşı suçlar, savaş hali dışındaki durumlarda işlenen suçlar kapsamındadır. Londra Tüzüğü, bu suçun tanımını yapmakta olup buna ilişkin tanım yapan tek uluslararası belgedir (UNHCR, 2003: 10). 8 Ağustos 1945 tarihinde Londra’da imzalanan “Londra Uluslararası Askeri Mahkemesi Ceza Sözleşmesi/Londra Tüzüğü” yani “Nürnberg Şartı/İlkeleri” ile barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar, uluslararası hukuk nezdinde cezai suçlar olarak tanımlanmıştır. Londra Tüzüğü madde 6’da bu durum açıkça ifade edilir (United Nations [UN], 1951: 286-288). Nürnberg Şartı’nın 6. maddesinde belirtilen suçlardan birincisi barışa karşı işlenen suçlardır. Bu şartın 6. maddesinde, barışa karşı işlenen suçların tanımı şu şekildedir: “Savaş saldırısı planlamak, savaşa hazırlık yapmak, savaşı yürütmek veya savaşta uluslararası antlaşma, sözleşme ve teminatları ihlal etmek veya herhangi birinin yerine getirilmesi için bir komploya ya da ortak bir plana katılmak. (UN, 1951: 286-288)”

Barışa karşı suçlar uluslararası koruma statü belirleme sürecinde sıklıkla karşılaşılan hariçte bırakma örneklerinden değildir. Çünkü bu suç türü, uluslararası ortamdaki barışı ve güvenliği tehdit ettiğinden ya da edebileceğinden, devleti temsil eden kişi ve kişilerce gerçekleştirilebilir.

b. Savaş Suçları

Savaş, “devletler arasındaki ve belirli bir yoğunluktaki silahlı çatışmalar veya silahlı güç kullanılması vasıtasıyla diğerlerine karşı üstünlük sağlanması” olarak tanımlanır. (Tütüncü, 2006: 52-53; Tezcan vd. 2009: 565) Savaş suçları ise savaş esnasında işlenen suçları ifade etmektedir. Ancak

savaş esnasında işlenen her suç, savaş suçu değildir. Uluslararası insancıl hukukta, savaş anında “savaş hukuku ilkeleri” geçerlidir. Savaş sırasında dahi uygulanması gereken ilkeler ise “savaş hukuku”nu oluşturmaktadır. Bu ilkeler, insanların savaş esnasında dahi insanca yaşayabilmesi için korunması gereken ilkelere dir. Savaş döneminde, barış anındaki hukuk askıya alınmakla birlikte savaş hukuku, hukuksuz ya da kanunsuz bir düzen değildir. Bu durumda savaş hukuku kuralları devreye girmektedir. Savaş suçları, uluslararası insancıl hukukun ağır ihlallerini içermektedir. Asker veya sivil kişilerce, asker veya sivillere karşı işlenebilen suçlardır. Bu suçlar, uluslararası çatışmalarda olduğu kadar iç savaşlarda da işlenebilmektedir (Bassouni, 67, Özkan, 2017: 110).

İltica hukukunda savaş suçu, hariçte bırakma sebeplerindedir. Bu alanda temel düzenlemeler şu şekildedir:

- 1) 1907 Lahey toplantıları
- 2) Londra Tüzüğü madde 6 (b)
- 3) 1949 Dört Cenevre Sözleşmeleri bunların iki ek protokolü
- 4) UCM Tüzüğü madde 8
- 5) Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (EYUCM) Tüzüğü madde 2 ve 3
- 6) Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi (RUCM) Tüzüğü madde 4

Savaş suçlarından anlaşılması gerekenler UCM Statüsü (Roma Statüsü) 8. maddenin 2. bendinde şu şekilde açıklanmıştır. Buna göre, bu suçlar,

12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nde Öngörülen ağır suçlar olup, Cenevre Sözleşmesi hükümleri ile koruma altına alınan kişi ve mallara karşı işlenmeleri söz konusu olabilir. Sözleşme’nin 8. maddesinin 2.fikrasında alt başlıklar halinde sayılan bu fiiller, 12.8.1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri esas alınarak belirlenmiştir. Bunlar, bu Sözleşmelere göre, yaralılar, hastalar, kazazedeler, savaş esirleri ve siviller ile korunan mallardır. Bu kişi ve mallara karşı işlenen suçlar, savaş suçları kapsamında korunan kişilere karşı işlenen suç sayılır. Bunlar;

- 1 -Kasten adam öldürme,
- 2-Gayri insanî muamele ve işkence,
- 3-Biyolojik deneyler, insanların fizikî ve ruhî bütünlüğüne ağır bir saldırı veya büyük ızdırıp verme şeklindeki kasıtlı fiiller,
- 4-Askerî zorluklarla bağdaşmayacak şekilde malların yok edilmesi veya mülkiyetinin ortadan kaldırılması,

- 5-Savaş esirini veya benzeri şekilde korunan kişiyi yabancı bir devletin askerlerine hizmet etmeye zorlamak ve kişiyi savaş esiri konumuna getirmek,
- 6-Bir savaş esirini veya benzeri korunan kişiyi tarafsız ve usulüne uygun bir şekilde yargılama hakkından mahrum etmek,
- 7-Yasadışı tutuklama, nakil veya tehcir olayları,
- 8-Esirleri öldürme, fiilleridir.

Uluslararası hukuk kurallarına göre, uluslararası silâhlı çatışmalara uygulanabilen kanun ve gelenek hukuku kurallarının ağır ihlalleri de savaş suçları içinde yer alır. Bu ihlaller şu şekilde sıralanmıştır:

- 1-Sivil halka karşı bilinçli saldırı,
- 2-Korunan yer veya kişilere kötü muamele sayılabilecek bilinçli saldırılar,
- 3-İnsancıl hizmetlerde veya BM Şartı'na uygun olarak barışı korumak ya da insanî yardım misyonları çerçevesinde kullanılan personele, yerleşim yerlerine, mallara, birimlere veya araçlara kasten saldırı, bombalama fiilleri (ICC, 2002).

Savaş suçları konusunda üzerinde durulması gereken konulardan biride savaş suçlarının iç savaş durumunda işlenmesi halinde bunun bir savaş suçu sayılıp sayılmayacağı konusudur. Bu hususta, genel kanı, merkezi otorite dışındaki silahlı kuvvetlerinde, hükümete bağlı olmamasına rağmen savaş hukuku kurallarına bağlı olmasıdır. Yani iç savaş durumlarında 1949 Cenevre Sözleşmelerinin 3. maddesinde yer alan kuralların ihlal edilmiş olması, savaş suçu olarak değerlendirilme yönünde ilerlemektedir (Öztürk, 2015: 330).

C. İnsanlığa Karşı Suçlar

Saldırı suçunun ve barışa karşı suçun belirsizliğine karşılık insanlığa karşı suç kavramı giderek daha belirgin bir durum göstermektedir. (Pazarcı, 2008: 650) İnsanlığa karşı suç kalıbına, ilk olarak Nürnberg Statüsü'nde yer verilmiştir (Nürnberg Statüsü m.6c). Ancak, Roma Statüsü'nde, Nürnberg Statüsü'nde kabul edilmiş olan bu suçun silahlı çatışmayla bağlantılı olma şartına yer verilmemiştir (Güller ve Zafer, 2006).

İnsanlığa karşı suçlar 1F(a) maddesi kapsamında kullanımı daha çok olan gerekçedir. Sivil bir nüfusa karşı yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olan bu suçlar, savaş ya da barış döneminde, iç savaş esnasında ya da uluslararası bir savaş esnasında işlenebilir (ICTY, 2001)⁶.

6 EYUCM Tüzüğü md.5 insanlığa karşı suçların, iç savaş/çatışma durumlarında da işlenebileceğini belirtmiştir.

Bu suçların soykırım suçundan ayrı düzenlemesinin nedeni, soykırım cürümleri belli bir gruba, cemaate üye olma ön şartını içermektedir. Bu suçlar, bir saldırı sebebiyle sivil halka karşı yapılan genel bir saldırı ya da sistematik saldırılar nedeniyle işlenen suçlar olmaktadır.

Bu suçlar;

- a) Adam öldürme,
- b) Top yekûn imha etme,
- c) Esarete mahkûm etme,
- d) Halkın bir kısmını tehcire ya da nakle zorlama,
- e) Uluslararası hukukun temel hükümlerini ihlâl ederek hapsedme veya bedensel hürriyeti ağır bir şekilde ortadan kaldırma,
- f) Irza geçme, cinsel esaret, zorla fuhuş yaptırma, zorla gebe bırakma, zorla kısırlaştırma ya da bunlara benzeyen değişik ağır cinsel suçlar,
- g) İşkence,
- h) Siyasî, ırkî, ulusal, etnik, kültürel, dini veya yukarıda belirtilen cinsel nedenlerle bir grup veya diğerlerinden ayrılabilen herhangi bir topluluğa zulüm etme,
- i) Zorla kişileri ortadan kaybetme,
- j) Ayrımcılık (apartheid),
- k) Fizikî veya ruhsal bütünlüğe ağır zarar verme ya da büyük ızdırıp çektirme şeklindeki insanlığa aykırı diğer davranışlardır (ICC, 2002).

İnsanlığa karşı suç kavramı tarihte ilk kez, Nürnberg Şartı'nın 6. maddesinde şu şekilde açıklanmıştır:

Savaş süresi içerisinde veya savaş olmadan önce öldürme, imha etme, köleleştirme, sürgün ve sivillere karşı girişilen başka insanlık dışı muameleler ya da mahkemenin yargı kapsamına giren suçlarla ilgili dini, iç hukukta yer alsın ya da almasın, siyasi veya ırksal nedenlerden dolayı yargılanma (UN, 1951: 286-288).

2. 1951 Cenevre Sözleşmesi 1F (b) maddesi (Mülteci Sıfatıyla Kabul Edildiği Ülkeye Sığınmadan Önce, Sığındığı Ülkenin Dışında Ağır Bir Siyasi Olmayan Suç İşlediğine Dair Hakkında Ciddi Kanaat Mevcut Olan Kimseler)

Cenevre Sözleşmesi 1F (b) maddesine göre; “Bu Sözleşme hükümleri: (b) mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce, sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine; dair hakkında ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmayacaktır (UNHCR, 2007).” Burada karşımıza dört durum çıkmaktadır. Birincisi suçun işlenme yeri, ikincisi suçun işlenme zamanı, üçüncüsü işlenen suçun siyasi suç olmaması ve son olarak da suçun “ciddi” olmasıdır. Kanada Yüksek Mahkemesi, bunlardan “ciddi” ve “siyasi olmayan” niteliklerinin, karşılanması gerekli dengeli bir mekanizma içerdiğini belirtmiştir (Judgments of the Supreme Court of Canada, 1998). Suçun ciddiliği ve siyasi olmayan bir suç tanımına uygun olması ise devlet makamlarının belirlemesi ile mümkün olabilmektedir.

1F(b) kapsamında suçun belirlenmesi yapılırken şu 4 kritere bakılır:

- 1)Bireyin başka bir ülkede suç işlediğini düşündürecek ciddi sebeplerin varlığı gereklidir.
- 2)Suç ciddi olmalıdır.
- 3)Suç politik olmayan bir suç olmalıdır.
- 4)Eylem, sığınma ülkesi dışında işlenmiş olmalıdır(UK Home Office, 2016).

Cenevre Sözleşmesi 1F (b) maddesinde, suçun işlenme yeri ile ilgili olarak, “sığındığı ülkenin dışında” şeklinde tanımlama yapılmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere suçun, mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce, sığındığı ülkenin dışında işlenmiş olması gereklidir. Çünkü halihazırda ülkeler, kendilerinden sığınma talep eden yani sığınma ülkesinde iken suça karışan kişileri de kamu düzeni ya da kamu güvenliği çerçevesinde değerlendirebilmektedir. Burada Cenevre Sözleşmesi 1F (b) maddesinde, vurgulanmak istenen nokta, suçun sığınma ülkesi dışında işlenmiş olması durumudur. İltica ülkesi dışında işlenen suçlarla ilgili olarak, bu suç sığınmacının menşe ülkesinde ya da daha önceki ikametinin olduğu bir ülkede gerçekleşmiş olabilir.

Kişinin “sığınma ülkesi dışındayken, bu ülkeye mülteci olarak kabulünden önce” bir suç işlemiş olması ya da suç işlediğinin varsayılması, kişinin statü haricinde tutulması için bir gerekçe teşkil eder. Söz konusu “dış” ülke genellikle mültecinin menşe ülkesi olmakla birlikte, başvuru sahibinin mülteci statüsünün kabulü için başvuruda bulunduğu ülke dışında herhangi bir ülke de olabilir. (UNHCR, 2013 33)

Suçun işlenme zamanı ile ilgili olarak Cenevre Sözleşmesi 1F (b) maddesinde “mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce” şeklinde yapılan tanımlamada, 1F (b) maddesi kapsamındaki siyasi olmayan suçun iltica ülkesine kabul edilmeden önce işlenmiş olması ifade edilir. İfadede mülteci teriminin yer alması, statünün bildirici nitelik arz etmesi sebebiyle, “mültecilik halini” nitelemekte, statünün resmen tanınmış olmasına işaret etmemektedir (Öztürk, 2015: 342). Aynı yorum, AB Vasıf Yönergesinde de görülmektedir. Buna göre, “Sığınma statüsünün verilmesine dayanan bir ikamet izni verildiği durumda (...) kişi sığınmacı kapsamı dışında tutulur (AB Resmî Gazetesi, 2004).”

İşlenen suçun siyasiligi konusunda ise “siyasi suç” kavramı konusunda kesin bir tanımdan bahsetmek pek mümkün değildir. “Siyasi” teriminin ülkeler arası farklı algılanabilmesi bu tanımlı yapmayı zorlaştırmaktadır. Ancak siyasi suçlar doktrinde, “münhasıran devletin siyasi düzenini, hükümet şeklini, siyasi kuvvetler teşkilatını ve faaliyetini, vatandaşların siyasi haklarını ihlal eden fiillerdir. (Gözübüyük, (1954), Tezcan vd. 2009)” Siyasi olmayan ciddi suçların hariçte bırakma kapsamında değerlendirilmesinde, eylemin nasıl gerçekleştirildiği önem arz etmektedir. Burada taraf devletlere düşen görev, eylemi değerlendirirken, siyasi olup olmadığı ile ciddiliğinin incelenmesi hususlarındaki değerlendirmenin belli bir denge gözetilerek yapılmasıdır (UNHCR, 2013: 33).

Sözleşmede bu yönde bir hükmün düzenlenmesinin amacı, mülteci hukukunu suçluların iadesi hukukunun temel ilkeleri ile paralel bir zemine oturtmaktır. Bu sayede hedeflenen, ciddi suçluların hukuka uygun olarak yürütülecek bir yargılamadan kaçmalarının önlenmesidir. (Hathaway and Foster, 2014: 221-222) Bu değerlendirmeyi yaparken taraf devletler, eylemin 1F (b) kapsamına girip girmediğini araştırmalı, bu suçun ülke güvenliğini tehdit düzeyini iyi belirlemelidir. Şu da her daim hatırd tutulmalıdır: Suçluların iadesi kapsamındaki bir suç her daim doğrudan 1F (b)

kapsamında bir suç olarak kabul edilmemelidir (Goodwin-Gilland McAdam; Öztürk, 2015: 335). Burada suçun ciddiyeti ile siyasi olup olmadığı konusunda olduğu gibi, suçun ciddiyeti ile kişinin ülkesine iade edilmesi durumundaki zulüm riski de denge içerisinde gözetilmelidir.

İşlenen suçun siyasi olup olmaması konusunda *terörizm* konusuna bakacak olursak: Sözleşmenin 1F (b) maddesi kapsamında, terörist eylemlere katılan kişilerce, eylemin sebebinin siyasi nitelikte olduğu savı ileri sürülebilmektedir.

Ancak genellikle terörist niteliği olduğu değerlendirilen eylemler gibi korkunç şiddet eylemleri, herhangi bir siyasi amaç ile orantılı olmadığından baskınlık testini neredeyse geçememektedirler. Bir suçun niteliğinin siyasi olduğunu kabul edebilmek için siyasi amacının insani haklarla ve temel özgürlüklerle tutarlı olması gerekmektedir. Temel insan haklarını ihlal eden siyasi bir amaç geçerli bir gerekçe oluşturamaz (UNHCR, 2003: 15).

Ancak eylemin her ne kadar siyasi saik çerçevesinde işlendiği ileri sürülse de işlenen “ciddi suçlar” eylemi siyasi niteliğinden yoksun kılmaktadır. Bundan kaynaklı olarak suça karışan başvuru sahibinin, siyasi saikle işlediğini iddia ettiği eylemlerdeki rolü, etkinliği, süresi, iradesi ile mi iradesi dışında mı eylemi gerçekleştirdiği, pişman olup olmadığı vd. hususlar titizlikle irdelenmelidir.

Ciddi suç kavramı kesin bir tanıma sahip değildir. Ülkeler eylemin “ciddi suç” kategorisinde olup olmadığını değerlendirirken uluslararası standartları gözetmelidir. Devletin iç hukukunda suç olarak tanımlanan bir eylem, uluslararası hukukta suç olmayabilir, ya da başka bir devlet tarafından suç olarak tanımlanan eylem kendi ülke sınırları içerisinde suç niteliği taşımayabilir. Bundan dolayı suç tanımlaması yapılırken ve suçun ciddiliği incelenirken, salt ülke uygulamalarından ziyade uluslararası standartlar gözetilmelidir. Buradan hareketle ciddi suç tanımlaması yaparken suçun kendisi, işleniş şekli ve sonucu gibi pek çok etkeni gözlememiz gerekmektedir. Ciddi suçlara örnek olarak; öldürme, ırza tecavüz, silahlı soygun gibi suçlar sayılabilir (Özkan, 2015:112). Yine, gasp, soygun, cinayet, şiddet içeren saldırılar, tecavüz, fuhuş, insan kaçırma, insan, uyuşturucu ve silah ticareti, diğer şiddet içeren suçlar gibi çetelerce işlenen birçok suç 1951 Sözleşmesi'nin 1F maddesinde genellikle ciddi suç olarak tanımlanmaktadır (UNHCR, 2010: 23)

Hathaway ve Foster'e göre suçun ciddiyetinin belirlenmesinde üç aşamalı bir yöntemin izlenmesi gereklidir. İlk olarak, suçun, işlendiği yere göre ciddiliğinin tespit edilmesidir. Ardından suçun, sığınma devleti hukuku bakımından ciddi bir niteliğinin bulunup bulunmamasıdır. Son olarak ise bu iki aşamada da suçun ciddi olması halinde, bu defa da suçun uluslararası asgari standartlar çerçevesinden iadeye konu olan bir suç olup olmamasıdır. Tüm bu aşamalar olumlu olarak sonuçlanırsa 1F (b) hükmü uygulanmalıdır (Hathaway and Foster, 2014: 550). Ancak en nihayetinde tüm süreçler olumlu olarak sonuçlansa da kişinin 1F (b) hükmü çerçevesinde hariçte bırakılması ile bu kişinin sınır dışı edilmesindeki değerlendirilmede de İşkence Yasağı Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) yaşam hakkı ve işkence yasağı hükümleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Suçun ciddiliği konusunda, sığınmacının karşılaştığı veya karşılaşılabileceği zulüm ile eylemin niteliği arasında da bir denge kurulmalıdır (UNHCR, 2013: 31). Örneğin kişinin karşılaşılabileceği zulüm korkusu nedeniyle bazı küçük sayılabilecek eylemler gerçekleştirmesi ile yine aynı kişinin karşılaşılabileceği zulüm korkusu nedeniyle sonucunun çok ağır olacağı bir eyleme girişmesi aynı kefedede değerlendirilmemelidir. Bu konuda en yaygın örneklerden birisi uçak kaçırma eylemleridir. Kişinin karşılaştığı ya da karşılaşılabileceği zulüm nedeniyle uçak kaçırması, çok vahim sonuçlar doğurabilecek durumu içerdiği için böyle dosyaların potansiyel olarak hariçte bırakılma durumları söz konusu olabilse de olayın çok dikkatli bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir (UNHCR, 2013: 33-34). Ancak gerek BMMYK El Kitabı'nda gerek uygulamada gerekse de doktrinde ağırlıklı olarak söz konusu dengenin sadece 1F(b) hükmü için gözetilmesi gerektiği, 1F hükmünde sayılan diğer suçlar açısından böyle bir ağırlık testinin yapılmasına gerek olmadığı kabul edilmektedir (Öztürk, 2015: 335).

3. 1951 Cenevre Sözleşmesi 1F (c) maddesi (Birleşmiş Milletlerin Amaç Ve İlkelerine Aykırı Fiiller)

Sözleşme'nin 1F(c) maddesinde, “Bu sözleşme hükümleri,(...) Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna; dair hakkında ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmayacaktır (UNHCR, 2007)” şeklindedir. BM'nin amaç ve ilkeleri, bu hüküm çerçevesin-

de kıstas olarak alınmış olmakla birlikte aynı zamanda Sözleşme'nin 1F(a) ve 1F(b) maddelerinde düzenlenen suçların da dışında kalan suçları da kapsayıcı bir şekilde düzenlenmiştir (UNHCR, 2013: 32). BM'nin amaç ve ilkeleri, BM Tüzüğü (BM Şartı) 1. ve 2. maddelerinde düzenlenmektedir.

BM'nin amaç ve ilkeleri, BM üyesi ülkelerin kendi aralarında ve diğer kişi ve yapılarla olan ilişkilerinde gözetmeleri gereken hususlardır. Sözleşme'nin 1F(c) maddesi kapsamındaki bir suç, Sözleşmenin 1F maddesi altındaki diğer maddelerle de ilintili suçlar olabilir. Örneğin, insanlığa karşı suçlar ya da savaş suçları, Sözleşme'nin 1F(a) maddesinde düzenlenmesine rağmen aynı zamanda uluslararası toplumu da tehdit ettiğinden, BM'nin temel fonksiyonları olan uluslararası barış ve güvenliğe zarar verdiğinden dolayı bu suçlar BM'nin aynı zamanda amaç ve ilkelerine de aykırı suçlar kapsamında değerlendirilebilir. Uluslararası barışı ve güvenliği etkileyebilecek sonuçlar doğuracak eylemleri ise genellikle üst düzey karar verici konumundaki kişiler gerçekleştirebilir. Bundan dolayı 1F(c) maddesi değerlendirirken kişinin statüsü, etkisi, konumu vd. dikkatle değerlendirilmelidir. Tam Yetkili Kişiler Konferansı'nda bir delege, bu hükmün amacının "sokaktaki bir adamı" hedef almadığını ifade etmiştir (UNHCR, 2003: 16). Burada kastedilen kişi, uluslararası sonuçlar doğurabilecek, uluslararası barış ve güvenliği etkileyebilecek kararlar alabilecek olan üst düzey kişilerdir.

Terörizm konusu, gerek Sözleşmenin 1F (b) maddesi gerekse de Sözleşmenin 1F (c) maddesi kapsamında karşımıza çıkabilir. Sözleşme'nin 1F (c) maddesi kapsamında terör eylemleri, küresel güvenliği etkileyen uluslararası vahşi korkunç eylemlerdir. Uluslararası barış ve güveni zedelemektedir. Terör tanımına ilişkin kesin bir uzlaşa sağlanamamış olsa da uluslararası barış ve güveni etkileyen terör eylemlerinin liderlerinin, Sözleşmenin 1F (c) maddesi kapsamında statüyü hak etmediği gerekçesiyle hariçte bırakılması görüşü giderek artmaktadır (BMMYK, 2003: 17, 27-29). Sözleşmenin 1F (b) maddesi kapsamında, terör eylemlerinin siyasi saiklerle gerçekleştirildiği belirtilmiş olsa dahi amaç ile eylem arasındaki orantısızlık sebebi ile bunun siyasi olmayan ciddi bir suç olduğundan bahsetmiştik. Burada ise terör eylemlerinin küresel etkileri sebebi ve uluslararası ortamdaki olumsuz sonuçları nedeni ile bu eylemin sorumlularının

BM'nin uluslararası düzene ilişkin amaç ve ilkelerine aykırılık taşıdığı gerekçesiyle hariçte bırakılabileceklerini ifade edebiliriz.

BM Güvenlik Konseyi'nin 1373 ve 1377 sayılı kararlarında, terör eylemlerinin uluslararası barış ve güvenlik için tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Bu kişilerin yani devlet dışı aktörlerin fiillerinin, Sözleşmenin 1F (c) maddesi kapsamına girebileceği belirtilmiştir. Ancak bunun kendiliğinden uluslararası terörist kuruluşların üyelerinin Sözleşmenin 1F (c) maddesine girdiği anlamına gelmediğini de kabul etmiştir (Özkan, 2015: 113).

IV. MÜLTECİ STATÜSÜ DIŞINDAKİ ULUSLARARASI KORUMA STATÜLERİ BAKIMINDAN HARIÇTE BIRAKMA DEĞERLENDİRMESİ

1. İkincil Korumadan Hariçte Bırakma

Hariçte bırakma konusunda diğer önemli bir başlık da ikincil korumadan hariçte bırakma hususudur. İkincil koruma⁷, Cenevre Sözleşmesi'ndeki mültecilik kriterleri dışında kalan ancak yine de ülkesine dönmesi durumunda idam, insanlık dışı muamele ya da onur kırıcı bir davranışla karşılaşabilecek kişilere tanınan statüdür. Ancak belli şartlar altındaki kişiler için mültecilik statüsünden hariçte bırakma söz konusu olduğu gibi ikincil koruma kapsamında değerlendirilebilecek kişilerin de ikincil korumadan hariçte bırakılmaları söz konusu olabilmektedir.

7 İkincil Korumaya uygun kişi ve ikincil koruma statüsü, Avrupa Birliği (AB) mevzuatında 2004 tarih ve 2004/83 EC sayılı AB Konsey Direktifi madde 2'de, "(...)(f) İkincil korumaya uygun kişi, sığınmacı olarak nitelendirilmeyen ancak ilgili kişinin menşe ülkesine gönderilmesi veya vatansız kişinin daha önce sürekli olarak ikamet ettiği ülkeye gönderilmesi halinde 15. maddede tanımlanan ağır zarar mağduru olma riskiyle karşılaşabileceğinin düşünülmesi için haklı gerekçeler bulunan ve 17. maddenin 1 ve 2. paragraflarının uygulamasına tabi olmayan ve ülkenin korumasından faydalanamayan veya bu risk yüzünden bu korumadan faydalanmak istemeyen bir üçüncü ülke uyruğu veya vatansız kişi; (g) "İkincil koruma statüsü", üçüncü ülke uyruğunun veya vatansız kişinin, üye devlet tarafından ikincil korumaya uygun kişi olarak tanınması(...)" şeklinde tanımlanmıştır. (AB Resmî Gazetesi, 2004).

İkincil koruma statüsü için kimi ülkelerde (örneğin: Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avustralya ve Kanada) "tamamlayıcı koruma" ifadesi kullanılabilir. (Özkan, 2015: 113).

İkincil korumadan hariçte bırakma konusu irdelenirken, Cenevre Sözleşmesi'nin yazıldığı dönemde “ikincil koruma” statüsünün henüz kesin bir şekilde tanımlanmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. İkincil koruma statüsünün ulusal ve uluslararası metinlerde yer almaya başladığı döneme kadar ki sürede bu kişiler için, mültecilik dışında başka adlar altında koruma sağlandığı hatırdta tutulmalıdır⁸. Bundan kaynaklı olarak, ikincil korumadan hariçte bırakma konusundaki değerlendirmelerde, Cenevre Sözleşmesine yapılan atıfların bu bakış açısıyla ele alınması daha doğru olacaktır.

Cenevre Sözleşmesinin 1 (F) maddesi (UNHCR, 2007), AB Vasıf Yönergesi'nin 12. ve 17. Maddeleri (AB Resmî Gazetesi, 2004), 1950 BM-MYK Tüzüğü'nün 7(d) paragrafı (UNHCR, 2010) ile 1969 Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesi'nin 1 (4) ve 1 (5) maddeleri (UNHCR, 1974), temelde statü dışında bırakılması gereken kişilerin durumlarına ilişkin hükümler içermekte olduğunu ifade etmiştik. Uluslararası düzenlemelerdeki söz konusu maddeler, mülteciliğin haricinde bırakma ile beraber ikincil korumadan hariçte bırakma hükümlerini de içermektedir.

İkincil korumadan hariçte bırakma konusunda yer alan ulusal ve uluslararası düzenlemelere baktığımızda, mültecilikteki hariçte bırakma konusundan farklı olarak *kamu düzeni-kamu güvenliği-ulusal güven-*

8 Ülkeler arası farklılaşabilen uygulamalar nedeniyle farklı uluslararası koruma statüleri olabilmektedir. Daha öncede bahsettiğimiz üzere bunlar temelde “mülteci” ve “ikincil koruma” statüleridir. Bunlar dışında, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi kısıtlama ile taraf olan ülkeler için “şartlı mülteci” statüsü bir diğer uluslararası koruma türü olarak ortaya çıkar. Türkiye özelinde bakarsak, Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi kısıtlama ile taraf olduğu için YUKK'ta uluslararası koruma türleri mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma olarak sayılmıştır. Statü belirleme sürecinde mülteci ve şartlı mülteci statüleri, statü kazanma nedenleri açısından aynı kriterlere sahip olmakla birlikte (5 kriterin varlığı, bunlar: ırk, din, tabiyet, belirli bir toplumsal gruba mensubiyet ve siyasi görüştür), şartlı mülteci statüsünün mülteci statüsünden farkı, 5 kriter çerçevesinde Avrupa ülkelerinden gelen sığınmacılar için mültecilik değerlendirmesi yapılırken, Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacılar için şartlı mülteci değerlendirmesinin yapıyor olmasıdır. Yani mültecilik statüsünü şartlı mülteciliğe çeviren husus temelde coğrafi sınırlamadır. Ayrıca YUKK madde 62'de, şartlı mültecinin, üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de kalışına izin verilir ifadesi bulunurken, mülteciler için böyle bir husus bulunmamaktadır.

lik gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Bu kavramlar, tanımları net bir şekilde yapılmış terimler değildir. Ülke uygulamaları arasında farklılıklar bulunabilmektedir. Ancak özünde ülkelerin, kendi kamu düzeni-kamu güvenliği-ulusal güvenlik konularında duyduğu endişeler, kişi hakkındaki ciddi emarelerle desteklendiğinde kişiyi ikincil koruma haricinde bırakabilmektedir.

V. HARIÇTE BIRAKMA DEĞERLENDİRMESİNDE ÖZEL DURUMLAR

Hariçte bırakma hükümlerinin uygulanmasında gerek mültecilik kapsamındaki gerekse de ikincil koruma kapsamındaki hariçte bırakma değerlendirmelerinin işleyişinin benzer olduğu düşünülerek hareket edilmelidir. Sonuçları benzer olan bu iki uygulamadaki farklılığın sebebi ise hariçte bırakma konusunun hangi nedenden kaynaklı olduğudur⁹.

1951 Cenevre Sözleşmesi, mültecilik statüsü haricinde bırakılabilecek durumları belirtmiştir. Bunlar temelde ya kişinin halihazırda korumaya sahip olması ya da işlediği ciddi suçlar nedeniyle uluslararası korumaya layık görülmemesi durumlarıdır. Hariçte bırakma değerlendirme yaparken bunların bilincinde olarak ve titizlikle değerlendirme yapmak gerekmektedir. Hariçte bırakma değerlendirmesinde ispat yükü, sığınmacının çocuk olması durumu, ağırlaştırıcı ya da hafifletici sebepler, hariçte bırakmanın sonucu, aile üyelerinin hariçte bırakma değerlendirmesinden etkilenip etkilenebileceği gibi daha pek çok konu gereken titizlikle ve uzman birimlerce incelenmelidir.

Özel durumlar arasında “kişisel sorumluluk” konusunda, bireysel sorumluluk belirlemesi yapılırken, kişilerin statüleri, etkileri, suça doğrudan ya da dolaylı olarak katılımlarının boyutu, suç işlenmesine iştiraki, azmettirmesi, yardım etmesi, suç işlenmesine sessiz kalması, üstten aldığı emri yerine getirmesi gibi daha pek çok detay açıklığa kavuşturulmalıdır (BMMYK, 2003: 18-19).

9 Sığınmacının, mültecilik için 5 kriter (ırk, din, tabiiyet, belli bir toplumsal gruba mensubiyet ve siyasi görüş) değerlendirme yapılırken, ikincil koruma için 5 kriter dışında olup da ülkesine dönmesi durumundaki ciddi zarar riski araştırılmaktadır.

Bir eylemin veya bireysel davranışın uluslararası alanda suç teşkil edebilmesi için uluslararası hukuku ihlal etmesi ve bu ihlalin de uluslararası ceza hukukunda “suç” olarak tanımlanmış olması gereklidir. Uluslararası suç sayılan savaş suçu, barışa karışı suçlar ve insanlığa karşı suçlar bu suç türlerinden bazılarıdır (Aslan, 2007:240; Öztürk, 2015: 325). Kimi başvuru sahipleri, bu suçları işleme niyetinde olmadığını, üstten aldığı emirleri uygulamak durumunda kaldığını, yaptığı eylemin suç olduğunu bilmediğini, bilincinin yerinde olmadığını, meşru müdafaa halinde bulunduğunu ya da zorda kaldığı için eylemi gerçekleştirdiğini beyan edebilir. Bu durumda bireysel sorumluluk belirlenirken, kişinin eylemi gerçekleştirirken bilinçli olarak bunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğini öncelikli olarak belirlenmesi gerekir. Eylem gerçekleştirilirken sonucu bilinmesine ve temel insan haklarının ihlal edileceğinin bilincinde olunmasına rağmen ya da bunu bilmesi gereken konumda iken bu kişinin eylemi üstten aldığı emirler dolayısıyla yerine getirdiğini beyan etmesi, kendisini sorumluluktan kurtarmaz. Diğer yandan kişilerin, suça iştirak veya yardım etme, suçun işlenmesini kolaylaştırıcı, teşvik edici ya da cesaretlendirici nitelikte ise veya suçun işlenmesinde önemli tesiri var ise bu durumda bireysel sorumluluk doğmaktadır. (UNHCR, 2003: 18-19)

Kişinin suç eylemi sırasında bilincinin yerinde olması gereklidir. Bilincin yerinde olmadığı haller (sağlık sorunu, sarhoşluk durumu vb.) sorumluluğun belirlenmesinde mutlak suretle göz önünde bulundurulmalıdır. Zaruret hali ve meşru müdafaa savunmasında da gözetilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. (UNHCR, 2003: 23)

Bireysel sorumluluk değerlendirmesi yapılırken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da kişinin işlemiş olduğu suçlara ilişkin bu suçun cezasını çekmiş olması durumudur. Suçunun cezasını çekmiş sığınmacılar için hariçte bırakma değerlendirmesinin işletilmesinin tartışmalı olduğunu belirtmek gerekir. Bununla birlikte işlediği suçun cezasını çekmiş olması ile birlikte işlenen suçun niteliği, kişinin bu suçu işlemesinden kaynaklı pişmanlığı, suç işlenmesinden itibaren geçen süre, daha sonraki zaman dilimlerinde suça karışmış olup olmaması gibi faktörleri de göz önünde bulundurarak değerlendirme yapılmalıdır. Ancak işlenen suçların “vahşice” veya “canice” işlenmiş olması durumu, suçun cezasını çekmiş olsa dahi

kimi zaman başvuru sahibinin hariçte bırakılması değerlendirmesinde göz önünde bulundurulabilmektedir. (UNHCR, 2013: 33-34)

Hariçte bırakma konusunda bir diğer özel durum ise “çocuk sığınmacılar” konusudur. Çocuklar, uluslararası mülteci hukukunda özel bir yere sahiptirler. Her ne kadar Cenevre Sözleşmesinde doğrudan “çocuk mülteciler” şeklinde bir tanımlama yapılsa da “Çocuk” olmalarından kaynaklı olarak iltica hukuku prosedürleri çocuklar için “çocuğun yüksek yararı” çerçevesinde uygulanmalıdır. Ancak hariçte bırakma konusu kapsamında çocuk sığınmacılar ile ilgili olarak çok daha dikkatli olmak ve çok daha detaylı değerlendirme yapmak gereklidir. Statü dışında hükümleri, sadece ilke olarak küçüklere uygulanabilir. Fakat bu, ancak cezai ehliyet yaşına ulaşmış olmaları ve söz konusu suçtan sorumlu tutulmaları için gerekli zihinsel kapasiteye sahip olmaları halinde mümkündür (UNHCR, 2003: 8).

Çocuk olmalarından kaynaklı olarak hariçte bırakma hükümleri dikkatle uygulanmalıdır. 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesinin 40. maddesi, devletlere, çocuklara ilişkin olarak cezai sorumluluktan bahsedebilmek için çocuklar için bir asgari yaş belirlemesinin gerekliliğinden bahseder. Eğer “küçük” bu yaşa ulaşmazsa eylemlerinden dolayı sorumlu tutulamaz. Ayrıca bu asgari yaş belirlemesinin de uluslararası bir standardının bulunmadığına işaret eder (United Nations Human Rights Office Of The High Commissioner [OHCHR], 1989).

Çocuk sığınmacıların değerlendirmelerinde, yaş belirlemesinden ziyade olgunluk düzeyi doğru olarak tespit edilmelidir. Ülkeden ülkeye yaş belirlemesi değişebileceği gibi çocuğun fiziksel görünümü ve zihinsel gelişimi de farklı olabilmektedir (UNHCR, 2003: 31).

Çocuk sığınmacıların hariçte bırakılmasını gerektirebilecek durumlar genellikle “çocuk askerler” konusunda karşımıza çıkmaktadır. Çocuk askerler ya da suça karışmış çocuk sığınmacılar söz konusu olduğunda şu kriterlere dikkat etmek gerekmektedir: Suçun işlendiği yaş, militan gruba zorla ya da gönüllü olarak katılıp katılmadığı, çocuğun eğitim düzeyi, olgunluk seviyesi, istismar edilip edilmediği, bilincini zayıflatacak ya da devre dışı bırakacak durumlara maruz kalıp kalmadığı (uyuşturucu,

alkol vb.), suçları işlemeyi kabul etmemenin sonucunda karşılaştığı muamele ve benzer diğer pek çok durum, çocuk sığınmacıların hariçte bırakma değerlendirmesinde mutlak suretle göz önünde bulundurulmalıdır (UNHCR, 2003: 31).

VI. HARIÇTE BIRAKMA DEĞERLENDİRMESİNİN UYGULANMASINDAKİ USULLER

Hariçte bırakma değerlendirmesi, başvuru sahibi açısından oldukça önemli sonuçlar doğurabilecek bir değerlendirme olduğundan dikkatle uygulanması gerekmektedir. Çünkü uluslararası koruma statü belirleme sürecinden farklı olarak burada “uluslararası düzeyde işlenen suçlar veya ciddi suçlar” söz konusudur. Bu suçların işlenmiş olması ya da bu suçlara iştirak, azmettirme veya yardım durumları, hem söz konusu başvuru sahibi açısından ciddi sonuçlar doğurmakta hem de sığınma ülkesi için ciddi bir risk teşkil edebilmektedir. Bunun için hariçte bırakma değerlendirmesi yapılırken dikkat edilmesi gereken usul güvenceleri şunlardır:

- 1) Her bir durum bireysel olarak değerlendirilmelidir.
- 2) Delillere ilişkin olarak başvuru sahibine düşünmesi ve yorum yapabilmesi için fırsat verilmelidir.
- 3) Hukuki yardım sağlanmalıdır.
- 4) Gerektiği takdirde yetkin bir tercüman hazır bulundurulmalıdır.
- 5) Hariçte tutmaya ilişkin nedenler yazılı olarak verilmelidir.
- 6) Hariçte tutmaya ilişkin nedenlerin bağımsız bir organ nezdinde temyiz edilme hakkı olmalıdır.
- 7) Hariçte tutmaya ilişkin tüm yasal yollar tükenene kadar kişi sınır dışı edilmemelidir (UNHCR, 2003: 33).

Hariçte bırakma değerlendirmesinin uygulanmasında bu alanda uzman kişilerce değerlendirme yapılmalıdır. Sığınma başvurularında ispat yükü değerlendirmesi yaparken normal koşullarda sığınmacı, başvuru esnasındaki iddialarını ispat etmekle yükümlüdür. Genellikle bu yükümlülük sığınmacı ile sığınma devleti arasında bölünmüştür. Bu durum hariçte bırakma dosyalarında ise devlete geçmektedir. Yani hariçte bırakma dosyalarında ispat yükü sığınma devletine aittir. Fakat yeterli kanıt olması halinde bu ispat yükü tersine çevrilir ve sığınmacıya bırakılır. İspat yükünün yanı

sıra ispat standardına ilişkin olarak ise usule uygun olarak elde edilmiş itiraf ve tanık beyanları güvenilir oldukları sürece ispat standardı açısından yeterli olabilir (UNHCR, 2003: 9).

Hariçte bırakma değerlendirmesinin uygulanmasında tüm hususların tam ve doğru olarak tespiti ile bunların doğru şekilde değerlendirilmesi elzemdir. Yabancıнын iltica talebi esnasındaki ilk kayıt beyanları, akabinde kendisi ile yapılacak uluslararası koruma mülakatı, gerekmesi halinde ek mülakatlar ve kişinin sunduğu bilgi-belge ve beyanlar, iltica hukuku çerçevesinde, bu alanda eğitilmiş ve uzmanlaşmış kişilerce değerlendirilerek kişi hakkındaki hukuki analiz bu çerçevede yazılmalıdır. Bunun için uzmanlaşmış iltica birimlerinin varlığı oldukça önemlidir. Türkiye örneğine bakacak olursak, *Mülakat ve Karar Merkezi* veya yaygın adıyla *Karar Merkezi* olarak da bilinen, resmi adıyla *Uluslararası Koruma Bürosu* olarak 25/06/2018 tarihli Uluslararası Koruma Bürolarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge ile İçişleri Bakanlığı/GİGM Koordinatörlüğünde 2018 yılında Ankara’da kurulan Uluslararası Koruma Bürosu (diğer bir adıyla Mülakat ve Karar Merkezi) ve/veya kurulabilecek olan yeni Uluslararası Koruma Büroları, uzmanlaşma üzerine kurulu ülke ve bölge masaları ile iltica dosyalarına ilişkin değerlendirmelerini uluslararası hukuk çerçevesinde daha etkin bir şekilde yapabilecektir. Söz konusu Bürolarda, uzmanlaşmanın bir ürünü olarak zaman içerisinde oluşturabilecek “hariçte bırakma birimleri” ile de bu alanda uzmanlaşmış personeller marifetiyle hariçte bırakma konulu dosyalar iltica hukuku çerçevesinde daha titiz bir şekilde değerlendirilebilecektir¹⁰.

10 Mülakat ve Karar Merkezleri Proje Fikri çerçevesinde kurulan Uluslararası Koruma Bürosu (Mülakat ve Karar Merkezi veya yaygın adıyla Karar Merkezi) ve kurulabilecek Uluslararası Koruma Büroları, Türk iltica sistemi açısından oldukça önemli bir yere sahip olacaktır. Bu yeni sistem, Türkiye şartlarına uygun olarak ve ülke ihtiyaçlarını gidermek odaklı yapılandırılmış, özgün bir sistemdir. Bu yeni sistem ile mevcut kaynakların daha etkin bir şekilde kullanımını sağlanacak, iltica sürecindeki iş ve işlemler ivme kazanacak, bunlarla eş zamanlı olarak iltica alanında daha fazla uzmanlık ve kalite artışı sağlanacağından, ülke genelindeki iltica kararlarında da daha fazla standardizasyon sağlanabilecektir. Uluslararası Koruma Bürolarının temel amacı, Türkiye’den uluslararası koruma talep eden yabancıların iş ve işlemlerinde, uluslararası koruma sisteminin etkinliğinin artırılmasıdır. Bu noktada hariçte bırakma de-

Hariçte bırakma değerlendirmesinde, devlet uygulamaları farklılaşabilmektedir. Şöyle ki, kimi devletler öncelikle sığınmacıyı, uluslararası koruma statü belirleme süreci içerisinde alarak değerlendirme yapmakta, eğer hariçte bıraktırmayı gerektirecek koşullar var ise daha sonrasında hariçte bırakma değerlendirmesi yapmaktadır. Kimi devletler ise hariçte bırakma değerlendirmesini, statüye dahil etme değerlendirmesinden bağımsız olarak da yapabilir. Doktrine baktığımızda ise önce statüye dahil etme prosedürlerinin işletilmesi gerektiği, ardından hariçte bırakılması gerektiği ifade edilmiştir. (Bliss, 2000: 92-132) Ancak buna ilişkin kesin bir uygulama şekli yoktur.

“Ülkesine iadesi” söz konusu olabilecek yabancıların dosyalarına

ğerlendirmesi özelinde oluşturulabilecek birimlere özel bir görev düşmektedir ki bu da uluslararası korumayı gerçekten hak eden yabancılarla, asıl amaçları bunun dışında olan sığınmacıları birbirinden doğru bir şekilde ayırmaktır. Bunu da uluslararası standartlarda gerçekleştirmektir. Bu nedenle halihazırda kurulmuş olan ve ilerleyen süreçte kurulabilecek olan Mülakat ve Karar Merkezlerinin, Türk iltica sistemi içinde önemli bir yeri olacaktır. Mülakat ve Karar Merkezleri işleyişine benzer şekilde bu sürecin, bu alanda tamamlayıcı bir unsur olarak *Mobil/Gezici Mülakat ve Karar Ekipleri* ile desteklenmesi sonucunda Türk iltica sistemi daha güçlü ve daha etkin olabilecektir. Şöyle ki, Mobil Mülakat ve Karar Ekipleri ile ülkenin her bölgesindeki sığınmacıya daha hızlı ulaşılabilirlik sağlanabilecek, böylece herhangi bir sebepten kaynaklı olarak Mülakat ve Karar Merkezleri’ne gelemeyen sığınmacılara uzman ekiplerle yerinde hizmet sağlanabilecek veya çok fazla iş yükü karşısında o iller için bu iş yükünü kısa sürede değerlendirebilecek insan kaynağı olmaması durumlarında gerekli uzmanlık desteği sağlanabilecek ya da YUKK çerçevesinde işlemleri öncelikli olarak yapılması gereken kişilerin (örneğin özel ihtiyaç sahipleri) iş ve işlemleri buldukları illerde/bölgelerde daha hızlı bir şekilde yürütülebilir hale gelecektir. Böylece, bir yandan belirli yerlerde kurulabilecek Mülakat ve Karar Merkezleri’nin kurulması diğer yandan ise Mobil Mülakat ve Karar Ekipleri ile Türk iltica sistemi daha etkin ve daha dinamik hale gelebilecektir. Uluslararası Koruma Bürolarında, mülakat ve statü belirleme dışındaki diğer ilgili tüm uluslararası koruma iş ve işlemlerinin de yapılabilir hale gelmesiyle bu merkezler *Süreç Merkezleri* haline de gelebilir. Sonuç olarak dünyanın en fazla sığınmacısına sahip olan ülkemizde, kurulabilecek belli sayıdaki bu merkezler eliyle iltica alanında ülke genelinde standardizasyon daha kolay sağlanabilir hale gelecek ve uluslararası koruma başvuru ve statü sahiplerine sağlanacak hizmetler sonucunda ülkemiz uluslararası alanda pek çok ülkeye de örnek teşkil edecektir.

ilişkin olarak, suçlunun iadesi öncesi iltica talebine ilişkin nihai karar verilmesi beklenmelidir. Ancak bu durum uluslararası bir ceza mahkemesine kişinin teslim olması halinde geçerli değildir. Çünkü buradaki teslim olma bireyi zulüm riski altına sokmamaktadır (UNHCR, 2003: 34).

VII. HARIÇTE BIRAKMANIN SONUÇLARI

Uluslararası korumanın haricinde bırakma konusunda, kişiyi şu an ki veya gelecekteki zulümden korurken iltica sisteminin de istismar edilmemesi için hariçte bırakmanın istisnai olarak uygulanması ve dar yorumlanması gereken bir kavram olduğu her daim hatırdta tutulmalıdır. Hariçte bırakma sürecinin neleri içerdiği ve nasıl yorumlanması gerektiği, kendi içinde bir zorluk içerir. Hariçte bırakma, uluslararası korumaya uygunluk değerlendirmesindeki araçlardan biridir.

Statü dışında bırakmanın iki nedeni vardır. Birincisi kişinin halihazırda sahip olduğu bir ulusal ya da uluslararası korumasının varlığıdır. Diğeri ise bazı eylemler o kadar ciddidir ki kişiyi, adaletten kaçırın bir yöntem olmaması adına uluslararası korumanın haricinde bırakır. Yalnız her iki durumda da Cenevre Sözleşmesi madde 33'teki geri göndermeme ilkesi (non-refulman), İşkence Yasağı Hakkında Sözleşme, İHEB ve AİHS'te güvence altına alınan zulümden kaçınma, işkence yasağı ve sığınma hakkı gibi haklar istisnai durumlardır. Bundan dolayı hariçte bırakma değerlendirmesi uygulanırken dar bir şekilde yorumlanmalıdır.

Başvuru sahibinin hariçte bırakılması ile o kişinin ülkesine sınır dışı edilmesi işleminde de kişinin ülkesine dönmesi durumunda zulüm/ciddi zarar riski gözetilerek hariçte bırakma ve sınır dışı işlemleri ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Örnek vermek gerekirse, uluslararası korumaya layık olmadığı için iltica hukukunda hariçte bırakılması gereken kişinin, ülkesine dönmesi durumunda yaşam hakkı ihlal edilebilecekse veya insanlık dışı bir muamele ile karşılaşma riski var ise söz konusu kişi hariçte bırakılabilir ancak bahse konu risklerden dolayı ülkesine sınır dışı etme işlemi gerçekleştirilmemelidir. Dolayısıyla hariçte bırakma değerlendirmesi ile sınır dışı prosedürü birbiri ile ilişkili ancak farklı değerlendirmelerdir.

VIII. AİHM'İN HARIÇTE BIRAKMA KONUSU OLABİLECEK DAVALARDAKİ TUTUMU

Mülteciliğin ya da ikincil korumanın haricinde bırakma konusunda her daim temel insan haklarını düzenleyen metinler göz önünde bulundurulmalıdır. AİHS madde 3 (işkence yasağı), İşkence veya Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezalandırmaya Karşı 1984 BM Sözleşmesi madde 3 (1), 1966 Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi madde 7, 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi madde 37 (a), Avrupa İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme madde 3 bunlardan başlıcaları olup, temelde bireyin yaşam hakkını, bireye işkence yapılamayacağını ve insanlık dışı muamelelerin yasaklanmasını düzenlemektedir (GİGM, 2017).

Uluslararası mülteci hukuku diğer pek çok uluslararası düzenlemeleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bu kapsamda hariçte bırakma konusunu incelerken temelde AİHS 3. maddesi kapsamında, işkence yasağını da göz önünde bulundurmanız gereklidir. AİHS 3. maddesinde, “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz (UNHCR, 2007)” hükmü düzenlenmiştir. Bu çerçevede bir kişi, ciddi bir suça karışmış olması sebebiyle uluslararası korumanın haricinde bırakılsa bile gönderileceği ülkede ölüm, işkence ya da insanlık dışı bir muamele ile karşılaşma riski var ise AİHM kararlarında kişinin gönderilmemesi gerektiği ifade edilir. AİHM bu tür davalarda, AİHS’in 3. maddesinin mutlaklığını vurgulamaktadır.

AİHM, Chahal/Birleşik Krallık (1996), Saadi/İtalya (2008), Ismoilov ve Diğerleri/Rusya (2007), Daoudi/Fransa (2009), Labsi/Slovakya (2012) ve Othman (Abu Qatada)/Birleşik Krallık (2012) kararlarında, kişilerin işledikleri ya da karıştıkları suçların, iltica ülkeleri tarafından ulusal güvenliklerine tehdit oluşturabilecekleri yöndeki kaygılarından kaynaklı olarak iltica ülkelerinin yaptıkları sınır dışı işlemlerine karşı AİHS’in ilgili maddelerinin ihlali gerekçesiyle ihlal kararı vermiştir. (European Courts of Human Rights [HUDOC], 1996, 2007, 2008, 2009, 2012) Fakat kişinin sınır dışı edilememesi, uluslararası korumanın haricinde bırakılamayacağı anlamına da gelmemektedir. Bir önceki bölümde de belirttiğimiz üzere ha-

riçte bırakma değerlendirme ve sınır dışı değerlendirme birbiri ile ilgili ancak iki ayrı prosedürdür. AİHM, kararlarında, madde 3 kapsamında gideceği ülkede kendisi için risk olabilecek kişilerin sınır dışı edilmemesi gerektiğini belirtmektedir (Blake and Husam, 2003). Burada AİHM değerlendirmelerinde altı çizilen husus, ülkelerin, salt ulusal güvenlik kaygılarından kaynaklı olarak sığınmacıların uluslararası koruma taleplerinin gözardı edilmemesi gerektiğidir. Bu kişiler hariçte bırakılacak kişiler dahi olsa AİHM kararlarında, bunların ülkelerine dönmeleri durumundaki karşılaşılabilecekleri hayati risklere işaret edilmektedir. Dolayısıyla, sığınmacının salt iltica ülkesi için oluşturduğu güvenlik riskinden kaynaklı olarak hariçte bırakma değerlendirme çerçevesinde karar alınsa dahi sınır dışı edileceği ülkede yaşam hakkı ihlali söz konusu olabileceks ya da işkence ile karşılaşılabileceks, AİHM değerlendirmelerinde bu kişinin, Cenevre Sözleşmesi madde 33'teki geri göndermeme ilkesi kapsamında ülkesine gönderilmemesi gerektiğini belirtir¹¹.

AİHS'in Ek-7 No'lu Protokolü'nde Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Usulü Güvenceler başlıklı 1. maddesinde:

1) Bir devletin ülkesinde kanuni olarak mukim bulunan bir yabancı, kanuna uygun olarak alınan bir kararın uygulanması için gerekli olmadığı sürece buradan sınır dışı edilemez ve bu durumdaki kişinin,

- a) Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeleri sunmasına,
- b) Durumunun yeniden incelenmesine ve
- c) Bu amaçlarla, yetkili bir makam veya bu makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilmesine izin verilir.

2) Bir yabancının sınır dışı edilmesi kamu düzeni çıkarları açısından gerekli ise veya ulusal güvenlik nedenlerinden kaynaklanıyorsa, söz konusu yabancı, bu maddenin 1. fıkrasının a, b ve c bentlerindeki haklarını kullanmadan sınır dışı edilebilir.

şeklinde düzenlenen hükümler ile sınır dışı etme hükümlerinin uygulanmasında kamu düzeni ve ulusal güvenlik hususlarına dikkat çekilmiştir (Avrupa Konseyi, 2016). Ancak AİHM tarafından, söz konusu düzenlemenin, düzenli göçmen kapsamında ikamet eden yabancılar için

11 05 – 06 Nisan 2017 tarihlerinde Fransa/Strazburg'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde, "Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göçİdaresi Genel Müdürlüğü Personelinin AİHM Ziyareti" başlıklı ziyarette Mahkeme Kalem Avukatları ile yapılan görüşmeden notlar.

geçerli olduğu, iltica hukukunda devletlerin bu hükümlere dayanarak doğrudan sınır dışı işlemlerini gerçekleştirmemesi gerektiği, yabancıların uluslararası koruma taleplerinin incelenmesinin esas olduğu belirtilmiştir¹². Dolayısıyla AİHM görüşleri doğrultusunda, AİHS Ek-7 No'lu Protokolü 1. maddesi, ülkelerin kendi ulusal güvenlikleri gerekçesiyle iltica sürecinde doğrudan yabancıyı sınır dışı etmelerinde kullanabilecekleri bir araç değildir. Ayrıca AİHS'e, ek protokollerle getirilen güvenceler, AİHS'teki temel güvenceleri yok sayacak şekilde yorumlanmamalıdır. Bu doğrultuda Ek-7 No'lu Protokol'de düzenlenen ve yukarıda belirtilen hususlar, yabancılar açısından geri gönderme yasağının istisnası olarak algılanmamalıdır.

Ayrıca temel insan haklarını düzenleyen metinler, sert (çekirdek) haklar olarak nitelendirilebilecek ve dünyanın her yerinde tüm insanların sahip olması gereken asgari haklar bakımından tüm devletleri bağlayabileceği görüşü giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. Tüm bunlardan dolayı hariçte bırakma değerlendirmesi, sonuçları yönünden oldukça titiz incelenmesi gereken bir değerlendirmedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sığınma hakkının ortaya çıkmasıyla birlikte insanlar zulümden kaçarak uluslararası koruma arayışı içerisine girmişlerdir. Sığınma hakkı zamanla uluslararası iltica hukukunun gelişimini sağlamıştır. Uluslararası mülteci hukuku kapsamında iki temel uluslararası düzenleme olan Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, uluslararası mülteci hukukunun genel hatlarıyla içeriğini oluşturmuştur. Bu düzenlemeler, taraf devletler için mültecilere sağlayacağı hakları belirlerken, mülteciler için de buldukları devlete karşı sorumluluklarını düzenlemiştir. Bu iki temel düzenleme ile birlikte pek çok uluslararası sözleşme de doğrudan ya da dolaylı olarak uluslararası mülteci hukukuna katkıda bulunmuştur.

12 05 – 06 Nisan 2017 tarihlerinde Fransa/Strazburg'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Personelinin AİHM Ziyareti başlıklı ziyarette Mahkeme Kalem Avukatları ile yapılan görüşmeden notlar.

Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde, iltica hukukunda hariçte bırakma temelde iki durumda geçerli olmaktadır. Bunlardan ilki, halihazırda bir uluslararası korumaya sahip olan kişinin uluslararası korumaya ihtiyacı olmaması nedeniyle hariçte bırakılması iken ikinci kategori ise işlediği, yardım ettiği veya teşvik ettiği ciddi suçlar nedeniyle uluslararası korumayı hak etmeyen kişilerin hariçte bırakılmasıdır. Cenevre Sözleşmesi 1D ve 1E maddeleri, halihazırda bir uluslararası korumaya sahip olan yabancı veya vatansızın uluslararası korumaya ihtiyacı olmaması nedeniyle hariçte bırakılmasını ifade ederken, 1F maddesi, işlediği suçlar nedeniyle yabancı veya vatansızın hariçte bırakılmasını düzenler. 1F maddesinde zikredilen suçlar, barışa karşı suçlar, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları, sığınma ülkesi dışında işlenen ağır bir siyasi olmayan suç, BM'nin amaç, eylem ve ilkelerine aykırı suçlar gibi suçlardır. Bu uluslararası suçların tanımları yapılırken uluslararası düzenlemelere bakılmakla birlikte yine de tanımları üzerinde kesin bir uluslararası konsensüsün güçlü bir şekilde oluşmadığını ifade edebiliriz.

İltica hukukunda uluslararası korumanın haricinde bırakma değerlendirmesi hem mülteciliğin haricinde bırakan durumları hem de ikincil korumanın haricinde bırakan konuları içermektedir. İkincil korumadan hariçte bırakma konusunda daha çok vurgulanan nokta ise kamu düzeni-kamu güvenliği hususlarıdır.

Uluslararası korumanın haricinde bırakma değerlendirmesi, hakkında bu yönde şüphe bulunan her sığınmacı için bireysel olarak ve titizlikle uygulanmalıdır. Hariçte bırakma hükümleri dar yorumlanmalıdır. Bu süreçte uluslararası koruma başvuru sahibine, hakkındaki her suç iddiası için ya da çelişkili durumlar için açıklama yapma fırsatı verilmeli, bilgilendirmeler yapılmalıdır. Çocuk sığınmacılar söz konusu olduğunda, her daim çocuğun eksik veya yanlış bilgi aktarabileceği akılda tutularak çocuğun yüksek yararı gözetilmelidir. Yine sığınmacı hakkındaki hariçte bırakma değerlendirmelerinde ispat yükünün devlet otoritelerinde olduğu hatırlanmalıdır. Hariçte bırakmanın sonucu olarak sığınmacının, zulüm, insanlık dışı muamele ya da onur kırıcı bir davranışla karşılaşabileceği bir yere gönderilmemesi gerekmektedir. Tabii ki tüm bu hariçte bırakma değerlendirmesi, bu alanda uzmanlaşmış kişilerce yürütülmelidir.

Hariçte bırakma değerlendirmesinin uygulanması, hariçte bırakılacak yabancı veya vatansız için İHEB, AİHS ve İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi gibi sözleşmelerde yer alan temel hakların geçersiz olduğunu ifade etmemelidir. Çünkü, İHEB, AİHS ve İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler, tarafı olan devletlerle birlikte, kimi çekirdek haklar konusunda taraf olmayan devletleri de bağlayabilmektedir. Bu sözleşmeler dahilinde korunan ve sert çekirdek haklar olarak adlandırabileceğimiz, yaşam hakkı, işkence yasağı, geri gönderme yasağı gibi haklara ilişkin, yabancı veya vatansızın bu haklarının ihlal edilebileceği bir yere geri gönderilmemesi gerektiği AİHM kararlarında ifade edilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler yapılırken, hariçte bırakma değerlendirmesi ile sınır dışı değerlendirmesinin birbirleri ile ilintili ancak iki farklı prosedür olduğu hatırlanmalıdır.

Genel bir değerlendirme ile hariçte bırakma değerlendirmesi, iltica alanında uzman birimler marifetiyle ve titizlikle yürütülmelidir. Böylelikle suça karışan kişiler yönünden iltica kurumunun saygınlığı korunurken, hariçte bırakma değerlendirmesinin yanlış uygulanması sonucu oluşabilecek kişi hak ve/veya menfaatlerine yönelik ihlallerin de önüne geçilebilir.

KAYNAKÇA

Asian-African Legal Consultative Organization (AALCO), (1966). “*Asian-African Legal Consultative Organization (AALCO) Final Text of the Aalco’s 1966 Bangkok Principles On Status And Treatment Of Refugees*” as Adopted on 24 June 2001 at The AALCO’s 40th Session, New Delhi.

Australia Refugee Law, *Exclusion And Cessation*, 2016, (7-19 ve 20), Eylül 2017. http://www.aat.gov.au/AAT/media/AAT/Files/MRD%20documents/Guide%20to%20Refugee%20Law/Chapter7_Exclusion.pdf.

Avrupa Birliği [AB] Resmî Gazetesi (2004). 29 Nisan 2004 tarih ve 2004/83 EC sayılı AB Konsey Direktifi. 2004/09/30- L 304/12.

Azarkan, E. (2003). *Nürnberg’ten La Hey’e: Uluslararası ceza mahkemeleri: Beta Yayınevi.*

Beyazıt, Ö. (2011). *La Haya Uluslararası ceza mahkemesine giden süreçte uluslararası ceza yargılaması: The process of the international criminal judgement which established the Hague International Criminal Court.* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt:1 Yıl:2 Sayı:5. 20 Nisan 2011.

Blake, N. and Husain, R. (2003) *Immigration asylum and human rights.* Oxford.

Bliss, M. (2000). Serious Reasons For Considering, Minimum Standarts of Procedural Fairness in the Application of the Article 1F Exclusion Clauses, Aralık 2017.

Çetin, M. (2010). *Uluslararası ceza mahkemesi ve Türkiye’nin durumu.* Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2010/3.

European Asylum Support Office [EASO], Inclusion Module. Eylül 2017. <https://training.easo.europa.eu/lms/login/>

European Courts of Human Rights [HUDOC], (1996, 2007, 2008, 2009, 2012). 2017, [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{)

Federal Court of Canada-Trial Division, (2001). *Juzbasevs v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*. F.C.J. No. 541 2001 FCT 262.

10.11.2017. <http://www.refworld.org/pdfid/403e02a94.pdf>.

Goodwin-Gill G. S. and Mcadam J. (2007). *The Refugee in international law*. Oxford.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), (2017), *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik, Geçici Koruma Yönetmeliği*, Ocak 2017 Ankara. Yayın No:20, İkinci Baskı: GİGM Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2017). *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün İltica Alanında Karar Verme Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi (ASCAP II) – Uluslararası Koruma Mevzuat Derlemesi*.

Güller, N. ve Zafer H. (2006). *Uluslararası ceza mahkemesi el kitabı*. Germany, 5 Eylül 2017. http://www.ngo-at-work.org/icc2006/docs/Project_Reader_Turkish.pdf

Gündüz, A, Ekim 2009 “*Milletlerarası Hukuk, Temel Belgeler, Örnek Kararlar*”, 5. Baskı: İstanbul, Beta Yayınevi.

Hathaway, J. C. and Foster M. (2014). *The Law of Refugee Status*, 524-598, 2. Baskı, Melbourne: Cambridge University Press.

International Criminal Court (ICC), (2002). *Rome Statute of the International Criminal Court*. Kasım 2017. https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aef7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf.

Judgments of the Supreme Court of Canada, (1998). *Puspanathan v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*. I SCR982. Kasım 2017. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1627/index.do>.

Judgments of the Supreme Court of Canada, (2005). *Mugesera v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, 2, S.C.R.100; 2005. SCC 40 naklen, Legal Services. Interpretation of Canada, Chpt. 11.2.3.

Özkan, I. (2017). *Göç iltica ve sığınma hukuku*. Güncellenmiş 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları

Öztürk N. Ö. Mültecinin hukuki statüsünün belirlenmesi. Ekim 2015, An-

kara. Seçkin Yayınları.

Perruchoud, R. and Redpath-Cross, J. (Ed). (2004). *Uluslararası Göç Hukuku, Göç Terimleri Sözlüğü*. İkinci Baskı. İsviçre. Uluslararası Göç Örgütü. (IOM), 2013.

T.C. Resmî Gazete, (2016). *11 No'lu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye Ek 7 No'lu Protokolün Onaylanması Hakkında Karar*. Resmî Gazete Tarihi: 8 Nisan 2016. Resmî Gazete Sayısı: 29678.

T.C. Resmî Gazete, (1949). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin Kabulü Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı*. Resmî Gazete Tarihi: 27/05/1949. Resmî Gazete Sayısı 7217. 16199-16201.

T.C. Resmî Gazete, (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* Resmî Gazete Tarihi: 11 Nisan 2013. Resmî Gazete Sayısı: 28615.

T.C. Resmî Gazete, (2014). *Geçici Koruma Yönetmeliği*. Resmî Gazete Tarihi: 22 Ekim 2014. Resmî Gazete Sayısı: 29153.

T.C. Resmî Gazete, (2016). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*. Resmî Gazete Tarihi: 17.03.2016. Resmî Gazete Sayısı: 29656.

The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), (2017). *UNRWA Field of Operations*. 20.12.2017. https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/unrwa_fields_of_operations_map_2017.pdf

United Kingdom (UK) Home Office, (2013). *Ulusal İltica Karar Prosedürlerinin Güçlendirilmesi Projesi, UK Home Office Tarafından Gerçekleştirilen Eğitim, İlgili Materyaller*. Haziran 2017. Londra-Ankara.

United Kingdom (UK) Home Office, (2016). *Exclusion (Article 1F) and Article 33(2) of the Refugee Convention*. Home Office. London

United Nations [UN], UN Treaty Series, (b.t.) *Charter Of The International Military Tribunal*, (1951). Sayı: 284. No:251. Aralık 2017. http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.2_Charter%20of%20IMT%201945.pdf.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (1974). *OAU Convention Governing The Specific Aspects Of Refugee Problems In Africa*. United Nations. Treaty Series No. 14691. 20 Jun. 1974.Ceneva-Switzerland.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (1997). *BMMYK Yürütme Komitesinin 1997 tarihli 82 nolu (XLVIII) sonuç kararı*.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2002). *Note On The Applicability Of Article 1D Of The Convention Relating To The Status Of Refugees to Palestinian refugees - Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesinin 1D Maddesinin Filistinli Mültecilere Uygulanabilirliği Hakkında Bilgi Notu*. BMMYK. Ekim 2002. Ankara.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2003). *Background Note On The Application Of The Exclusion Clauses: Article 1F Of The 1951 Convention Relating To The Status Of Refugees – Mülteci Statüsü Haricinde Tutulmaya İlişkin Hükümlerin Uygulanması Hakkında Arka Plan Notu: Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin 1F Maddesi*. BMMYK. Ankara.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2003). *UNHCR Guidelines: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention - BMMYK Kılavuz İlkeleri, Statü Dışında Bırakma Hükümlerinin Uygulanması: 1951 Sözleşmesinin 1F Maddesi*. BMMYK. Ankara.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2007). *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 Protokolü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*. Cenevre.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2010). *Statue of The Office Of The United Nations High Commissioner For Refugees*. Geneva.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (2013). *Handbook On Procedures And Criteria For Determining Refugee Status Under The 1951 Convention And The 1967 Protokol Relating To The Status Of Refugees - BMMYK 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü*

Çerçevesinde Mülteci Statüsünün Belirlenmesinde Uygulanacak Ölçütler ve Usuller Hakkında El Kitabı. Yeniden Gözden Geçirilmiş Tercüme. BM-MYK. Ankara.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (b.t.). *Revised Note On The Applicability Of Article 1D Of The Convention Relating To The Status Of Refugees - Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesinin 1D Maddesinin Filistinli Mültecilere Uygulanabilirliği Konusunda Gözden Geçirilmiş Not.* BMMYK. Ankara.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), (Mart 2010). *UNHCR Guidelines: Guidance Note on Refugee Claims Relating To Victims Of Organized Gangs - BMMYK Kılavuz İlkeleri, Organize Çetelerin Mağdurlarıyla İlgili Mülteci Talepleri Kılavuz Notu.* Cenevre

United Nations Human Rights Office Of The High Commissioner (OHCHR), (1989). *Convention on the Rights of the Child.* Ekim 2017. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>.

United Nations International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), (2001). *Judgment On Allegations Of Contempt Against Prior Counsel, Milan Vujin*, 31 Ocak 2000, Dosya No: IT-94-1-A-R77. Kasım 2017. <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/vuj-aj000131e.pdf>.

Yakut, B. Z. (2016). Exclusion Clauses of the Refugee Convention in Relation to National **Immigration** Legislations, European Policy and Human Rights Instruments: *Article 1F Versus the Non-Refoulement Principle.*

Access to Health Services for Persons Having International Protection Status in Turkey

Bekir Güzel*

Abstract

Situated in the Anatolian geography between Asia and Europe, Turkey actually has a long migration history. For many years, Turkey has been involved in immigration studies as a transit country with a focus on international migration. In this study, however, Turkey will be analyzed as a destination country. The rights granted to persons having international protection status in Turkey are explained in detail in the Law on Foreigners and International Protection. For instance, according to this law, all international protection status applicants or holders can benefit from primary, secondary and tertiary healthcare services free of charge. So, within the scope of this study, health services provided to persons having international protection status will be evaluated in detail.

Keywords: *International protection, health services, migration, immigration, Turkey.*

* Research Asst., Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work, e-mail: bekir.guzel@erdogan.edu.tr, bekirguzell@gmail.com

Türkiye’de Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi

Bekir Güzel*

Öz

Coğrafi olarak Asya ve Avrupa kıtaları arasındaki Anadolu topraklarında yer alan Türkiye’nin uzun bir göç tarihi bulunmaktadır. Türkiye uluslararası göç çalışmaları içinde uzun yıllar boyunca transit bir ülke olarak ele alınmıştır. Ancak bu çalışmada Türkiye hedefülke olarak ele alınacaktır. Türkiye’de uluslararası koruma statüsü altında bulunan bireylerin çeşitli hakları, 2013 yılında kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile garanti altına alınmıştır. Örneğin, bu kanuna göre tüm uluslararası koruma statüsü başvuru sahibi kişiler birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmektedir. Bu çalışmada, uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan söz konusu sağlık hizmetleri detaylı bir şekilde değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: *Uluslararası Koruma, sağlık hizmetleri, göç, göçmenlik, Türkiye.*

* Araştırma Görevlisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, e-posta: bekir.guzel@erdogan.edu.tr, bekirguzell@gmail.com

INTRODUCTION

Migration history is as old as the history of mankind. Archaeological studies in different parts of the world show that people have migrated from one point to another for thousands of years. The anthropological data obtained as a result of the studies reveal that people participate in migratory movements due to various reasons. Natural disasters, wars, scarcities of food or thirsts in various periods are among the factors leading to migration movements. Apart from these, it can be seen that different specific reasons belonging to the regions or countries have emerged over time. For example, the main reason for migratory movements in Europe since the end of the Middle Ages, is the problem of unemployment arising from the lack of adequate arable land in rural areas. This migratory movement, which has taken place mainly from rural areas to urban areas for economic reasons, can also be regarded as the beginning of modern migration movements. In the following centuries, immigration movements, both internal migration and external migration, in advanced industrialized Europe have been carried out principally for economic purposes. The European continent is now a center of attraction for international migration as a continent that has completed its industrialization process and European states have been among the regions which are in the developed countries category¹. By definition in the migration literature, European countries are now considered as destination countries. However, in order to define the term destination country, two definitions were combined: the source country and the transit country. The source country is used to refer to the country of emigration. The transit country is generally used to refer to the country where immigrants visit along their travels from the source country to the destination country during the international migration movement. In the same way, transit migration is commonly taken to mean the temporary stay of migrants in one or more countries, with the purpose of reaching a further and final destination (OHCHR, 2015: 5). For many years, Turkey has been involved in immigration studies as a transit country with a focus on inter

1 It is possible to make theoretical explanation of this situation within the scope of international migration theories. However, a detailed analysis has not been conducted in this section; since this issue is beyond the scope of the study.

national migration. Obviously, it is well documented that Turkey is one of the transit countries for irregular migrants coming to Europe (İçduygu, 2011: 1). In the last two decades, transit migrant flows to Europe through Turkey have become a really big problem for European countries; especially Germany, Australia, France, Holland and Belgium. This is one of the most important agenda items of the European Union in the recent period. In particular, international developments in 2010 and after, have led to an increase in immigration movements towards Europe. Parallel to this, there has been a significant increase in the migration movement towards Turkey both as a transit country and as a destination country, and it still continues. According to the Frontex Risk Analysis Report for 2017, for example, EU Member States reported over half a million (511 371) detections last year; but when it was compared with 2015, which was 1.8 million, it represents a 72% decrease. In the same report it is stated that cooperation with migrants' countries of origin and transit is one of key elements of a successful migration management for the EU. As it could be seen above, the migratory pressure at the EU's external borders with Turkey has been easing since 2015. However, the readmission agreement which came into force in March 2016 between EU and Turkey is a considerably important factor regarding this point. Within the scope of this agreement, Turkey agreed to tighten the security of its maritime and land borders and also to accept the return of irregular migrants from Greece (Frontex, 2017: 18).

On the other hand, since the early years of the 21st century, Turkey has gradually moved away from being a transit country due to its changing political, economic and sociological structure and has gradually started to become a destination country. Recent academic studies in this field also confirm this change. Turkey is also becoming a destination not only for regular and irregular migrants from former Soviet Bloc countries and Asian & Middle Eastern countries but also for EU professionals and retirees. Moreover, a growing number of transit migrants are stranded in Turkey. (Kirişçi, 2007: 91). On the other hand, as it was indicated by İçduygu & Aksel, if the European countries have become the main sights of attraction as a result of their economic development, countries such as Turkey that share with borders of European countries, will continue to be affected

by the irregular migration flows both as destination and transit countries (İçduygu & Aksel, 2012: 7).

Situated in the land of Anatolia between Asia and Europe, Turkey has actually a long migration history. Especially the Ottoman Empire, which was the predecessor of Turkey, had a long history of immigration and emigration. When it comes to Turkish Republic, in the period after 1923, we see immigration movements carried out by immigrants who are located in the former Ottoman geography and who have Turkish ethnic origins. Most significant of these was the forced exchange of population between Greece and Turkey in the mid-1920s and between Bulgaria and Turkey after 1950s. Most of them were Muslims and Turks living as citizens (millet) of the Ottoman Empire. Subsequently, the Turkish Republic established an immigration program encouraging Muslims and Turks from other countries in the Balkans to settle in Turkey. However, almost all of these migration movements were carried out within the framework of the Resettlement Law, which was promoted by the state in 1934. Therefore, it had been performed in a regular, controlled and systematic manner. Moreover, almost all immigrants who came to Turkey during this period came to settle permanently in Turkey. According to the official statistics, more than 1.6 million migrants from former Ottoman territories came to Turkey between 1923 and 1997 and most of them came from Bulgaria, Greece, Romania and Yugoslavia (Danış, Taraghi & Pérouse, 2009: 460).

On the other hand, in the wake of economic and political crises that occurred after the oil crisis of 1973, there was a wave of migration to Turkey beginning in 1975 that fell within the context of irregular migration and continued through the following years. Migration movements after this period have generally occurred outside the control and desire of the Republic of Turkey. Although Turkey was considered as a transit country in the early periods of these migration movements, it has become a destination country for many immigrants. If we look at the history of irregular immigration in Turkey, it is possible to divide this type of migration into four periods, each of which has different characteristics related to migrants and the migratory flows. The first period can be considered as an initial period during 1979-1987; the second one as a maturation period during 1988-1993; the third one as a saturation period during 1994-2000; and the last one can be called

as a degeneration period since 2001 onwards (İçduygu, 2005; İçduygu & Sert, 2012; İçduygu & Aksel, 2012: 12). In the recent period defined as the degeneration period, the mass migration movement experienced with the Syrian civil war is truly a special field of study in immigration research for Turkey. However, this mass migration movement from Syria has not been included in this work, which has been carried out within the scope of international protection, while the Syrian migration is assessed in the framework of temporary protection by the Republic of Turkey.

Particularly as a result of the immigration movements in 2001 and afterwards, there have been intensive asylum and international protection demands for Turkey from countries such as Iraq, Iran, Afghanistan and Somalia. According to the migration report of the Ministry of Interior Directorate General of Migration Management (DGMM) in 2015, the total number of international protection applications for the Republic of Turkey from 2005 to the end of 2015 is 216,351. In 2005, 2,935 international protection applications were made; 3,550 in 2006; 8,932 in 2010; in 2014, 34,112 international protection applications were made. In 2015, the number of international protection applications increased to 64,232 an increase of 64% compared to 2014 (DGMM, 2016). When these numbers are compared to the numbers of foreigners applying for international protection in EU and EFTA Member States in 2015, Turkey ranks 6th. The first place belongs to Germany with 476,510 applications while the second place to Hungary with 177,135 applications; Sweden is ranked 3rd with 162,450 applications (EUROSTAT, 2016). This data increases the validity of the hypothesis that Turkey has gradually changed its position over time as a transit country to a destination country.

Due to the fact that Turkey is becoming a destination country within the international migration movement, this study will discuss some of the basic rights provided to individuals under international protection status in the country. In this context, access to health services and the right to benefit from health services will be discussed in detail because health is one of the priority welfare issues for which most of the individuals involved in international migration movements need the most support. However, most of the migrants, asylum seekers or refugees in many countries in the world are not able to access primary health care free of charge. This deficiency is a

huge existential question for the immigrant population of over 250 million today, according to the United Nations. On the other hand, this is an important social policy and welfare issue for host countries. In the following sections, this issue will be discussed in more detail within the Turkish context starting with the international protection status and related legislation.

INTERNATIONAL PROTECTION STATUS IN TURKEY

In essence, international protection, which is considered as an immigration phenomenon in the context of migration studies, is actually a human movement that is assessed separately from other migration movements due to some specific reasons. International protection is needed due to the lack of protection provided by states; for example; some states are not able to protect their citizens or some of them do not prefer to protect them. International protection was defined as; “all actions aimed at ensuring the equal access to and enjoyment of the rights of women, men, girls and boys of concern to UNHCR, in accordance with the relevant bodies of law (including international humanitarian, human rights and refugee law).”(UNHCR, 2005: 7). International protection can also be defined as a form of protection that maintains the protection that each country provides for its citizens. In this case, however, international protection applicants must be provided with certain conditions. In international protection applications, the main responsibility is the country of application for asylum.

Moreover, within the framework of international protection, all states have an obligation to provide international protection for asylum seekers within the framework of international law. On the other hand, international protection, which is the result of social, political and cultural conjectural phenomena and which has religious, ethnic, social, ethical, cultural, economic and human dimensions, still maintains its significance for the world and for humanity. As an indication of this, the concept of international protection is mainly found in international human rights documents. For example, Article 14 of the Universal Declaration of Human Rights states that “Everyone has the right to seek and to enjoy in other countries asylum from persecution.” But “this right is not invoked in the case of prosecutions genuinely arising from non-political crimes or from acts of the

United Nations.” (United Nations-UDHR, 2015). In addition, the Geneva Convention in 1951 relating to the Status of Refugees and the additional protocol in 1967 relating to the Status of Refugees (New York Protocol) are among the international instruments regulating and guaranteeing the international protection of individuals. Apart from these documents, there are also different international documents such as the European Convention on Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Right (ICESCR), the Convention relating to the Status of Stateless Persons and the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT). Besides, every country that is a party to these international agreements has legal documents related to international protection in their national legislation. When it comes to Turkey, it is a party to all of these international conventions which have great legal influence and legal priority on national law and legislations (Mardin, 2017: 3). For example, Article 16 of the Constitution of the Republic of Turkey states that “the fundamental rights and freedoms of foreigners shall be realized in accordance with the international law”.

According to the laws of the Republic of Turkey, in order to benefit from the right of international protection; people must first be subjected to persecution, torture or oppression in their own countries for reasons such as their ethnic origins, language, religion or political views. The fact that people are not safe in their country due to reasons such as war or internal conflict and have to leave their countries because of non-discriminatory violence are among the reasons sufficient for people to benefit from international protection. Apart from that, if people are returned to their countries, the possibility of being sentenced to death or the possibility that their death penalties will be executed or subjected to torture or other dishonorable acts, are also sufficient reasons for them to benefit from international protection².

² However, people coming to Turkey because of the events in Syria are not considered within the scope of international protection. Due to the massive and ongoing mass migration movement, people coming from Syria are considered under the “temporary protection”.

Regarding these people seeking international protection in Turkey, the most comprehensive and updated document on legal legislation is the Law on Foreigners and International Protection, which was adopted in 2013. As stated in the fourth article in the second part of this law, the procedures of all foreigners seeking asylum in the Republic of Turkey are basically carried out in accordance with the principle of non-refoulement.

Article 4

(1) No one within the scope of this Law shall be returned to a place where he or she may be subjected to torture, inhuman or degrading punishment or treatment or, where his/her life or freedom would be threatened on account of his/her race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion.

According to the Law on Foreigners and International Protection, there are three different groups of people who can be evaluated under the international protection status. These are refugees, conditional refugees and subsidiary protection. This kind of classification can differ in the international documents. Therefore, the definition of these groups also varies in among countries. In this law, a refugee is defined as;

A person who as a result of events occurring in European countries and owing to well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his citizenship and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself or herself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it, shall be granted refugee status upon completion of the refugee status determination process.

Conditional refugees are defined as;

A person who as a result of events occurring outside European countries and owing to well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself or herself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it, shall be granted conditional refugee status upon completion of the refugee status determination process. Conditional refugees shall be allowed to reside in Turkey temporarily until they are resettled to a third country.

Subsidiary Protection is also defined as;

A foreigner or a stateless person, who neither could be qualified as a refu-

gee nor as a conditional refugee, shall nevertheless be granted subsidiary protection upon the status determination because if returned to the country of origin or country of [former] habitual residence would:

- a) be sentenced to death or face the execution of the death penalty;
- b) face torture or inhuman or degrading treatment or punishment;
- c) face serious threat to himself or herself by reason of indiscriminate violence in situations of international or nationwide armed conflict;

and therefore is unable or for the reason of such threat is unwilling, to avail himself or herself of the protection of his country of origin or country of [former] habitual residence.

The definition of refugees under the Law on Foreigners and International Protection is used only for people who come from European countries and seek asylum. However, there is no similar kind of limitation in the national legislation of European countries and many other countries in the world. This situation stems from the geographical limitation (restriction) that Turkey put into the Geneva Convention, which was adopted in 1951. This geographical limitation is frequently criticized both by individuals, institutions and organizations in Turkey as well as internationally. However, as stated above, international protection is a form of protection that maintains the protection usually provided by each country to its own citizens. Therefore, each country is obliged to grant all rights granted to its citizens to the people who have been recognized as refugees. With its geographical location, the Republic of Turkey is a bridge between Asia and Europe and is the center of almost all migrations in the east-west direction. Moreover, due to the geographical, sociological and cultural conditions on the eastern border, it is not easy to control the borders of Turkey. Therefore, although humanitarian criticisms towards Turkey are justified; it should not be overlooked that Turkey still needs a great deal of structural reforms as a developing country. Moreover, as of 2017, European Union countries, which have increased their investments in border security systems such as *Frontex* and *Eurosur* and have tightened their controls, are also seen to put in practice the geographical limitation to the asylum seekers coming from Asia and Africa.

The rights granted to persons having international protection status in Turkey are explained in detail in the Law on Foreigners and Internation-

al Protection. However, within the scope of this study, health services provided to persons having international protection status will be evaluated.

In Section 2 of Article 89 of the Law on Foreigners and International Protection, under the title of “Access to assistance and services”, international protection beneficiaries who:

- a) are not covered with any medical insurance and do not have financial means [to afford medical services] provisions of the Social Security and Universal Medical Insurance Law № 5510 of 31/05/2006 shall apply. For the payment of the premiums on behalf of persons to benefit from the universal medical insurance, funds shall be allocated to the budget of the Directorate General. Persons, whose premiums are paid by the Directorate General, shall be asked to contribute fully or partially in proportion to their financial means.

According to the Law on Foreigners and International Protection, persons with international protection status are guaranteed access to health services free of charge under this article. However, in order to obtain this right, the people who are requesting to access health services free of charge, must first apply for international protection to the Provincial Directorate for Migration Management. The legal process that must be followed by the applicants to obtain international protection status in Turkey can be realized in two ways. The first way for persons to apply for international protection is to apply to the Provincial Directorate for Migration Management at the border crossing point. If they don't use the border gate, they have to apply to the Provincial Directorate for Migration Management, that is located the nearest to the point where they are passing Turkish border. Later on, they should visit the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) registration center in Ankara and also complete their UNHCR registration in the system. The second way is the opposite of the first one. Those who want to apply for international protection should first visit UNHCR registration center in Ankara and then complete their UNHCR registration. They are then directed by the authorities at the UNHCR registry center to the Provincial Directorate for Migration Management, to officially apply for international protection. Afterwards, they are required to go to the Provincial Directorate for Migration Management, which is addressed to them by the UNHCR registry center, to complete the international protection application process within 15 days of UNHCR registration.

The important point here is that applicants must have a foreigners' ID number starting with 99. Immediately after the interview, during the period while the international protection application is being processed, an International Protection Applicant Identity Certificate is issued to the applicants. Therefore, full access of health services for international protection applicants begins after they have received the International Protection Applicant Identity Card, in which the foreign identification number starting with 99 is written. More precisely, if the person seeking international protection in Turkey needs to access health services indicated in the Law on Foreigners and International Protection, official registration is a requirement. In the following section, the access to health services of people having international protection status (applicants or holders) in Turkey will be evaluated in detail.

ACCESS TO HEALTH SERVICES FOR INTERNATIONAL PROTECTION APPLICANTS AND HOLDERS

Access to health services is a fundamental social policy service that countries around the world are obliged to provide to their own citizens. This obligation is guaranteed by the legislation of the respective countries. When looked at Article 56 of the Turkish Constitution, it states that "Everyone has a right to live in a healthy and balanced environment". Accordingly, the state is responsible for ensuring that everyone's life is maintained in physical and mental health. However, as mentioned above, countries are obliged to provide many rights to people with international protection status, such as health, education or care, due to various international agreements to which they are parties. In Turkey, the Ministry of Health is responsible for the delivery and coordination of healthcare services for international protection applicants or holders. The stakeholders in this context are the Directorate General of Migration Management; Disaster and Emergency Management Authority (DEMA); Public, University and Private Hospitals; National and International NGOs; and United Nations Organizations such as UNHCR, WHO and UNFPA.

There have been changes in the delivery of health services in Turkey, especially after 2002, which can be considered as a reform of the health

sector. Health politics were presented in Turkey in 2003 under the title “Health Transformation Program” (HTP), which introduced health reforms as an extension of the neoliberal economic policies of the post-1980s (Erol & Özdemir, 2014: 12). Today, after this health transformation program, there is a gradual health service delivery in Turkey, including primary, secondary and tertiary healthcare services. Family physicians are the primary health care institutions; public or private hospitals are the secondary health care institutions; universities and educational research hospitals are referred to as the tertiary care institutions.

This transformation and reform in the field of health in Turkey has led to changes in the access of health services, not only for the citizens of the Republic of Turkey but also for the people having international protection status in Turkey. Prior to the adoption of the Law on Foreigners and International Protection in 2013, access to health services proceeded as follows:

The person who was sick and wanted to benefit from health services must first have international protection status. Then, he/she had to apply with a petition to the Governorate of the province where he/she wanted to benefit from the healthcare services. The Governorate first handed this petition to the Provincial Security Directorate (police department) which referred it to the Department of Foreigners within the Provincial Security Directorate. The Department of Foreigners also referred it to the Social Aid and Solidarity Promotion Fund which was active in the same province. The most important point that should not be forgotten at this point is that; all of the units mentioned above actually coordinated with a single office; namely, the governor’s office. Each Social Aid and Solidarity Promotion Fund had a board of trustees headed by the governor of the province to which it is affiliated. If the Social Aid and Solidarity Promotion Fund found the request was valid and acceptable, it was submitted for approval by the board of trustees, which met in certain periods. If this board decided to cover the health expenditure of the person having international protection status, he/she could access to the health services free of charge from a public health institution located in the same province. After the treatment, this public health institution made out an invoice on behalf of the Social Aid and Sol-

idarity Promotion Fund. Naturally, the board of trustees also had the right to limit the amount of health care services that the international protection status holder may have received free of charge.

However, this has changed in the post-2013 period. For those who have international protection status, the right to access to health services is guaranteed under the Law on Foreigners and International Protection. The process practically takes place as follows;

First of all, foreigners who want to benefit from health services in Turkey should be legally required to apply for international protection status. This differs from the previous period, when only international protection status holders could benefit from health care services free of charges. In the post-2013 period, a foreigner who has not applied for international protection can only benefit from emergency medical services free of charge. Anyone, who has officially applied and received Foreigners' ID Number starting with 99 can apply a public health service and benefit from the health services free of charge. For this, it is sufficient to apply only by visiting a primary, secondary or tertiary health institution. However, it is recommended to take an appointment using the 182 phone number, especially before applying to secondary and tertiary health institutions as the number of patients in these institutions is more likely to be high.

All individuals who have applied for international protection status in Turkey can benefit from diagnosis, treatment and rehabilitation services at primary health care institutions. Community health centers, health centers, centers for maternal and infant health, centers for family planning, and tuberculosis dispensaries are accepted as primary health care institutions. Besides, these healthcare institutions also provide screening and vaccination services for infectious disease risk; services for infants, children and adolescents; and women and reproductive healthcare services. In addition to primary health care institutions, healthcare services can also be accessible from secondary and tertiary health care institutions. As mentioned before, public hospitals in Turkey are considered as secondary health care institutions while research and application hospitals and university hospitals are considered as tertiary institutions. However, international protection applicants shouldn't directly apply to research and application hospi-

tals and private hospitals. Health service can only be accessible from these health institutions after an applicant is referred by other health institutions such as primary or secondary health care institutions. However, in case of emergency, it is possible to access health services free of charge without being referred to these institutions.

The most important point that should not be forgotten here is that health expenditures of international protection applicants or holders are covered under the Health Implementation Directive (Sağlık Uygulama Tebliği - SUT). Although many health care services and disease treatments are covered by the Health Implementation Directive (HID), some services and treatments may be chargeable for beneficiaries. So it is beneficial for beneficiaries to get necessary financial information prior to treatment. Another important issue is that treatment costs related to the losses of organ and limb that occurred before entry to Turkey are not covered by the HID. The health institution, treating the international protection status holders or applicants, makes out an invoice in the name of the governorship where the person is registered (Akkoca, 2015: 19). In addition, medicines that will be required during the treatment process can also be obtained free of charge from pharmacies with which the Ministry of Health has an agreement under the HID. However, in some cities, pharmacists may request a patient's share of the medicines from the beneficiaries. It is therefore advantageous for all beneficiaries to be informed about this issue in advance.

In addition to healthcare services provided within the HID, international protection applicants or beneficiaries can also apply to receive mental health support. Besides, according to "the Implementing Regulation on the Law on Foreigners and International Protection" which was published on 17 March 2016, international protection status holders can benefit from victim support services or voluntary repatriation program as well as a psychological health service. The victim support services and voluntary repatriation program are "provided based on the principle of briefing and consent, taking into consideration the security, health, special condition of the victim during and after the reflection period" (UNHCR, 2016: 2). In this respect, it is also useful to state that there is also free access to the services provided by non-governmental organizations in Turkey. Even in

this regard, we can point out that the most comprehensive and sophisticated services in Turkey are presented by non-governmental organizations.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Since the foundation of the Republic of Turkey in 1923, Turkey has always attracted large numbers of immigrants due to geographical, historical, cultural and social reasons. In particular, international political events and wars have led to an increase in irregular migratory movements towards Turkey since the 1970s. Turkey, which is geographically a bridge between Asia and Europe, has been the most affected country by these migratory movements. Turkey, which was initially a center of transit migration, has started to become a destination country after the 2000s. This transformation is easily observed and verified when statistical data are analyzed. The number of people requesting international protection status from Turkey increases regularly every year. For example, in 2015, the number of people applying for international protection status increased by over 60% to 64,232. Moreover, the number of international citizens in Turkey is increasing every year. According to Turkish statistics, the population of Turkey was about at 80.810.525 in 2017, of whom 1.592.437 were migrants. If we add to this figure nearly three million Syrian refugees registered in the country, a minimal estimation of the number of immigrants in Turkey's total population would be 5,6 percent (De Bel-Air, 2016: 1). In 2006 this ratio was about 0.3% in Turkey, which had a population of 70,586,256 at the time. It is not possible to explain this increase in the population ratio of both population and foreigners within a short period of 10 years, except for the intense migratory movements towards Turkey which is increasingly seen as a destination country for many migrants from Middle East in the recent years. When this increase in population is evaluated with increasing irregular migration flows towards Turkey, it is not considered to be an effect on the decrease in the percentage of immigrants in the total population of Turkey.

In previous academic studies on Turkey, some criticisms have been made about the lack of a systematic application procedures and systems for foreigners coming to Turkey. For example, according to Daniş et al., (2009: 444), there is a lack of reception policies concerning foreigners due to the

limited financial and institutional capacities in Turkey. Accordingly, this lacuna of official reception mechanisms obliges people to seek their own ways to survive in Turkey. However, in 2018, Turkey has developed new official reception mechanism and institutions such as Interactive Recording System and the Directorate General of Migration Management. Therefore, the conditions of foreigners such as international protection status applicants or holders, asylum seekers and migrants are getting better from day to day. However, these are not sufficient as well; further work needs to be done and progress must be made on this subject in Turkey.

In this regard, new legal arrangements have been made in Turkey as a result of increasing international protection requests and international migration movements in recent years. The Law on Foreigners and International Protection, which was first adopted in 2013, is a very important legal development on this issue. Within the scope of this law, foreigners who under international or temporary protection status are granted access to various rights such as health, care, education, employment and residence. In this study, various aspects of access to healthcare services for international protection status holders has been examined in detail. According to the law, anyone who applies for international protection within 15 days after entering Turkey or has a foreigners' ID number starting with 99, has access to health services free of charge. However, if he/she didn't legally apply, it is only possible to benefit from emergency medical services. In addition, the Ministry of Health has implemented a translation line (444 47 28) in order to facilitate the access of health services for persons with international protection status. Thus, they can get translation services in 6 languages including English, French, Farsi, Arabic, Russian and German. However, when they want to have an appointment from hospitals, the language barrier remains a major obstacle to access health care services. Because the Ministry of Health's appointment system line number (182) continues to operate only in Turkish. Therefore, if an international protection status applicant or holder doesn't speak Turkish and wants to take an appointment by phone from the hospital, he/she should address another person who speaks Turkish. This problem has also been addressed in the country report of the Asylum Information Database (AIDA) prepared by the European Council on Refugees and Exiles (ECRE).

“Language barrier is another key problem encountered by asylum seekers in seeking to access to healthcare services. A major practical obstacle for refugees is that hospitals in Turkey give appointments to patients over telephone. Since hospital appointment call centers do not serve prospective patients in any language other than Turkish, foreign nationals need the assistance of a Turkish speaker already at appointment stage.” (The Asylum Information Database (AIDA), 2017)

As a result, it is useful to note that, despite all these regulations and practices, there are still some disruptions and various problems in accessing the health services for those having international protection status due to high levels of regional and provincial workload. For example, in a field survey conducted by Refugees International (RI) in February 2017, a participant having international protection status residing in Kayseri points out his problem as follows;

“We are having difficulty in negotiating with doctors. Sometimes we have a health problem but we cannot consult because we cannot communicate.” Eşref, a 46-year-old asylum seeker in Kayseri (RI, 2017: 11)

The topic of communication is a very important issue that comes to mind in almost every field. When it comes to health, it becomes vital. Therefore, in order to avoid the problems and victimizations that may arise due to this issue, it is useful to take necessary measures and develop risk management plans by the provincial governorships or health directorates. Moreover, within the implementation regulations issued within the scope of legal legislation, these authorities also have special authorities and responsibilities on various matters. For example, in “the Implementing Regulation on the Law on Foreigners and International Protection”, it is stated that “governorates shall make necessary regulations, considering the conditions of disabled and persons with health problems in residence permit applications” (UNHCR, 2016: 8). Such studies will provide a significant contribution to the access of healthcare services to both international protection status applicants or holders and the citizens of the Republic of Turkey. Finally, as it is stated in the report of the research mentioned above by Refugees International, “Turkey provides a very generous access to the public health service system under international protection status” (RI, 2017: 11); however, it is very important that these services continue to be developed and upgraded to higher standards.

REFERENCES

- Akkoca, M. (2015). Kitlemel Göçlerde Sağlık Hizmetleri. T.C. Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü http://file.atuder.org.tr/_atuder.org/fileUpload/yPzoaCXEGWOL.pdf [Access Date: 26.04.2017]
- Biner, Ö. (2016). *Türkiye'de Mültecilik - İltica, Geçicilik ve Yasallık*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı – Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (çev: Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Danış, D., Taraghi, C. & Pérouse, J. F. (2006). Integration in Limbo. Iraqi, Afghan, Maghberi and Iranian Migrants in Istanbul. *Land of Diverse Migrations Challenges of Emigration and Immigration in Turkey* (2009) edited by Ahmet İçduygu and Kemal Kirişçi. İstanbul: Bilgi University Press.
- De Bel-Air, F. (2016). Migration profile: Turkey. Migration Policy Centre: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/45145/MPC_PB_2016_09.pdf?sequence=1 [Access Date: 28.04.2017]
- DGMM (Ministry of Interior Directorate General of Migration Management) (2016). http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/_2015_goc_yillik_rapor_18_04_16.pdf [Access Date: 27.04.2017]
- Erdoğan, M. M. & Kaya, A. (2015). *Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erol, H. & Özdemir, A. (2014). Türkiye'de Sağlık Reformları ve Sağlık Harcamalarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 4(1), 9-34.
- European Statistical System (EUROSTAT) (2016). http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en [Access Date: 27.04.2017]
- Frontex Risk Analysis Report (2017). http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf [Access Date: 24.04.2017]

İçduygu, A. (2011). *The Irregular Migration Corridor between the EU and Turkey: Is it Possible to Block it with a Readmission Agreement?* EU-US Immigration Systems, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute.

Kapuy, K. (2009). *European and international law in relation to the social security of irregular migrant workers*. Belgium: Intersentia Publication.

Kirişçi, K. (2007). *Turkey: A Country of Transition from Emigration to Immigration, Mediterranean Politics, Volume 12:1*, p. 91-97.

Mardin, D. F. (2017). *Right to Health and Access to Health Services for Syrian Refugees in Turkey*. https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/sites/22/2016/11/PB_Right-to-Health.pdf [Access Date: 23.04.2017]

OHCHR (The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) (2015). http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/StudyMigrants/OHCHR_2016_Report-migrants-transit_EN.pdf [Access Date: 26.04.2017]

Refugees International Saha Araştırması Raporu (2017). <https://static1.squarespace.com/static/506c8ea1e4b01d9450dd53f5/t/58af29369f7456d9c60c1c3c/1487874364480/2016.2.8+T%C3%BCrkiye.pdf> [25.04.2017]

The Asylum Information Database-AIDA (2017). <http://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/health-care> [Access Date: 28.04.2017]

The Turkish Red Crescent (2017). https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/89056060_goc-istatistik-raporu-mart-2017.pdf [Access Date: 27.04.2017]

United Nations Universal Declaration of Human Rights (2015). http://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf [Access Date: 26.04.2017]

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) (2016). http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/implementing_regulation_of_lfip_17_03_2016_eng.pdf [Access Date: 29.04.2017]

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). (2005). *An Introduction to International Protection Protecting persons of concern to*

- UNHCR Self-study module 1. <http://www.unhcr.org/3ae6bd5a0.pdf> [Access Date: 25.04.2017]
- <http://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/health-care> [Access Date: 24.04.2017]
- <http://www.migrationpolicy.org/article/turkey-transformation-emigration-immigration> [Access Date: 26.04.2017]
- <http://bggoc.blogcu.com/balkanlardan-turkiye-ye-goecler/3470085> [Access Date: 27.04.2017]
- <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> [Access Date: 27.04.2017]
- <https://www.saglik.gov.tr/TR,11472/tcanayasasi-56madde.html> [Access Date: 27.04.2017]
- <http://www.un.org.tr/humanrights/vp/resources/refugees.php> [Access Date: 27.04.2017]
- http://www.mhd.org.tr/assets/ip_booklet_eng.pdf [Access Date: 28.04.2017]
- <http://www.memurlar.net/haber/2665/birinci-ikinci-ve-ucuncu-basamak-saglik-kurumlari-hangileridir.html> [Access Date: 28.04.2017]
- http://www.mhd.org.tr/assets/ip_health_tr.pdf [Access Date: 28.04.2017]
- <http://www.worldometers.info/world-population/turkey-population/> [Access Date: 28.04.2017]
- <http://focus-migration.hwwi.de/Turkey.1234.0.html?&L=1> [Access Date: 28.04.2017]
- http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP_05_Turkey_2009.pdf [Access Date: 28.04.2017]

Double Challenges for the Elderly Turkish Immigrants in Montreal

Okan ÖZDEMİR*

Abstract

The objective of this research is to better understand community workers' perspectives about social support in relation with community support service regarding elderly male and female Turkish immigrants in Canada. Semi-structured interviews were carried out among community workers who have/had been directly working more than two years with elderly Turkish immigrants in Montreal. Community workers' perspectives on social support is analyzed using central questions as follows: 1. What characterizes social support working with the elderly immigrants considering social determinants of health and the community services? 2. How could the community support system be improved? Analysis and interpretation of data were informed by a social constructionist theoretical perspective. Findings suggest that community support systems provide elderly individuals informational support dealing with linguistic challenges and emotional support in combating homesickness.

Keywords: *Elderly people, Turkish Immigrants, social support, community*

* Social Worker, Republic of Turkey Ministry of Family, Labour and Social Services, e-mail: okanozdemirbm@gmail.com

Montreal'deki Yaşlı Türk Göçmenler için İkili Mücadele

Okan ÖZDEMİR*

Öz

Bu araştırmanın amacı topluluk destek hizmeti ile ilişkili olarak Kanada'da göçmen olan Türk yaşlı kadınlara ve erkeklere dair topluluk çalışanlarının perspektifinden sosyal desteği daha iyi anlamaktır. Yaşlı Türk göçmenlerle 2 yıldan fazla doğrudan çalışmış/çalışmakta olan topluluk çalışanları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Topluluk çalışanlarının sosyal destek hakkındaki bakış açıları aşağıdaki gibi merkezi sorular kullanarak analiz edildi: 1. Sağlığın sosyal değişkenleri ve topluluk hizmetleri düşünülürse sosyal desteği ne karakterize eder? 2. Topluluk destek sistemi nasıl iyileştirilebilir? Analiz ve data yorumlaması sosyal yapılandırmacılık teorik perspektifi ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular; topluluk destek sisteminin yaşlı bireylere dil sorunlarıyla başa çıkmakta bilgilendirici destek ve memleket özlemi ile mücadele etmekte duygusal destek sağladığını göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Yaşlılar, Türk göçmenler, sosyal destek, topluluk

* Sosyal Çalışmacı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, e-posta: okanozdemirbm@gmail.com

INTRODUCTION

In the last decades there has been a considerable interest in social support, especially in ethnically sensitive migrant studies. Although social support is mainly provided by networks, the different categories of support are not clearly identified (Ryan, Sales, Tilki and Siara, 2008). The various categories and identities of social support contributed by networking of immigrants may be more relevant than a generalized notion of social capital, which is differentiated in its functioning depending on the individual (Hellermann, 2006; Morgan, 1990). Besides the importance of characteristics of social support, little is known about what meaning community workers attribute to social support or how the provided community services deliver social support to the target group. It is worthwhile to better understand and note the perspectives of the community workers whom elderly people, as well as other migrant age groups, heavily rely on for services. Given the gap in the literature regarding specifications and structures of social support, this study may help to better understand community workers' perspectives on elderly Turks' migration trajectory, language challenges, gender differences and much more. Community workers are working within the community that is representative of the larger socio-political structure of the host country. Therefore, learning about the influence of the social environment on social support rather than individuals' private specifications and conditions of social support, may allow us to view things "outside of the box." Hence, in this regard, the purpose of this research is to shed light on the community support system and what could improve the community support system.

To relate with this, the social constructivist theoretical perspective is preferred, in which Berger and Luckmann suggested "objective social reality(...) exists only as a product of human activity" (1967: 52). As suggested by this theory, human behavior may be influenced by aspects of the social environment in a dominant way, so that, understandably, social realms are constant creations of social actors. Within this regard, understanding social environment in which social support is provided and the interpretations of service providers who were intentionally selected by their experience and different immigration trajectories elaborate the whole picture of social

support to a greater extent.

In immigration literature, it is accepted to a certain extent that first-generation immigrants are less socially integrated than second-generation immigrants (Gijsberts, Van Der Meer and Dagevos, 2012). For example, in the UK, older Turkish immigrants are in need of culturally oriented services and better integration partly because they lack language skills similar to Black and Minority Ethnic Groups (Hussein and Oglak, 2012). Notwithstanding having similar socioeconomic characteristics with their peers, they may still be vulnerable due to lack of social support.

In a comparative study for elder immigrants in Stockholm, London and Berlin, in which over 50 elderly Turkish, Kurdish, Iranian and Assyrian individuals were interviewed, Songur (1992a; 1992b; 1996) reported that the way of life of elderly immigrants were characterized by social isolation and inactivity resulting from various encountered difficulties, as well as due to a move from so-called 'traditional Islamic societies'. Songur also suggested that older immigrants in Sweden were disadvantaged because they lacked not only economic resources but also the social capital that would enable them to adapt to their new surroundings.

While on the subject of integration process under social capital, social relations and roles can be lost during migration process (Schiffauer, 1991). Advantageously, immigrant associations are quite accessible for elderly people, as they bestow them a social surrounding with friends, families, co-nationals, etc. (Palmberger and Tosić, 2016). Thus, associational life could be a response for their specific needs, especially reconstructing the social sphere of immigrants in their host country and providing support. Nevertheless, cultural migrant associations in which many older migrants sense they are socially embedded are indispensable (Palmberger, 2017).

Torres argued that both the ethno-cultural backgrounds of elderly immigrants and the age of the migrants on arrival must be considered (2002) for better classification and understanding. An aging immigrant copes with various challenges differently than those who immigrated in the time of elderliness (Torres, 2006). Coping with migration related issues may be an indicator for social class and also health status.

Migration can possibly be considered as a social determinant to health (Marmot, Allen, Bell, Bloomer, and Goldblatt, 2012) and may affect the way in which elderly individuals experience health after their middle age (Kulla, Ekman, & Sarvimäki, 2010; Torres, 2001). In a study on first generation immigrants of Turks and native Germans older than 45, Turkish immigrants showed a considerably less healthy outlook than their native counterparts (Wengler, 2011). Elderly individuals lacked social support and may have felt depressed, isolated and lonely (Pehlivan, Owayolu, Owayolu, Sevinc, & Camci, 2012).

Moreover, Kwak and Lai (2012) argue that older adults in aging and immigration processes do not possess assets of cultural competence to overcome certain difficulties in the host country. Elderly immigrants are more prone to consider their friends, family members, communities, neighbors etc. for physical, emotional, and psychological support (Giles, Metcalf, Glonek, Luszcz, and Andrews, 2004; Kim & Nesselroade, 2003; Wu & Hart, 2002), more heavily than formal social support services (Statistics Canada, 2004). Nevertheless, the community workers carry great importance regarding delivering a positive response to elderly immigrants, supporting them when family or friends are not available or lacking resources.

In terms of data analysis, content analysis was made through initial transcripts. Meanwhile, minor changes to the interview protocol were made in order to allow for improved flow and depth of examination of topics. Codes, themes and subthemes were revised. Final confirmation and disconfirmation of themes and related interpretations were reviewed by a committee of peers (Kvale, 1996).

In qualitative studies (Patton, 2005), the size of the sample is determined by the quality of data. Two criteria were used to evaluate sampling: adequacy and appropriateness (Morse, 1994). A semi-structured interview is well-thought to be the most efficient tool for this type of qualitative study (Carspecken, 1996). Interview guidelines (Padgett, 1998) were followed. In order to avoid biasing the study, the interview guide was carefully constructed so that the questions were not leading, and were balanced and respectful of different opinions about social support of the elderly Turkish immigrants (Galletta, 2013). A purposively selected sample of community

workers who had worked more than two years with older adults (over 60 years old) living independently, with their families or at individual dwellings were selected as participants. Participants were interviewed by the author. Additionally, ethnic participant observation was carried out in order to develop an insight in mosques that Turkish people visited, especially in Yunus Mosque, Montreal Turkish Community Center, and at local coffee stores generally preferred by the Turkish Community. Observations were carried out between 2016 March to 2016 December.

Moreover, over twenty thousand words from interview data had been scanned into the VOS viewer program¹ after transcriptions of interviews were translated from Turkish into English using computer translation software. Generated terms from the interviews were also checked to ensure their validity in context. Girvan and Newman (2002; 2004) put forward a computer assisted program with a platform with algorithms offering “between-ness” scores that appear to identify relevant structure with some sensitivity.

First, this article will point out the immigration profile of Turks in Canada, hence introducing the immigration trajectory of Montreal Turks. Second, it will briefly review the provided services and visions of the Montreal Turkish Community Center. Third, it will identify the challenges of first generation immigrants in the social environment, as well as the community support system with data analysis using social constructivist theory. The study ends with concluding remarks.

ELDERLY TURKISH PRESENCE IN MONTREAL

According to a National Household Survey, in 2011, the foreign-born population represented one out of five of the total population in Canada, “the highest proportion among the G8 countries” (2011). Canada has an aging Turkish immigrant² population which is yet to be comprehensively

1 A computer program for bibliometric mapping and important terms extractor from a body of scientific literature. VOSviewer stands for “visualization of similarities”.

2 Immigrants are persons who are or have ever been, landed immigrants in Canada. A landed immigrant is a person who has been granted the right to live in Canada permanently by immigration authorities: Statistics Canada 2006

researched, and this research is the first study of elderly Turkish people from the perspective of immigration in Canada. Quebec (a Francophone province) is the second largest immigrant territory after Ontario, with a Turkish immigrant population of 6965 women and 7250 men after Ontario (Canada Statistics, 2012). Of 55,430 Turkish people who have Canadian citizenship, almost one third speak Turkish most often at their homes. Canada has 3,400 first generation Turkish immigrants over 65 years old, including people who were born outside Canada (Canada Statistics, 2011).

Contrary to Turks in Europe, the Turkish community in Canada is better integrated and less challenged by immigration issues. The challenges they encounter are mainly restricted to individual members of the group rather than the group as a whole, partly on the ground that Canadian social/cultural life and integrated labor market differ in the aspect of multiculturalism (Ozcurumez, 2009). Also, Canada's individualist society may play a role.

When considering immigration to Canada, two waves of Turkish immigration exist. In the 1960s, highly educated individuals and students started to come to Canada, most of whom had been financed by the Turkish Government. However, immigrants with high levels of education were required to take the exams of Canada. Some passed their required exams to maintain their professions in their new country, while some failed. In 1980s, many Turkish people came to Canada for socioeconomic reasons before visa restrictions for Turkish people were put into place by Canada. Unlike the wave of immigrants in the 1960s, 1980s immigration trajectory has its own features. In this study, while the former is not overlooked, the latter is focused on more since Montreal Turkish Community Center is mostly consisted of the immigrants from latter wave.

When language issues are taken into account, Turkish immigrants from the 1980s had very challenging obstacles to overcome. Most of them came to Montreal to be employed without being able to speak either of the official languages of Canada, French and English. The first generation of individuals who arrived in the 1980s not only differed from those who came in the 1960s by the immigration path to the host country, but also in the class distinctions that appeared after becoming landed immigrants

which may be attributed to the opportunities which the host country offered according to their level of French or English.

In this research, community workers who have/had been working directly with aged Turkish immigrants for more than 2 years in Montreal were specifically interviewed because they were more articulate and deeply involved in the all scales of community activities, from evaluation to monitoring. They were not just working with the target groups (considering this research's target group, the elderly population), they also had actively taken a role in the community within families, neighborhoods, schools, gatherings and newly arrived immigrants' immigration processes.

In the Montreal Turkish Community Center, the community workers have tasks such as guidance, mediating, planning, educating, facilitating and catalysis. Elderly people can deliberately choose the community workers whom they would like to receive support from on the matters such as learning more about her/his permanent residence process with Canadian immigration officials or learning how to organize a mevlut (praying of the soul of a family member as a traditional mourning ritual.) The Montreal Turkish Community Center is a Turkish government recognized and supported foundation. The foundation's in-built Mosque (Yunus Mosque) provides religious events by an imam assigned by the Turkish government for the duration of five years, and the assignment can be extended an additional one year. However, the role and characteristics of the imam in Montreal differs from the ones in Turkey through greater embeddedness and more community work.

The community workers in Montreal organize events, gatherings, celebrations of national holidays and religious group meetings. Their yearly planned programs are not strictly limited to elderly Turks but also other population groups (the youth, the middle aged people, disabled individuals, other ethnic groups etc.). Community workers promote active participation of elderly people by publishing photos of gatherings and events by any means, including through social media.

On the other hand, considering gender differences in the experiences of Turkish immigrants, traditionally, men are expected to provide for

their family economically. This is a reason why men sometimes immigrated first, then invited their other family members after having a solid status and work assurance. Women, on the other hand, were expected to take care of children as is traditional within Turkish social structure. However, that has changed and both men and women now have to work to provide for their offspring.

In Montreal, first generation Turkish immigrants are often socializing within their own community. For example, they have three coffee shops in which they discuss current issues of the community and play table games, as well as mosques in which they organize their funerals, religious gatherings and ceremonies. The Montreal Turkish Community Center was founded by the charity funding of the Montreal Turkish population, which is mostly from the rural of Konya and Denizli provinces. Several Turkish leaders mortgaged their houses in order buying the center's building in early 90s.

PARTICIPANTS

All six interviewees were men. All interviewees were Turkish and French-speakers. The ages of the interviewees ranged from 31 to 65 years old, with the median of 45. Two interviewees were from the Central Anatolia Region, and four were from the Aegean Region of Turkey. The length of participants' active experience within the Turkish community ranged from two years to twenty years. Four worked full time, while one was a PhD student, and one was retired. Four worked in private practice. Two had a background in governmental positions. A confirmation letter and an informed consent form for participant interviews were fulfilled by the participants. Interviews were conducted face to face, and each interview lasted approximately 1 hour. Formal interviews took place between November and December 2016 and were recorded via electronic recorder and transcribed. Interview data was coded and organized by hand.

Participants with higher educational degrees reported the importance of socialization and language, emphasizing its relevance to social support. To the question of "why does language matter in the context of social support?" they replied that language and social support cannot be

overlooked, they are interwoven to each other because of the acculturation process of Canada. When asked if community resources lack language services, they replied that Montreal offers more challenges to adapt to because of the distinctive Quebec French, in addition to necessity of learning English as a global language. But not all agree with this proposal. Two older middle class participants replied that English is only required when leaving Quebec state for traveling. Also, one of the middle class participants added that “few elderly Turks ever travelled outside of Montreal in Canada in decades.” Additionally, to the question of “why do elderly people intend to live in Turkey for up to six months?” all participants but one with a lower education degree replied that it is a part of customs to visit the homeland, their village and their relatives for the purposes of cultural or religious togetherness, such as the Muslim sacrifice holiday (Kurban Bayrami). However, the participant who disagreed with this argument suggested that “We have every opportunity here in Canada, and long stays in Turkey for my elderly family exert a lot of pressure on me simply because they cannot withstand transatlantic flights and they easily become sick, which is a helpless situation since no one really can take care of them in Turkey.” The lack of social support in case of emergency may exert restrictive mobility of elders, thus limiting their potential for greater social sphere and their ability to seek social support when needed.

Hasan (65), who is a frequently visiting community member, invited me to his home to have tea. He landed in Montreal in 1989 with other villagers from the same village or villages nearby after receiving the widespread word that Canada did not require a visa. Just after landing, he and his fellow friends were almost deported because they refused to be political refugees. He said that he came to work in Canada. Since there is no protection class as economic refugees under international refugee conventions, they were provided a lawyer and were permitted to stay in hotels, which later turned into rental aid. A couple of months later, Hasan started working in a bakery, while his friends worked in unqualified positions such as pizza delivery, restaurants etc. Then, he rented a space with his fellow friends and lived for four years in Parc Extension of Montreal. Then, he became financially capable of inviting his wife, Serpil. He has three sons. Two

sons have higher education levels and are working in qualified positions. One son is mentally disabled and is working in a bakery. He had spoken about linguistic obstacles for the elderly to overcome, the importance of family as social support and community practices and involvement in the community as a Turkish community member. Serpil mentioned that the social support of the community is important, especially having occasional breakfasts with female members at the community center and Quran reading sessions and conversations after these readings. (Personal communication: Hasan's house)

From most of the personal communications with community members regarding their use of a community based support system, two main themes are deduced: firstly, the importance of family as emotional support and interactions between individuals and families through MTCC constructing a "bigger family," and secondly social ties and norms of Turkish-ness.

RESULTS

The qualitative data suggested that all interviewees' transcripts showed that the feelings of belonging to Turkish-ness and eliminating linguistic barriers are key themes of the community based support system. While all were able to express themselves about community life, all were also able to describe situations related to varieties of support provided by community or community workers. All community workers have given responses with their common sense and their experience.

Of the six respondents, all but two said they would feel responsible for or obligated to initiate the socialization of elderly people in the community by encouraging them in the community. A typical response was "focusing on the children or grandchildren of the elder" as a referral to the future of the community. Elderly people's involvement in community activities and/or encouragement by the community workers were suggested by interviewees.

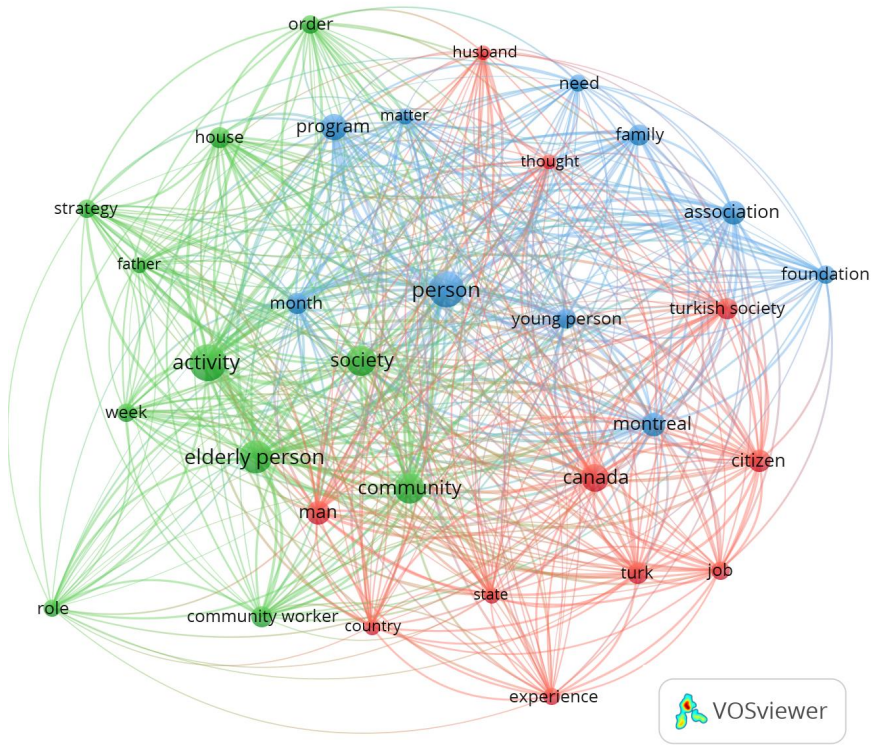

Figure: Minimum number of occurrence of a term from the formal interviews: 10

Source: VOSviewer and transcript of the interviews of the respondents

The figure above contains the most commonly used terms from the interviews. With 32 terms named as “nodes” (elder person, Montreal, citizen, state etc.), 3 clusters³ (blue, red and green colors), 492 links and total link strength of 3448 are found from the interview transcripts. Nodes are located closer to each other if they are strongly related, while weakly related nodes are further apart. Clusters are indicators that certain terms (nodes) exist in a certain range of one another.

The weight of terms such as “activity”, “person”, “association”, “Canada”, “society” and “house” and “program” were indicated with the

3 In the literature, it is mostly called “community structure”.

larger labels and circles by importance. From the visualization mapping above, community workers had apparently associated elder individuals' life satisfaction and social support closer to "activities". Because these "activities" are mainly focused on national identity and collectivism in it, not necessarily, it can be asserted that it also promotes social support with strong social ties. "House" and "order" come up in very close vicinity to each other. When the context is evaluated again, it is apparent that when an elderly person is a part of a whole as an individual, then the person might focus on receiving social support, thus having greater satisfaction with life. Also, not surprisingly, "role" and "community worker" appear in the same vicinity to a certain extent, but distant from "house" and "order". This is partly due to the traditional place of the Turkish family, which is a sensitive subject related to confidentiality and its own particular system, defined here as "order (düzen)". Community workers mostly replied: "Every family has its own order."

Community workers pointed out the importance of and collaboration with family regarding social support. However, they were also evasive so as not to become involved with elderly person's family "order". Also, when questioning about an elderly individual's life satisfaction, they are restricted to a certain extent to "father" or "grandfather" family figures in which family roles are obliged on them rather than their centralization as individuals. However, their individual role is strongly related to which young people or general community are attributed in the interviews.

1- Linguistic challenges

It is a well-known phenomenon that language plays a crucial but not exclusive role in the integration of immigrants, as well as in their determination of social status in the host country (Akkaymak, 2016; Berry, 1997; Berry & Sam, 1997). Half of the participants pointed out that elderly people could learn neither French nor English because of their unqualified positions which bring little involvement in the mainstream life of the city. However, other participants emphasized that elderly people could not learn Canada's official languages partly due to insufficient grammar knowledge of the Turkish language, which makes it harder to understand another for-

eign language's structure. The problematic linking of lower educational levels in the culture of origin and a difficult integration applies in this case. Furthermore, failure to understand and speak either English or French has obvious practical consequences. As the participant, an experienced Turkish association member (42) who had been leading religious activities for more than 6 years pointed out:

(...)some elderly Turkish people really have linguistic problems. For instance, they are reluctant to go to a governmental building due to their lack of linguistic skills(...)well sometimes their grandsons or granddaughters help them but this might have a negative impact on their self-confidence.

One participant, a community's education specialist (38), who had been actively planning events for national holidays, stated that: "From what I have experienced, elderly people give a lot of importance to young Turkish people's education under the association's framework. They struggle in speaking French or English. Hence, they don't want to witness the young people having the same problems."

Especially for those who had arrived in 1989 without visa requirement, lower levels of education are often attributed to fewer opportunities within the Canadian social structure in the context of adaptation and being an independent member of society. From my observations, the community in general perceives these immigrants who arrived in the 80s as "luckier" than those who stayed in the homeland, although most of them had experienced the disadvantaged group's vulnerabilities under immigration. Their arrival from rural areas often hinder their participation within the host country's social life.

Elderly people in the community feel altruistic and emphatic about the progress of young people's linguistic education. As elderly immigrants express themselves in Turkish, newborns are educated in their mother tongue. The statement below is about the younger generation's future put at stake being a priority concern for community members. This becomes a point of agreement amongst the majority of community members, in order for the community to prosper through the integration of younger generations. This could also shape the community's self-conceptualization through receiving respect from other communities in Montreal. Conse-

quently, for the community to better communicate and share, language is seen as crucial by the community members. One participant, the community's education specialist, further stated that:

Of course, they feel better when they realize young people are improving. They often speak with me about how enthusiastic they feel when they observe that young Turkish people are educated in their mother languages. They speak with their families in Turkish, so the attendance of Saturday schools by their grandchildren is an essential character of the week.

The foundation strove to compromise on these linguistic challenges by the means of weekly planned lessons at the community center. It is analyzed that elderly people in the community are dependent on the younger generations considering language. Although they are aware of the disadvantages of not being proficient in French or English, the daily interactions of elderly people are mostly based upon Turkish since they tend to spend time in local coffee shops with their peers and feel better socially expressing themselves in Turkish. As the community worker (45) who has over a decade of experience stated:

Elderly people feel attached to places where a Turkish population or Turkish foundations exist. They choose a single coffee shop near to the community or where they live. Then most of them spend all day or their whole afternoon in that particular coffee shop. They speak Turkish all day with their peers, and when they come to the Turkish foundation or when they arrive home, they continue to speak Turkish within their families. They have Turkish TV channels in their homes. They have strong ties to relatives in Turkey, through which they further express themselves in Turkish.

From the statement above and from the other interviewees, what I frequently heard was "expressing themselves in Turkish". This is most fundamental for the self-realization of elderly immigrants considering social support. Apart from the earlier difficulties faced by them, language as an expression of the thoughts, patterns and feelings is the main determinant for better social support, as the interviews suggested. Community workers' perspectives on social support are often emphasized by the involvement in the Turkish community rather than in culturally similar communities because of language barriers with these people who speak Arabic, Persian, Armenian and Greek etc.

2- The feeling of belonging to “Turkish-ness”

Immigrants had immigrated to improve their economic status, but at the same time they appeared to prefer to stay connected to their home country. Apart from deeply impacted transnational ties (Bryceson and Vuorela, 2002) through long phone calls, elder Turkish immigrants are mostly inclined towards the activities (national celebrations, folklore by young people) regarding national identity or religious events (mevlut, religious conversations) shaped by “Turkish-ness”.

In this respect, traditional religious celebrations reinforce group identity and allow the elderly people to interact more intensely with the community at large and retain emotional support. During the Ramadan festivities, it is deduced from field notes taken during participant observation that “they feel as if they were at home surrounded by friends.”

Although religion plays a fundamental part in building identity and providing a wide spectrum of emotional support among elderly members of the community, this may not be valid for all immigrants. The interaction of highly skilled immigrants from the 1960s and 80s is limited. The example of “uncle Aydin” is particularly emblematic in this respect. Recognized by the community as “uncle Aydin” (who passed away recently), he was involved with the 80s Turks, unlike his 60s immigrant peers who immigrated under qualified immigration status. One interviewee, a 42 year-old who is a PhD student and has been an active community member more than five years, suggested;

(...)Uncle A. (an active community member) was a very educated person(...) He criticized most of his peers who had arrived in the 60s (...) because they avoided participating in the activities offered at the Montreal Turkish Community Center. He was very constructive regarding bringing our community together.

With respect to the feeling of longing and attachment to their origin country, five respondents suggested that emotional support is greatly needed. Considering that the results of Fokkema and Naderi (2013) suggested that feelings of loneliness were entirely attributable to elderly immigrants’ lower socioeconomic status and poorer health, it was not solely the case with elderly Turkish immigrants. Loneliness was more pronounced in rela-

tion with homesickness, and they sought support by community to a certain extent.

One respondent pointed out that:

(...)The topic of visiting Turkey is an essential of almost every short talk amongst elderly people. Most elderly people live in Turkey up to six months. In winter, they spend their time in Canada and in summer they live in or visit Turkey, since weddings are planned in summer time and they are generally accompanied by their younger family members.

The sense of belonging to the host country is often considered as secondary to sense of belonging to the origin country, Turkey. One respondent (62) who has been an active member since the first days of the foundation and was a retired technician:

An immigrant cannot love Canada unless he/she loves his/her own land. Canadian people first try to recognize us by our own traditions and values. Elderly people are aware of this fact. That is why elderly people are mostly happy when our Turkish national celebrations or religious gatherings are facilitated.

The “us” was often referred during the interviews as a way of opening a door to the outer world. This imagines both the bonding and bridging within the Canadian society. After decades of residing in Canada, the retired community member elaborates the necessity of community values in the context of the Canadian social structure.

Here we live in with my family in Saint Michel, North of Montreal, where the other minorities settled down. I can explain why Turkish-ness is important as an immigrant. Whenever I first meet with a Canadian or another immigrant, first of all I am asked about my culture. Most of the time, these conversations contain the topic of Turkish food, the politics of Turkey, or Turkish cities which are mostly visited.

Some elderly individuals who have been withdrawing from community organizations in the long run may not access social support system, acknowledging that the probability of polarization within the community could surpass the benefits. One community worker with over 30 years of experience (60) pointed out the constant religious polarization within the community foundations and how they have been failing to bring Turkish people together. And he further suggested that:

I accept every single Turkish, Kurdish, Azeri, Turkmen person as a member of our community. The other foundations had failed to become everlasting organizations because they are just trying to stratify the community regarding sect or religion or ideology. That is why they are not lasting long and elderly people feel reluctant to participate in their activities. In fact, they are striving more for power relationships than for community work.

There was a planned meal event for all community members in MTCC financed by private cooperation with the initiative of the community workers. Before it started at 8 PM, people started to participate for small talks at 6 PM. There was playing at a low volume in the background. Elderly people sat around the tables waiting for someone to talk. They made little groups but no one was really quite participative unless a community worker came and prompted the group by remarking “How do you do, Uncle Sagban and Huseyin? Today we will have fun [cheerful]”, “I see you are early up to party [laughs]” or “When was the last time you three saw each other?” (Field note: Conference room of MTCC)

It was observed that elderly people were prone to participate and have a conversation when promoted or when finding their own social spheres. However, they were not quite interactive unless their “favorite” friends arrived or they were prompted by community workers. After the event, the Turkish Ambassador who was visiting from Ottawa participated in a group session. Elder people from different subgroups participated more to this group session; and there were no noticeable signs of subgroups forming. This was because the shared values of elder participants were more drawn into “Turkishness” rather than particular ways of subgroups. Furthermore, these social spheres are not quite rigid but quite flexible.

LIMITATIONS

Several limitations should be taken into consideration in the current paper. The limitations include the overall small study sample, which was recruited by convenience. Thus, generalizability may have limited to the population at large considering the research sample size (Marshall, 1996). Elderly people’s roles in the society among varied economic classes have not been addressed, and warrant further study. Also, it should be taken into account that the sample consisted entirely of men. There were not any official female community workers, but women possess some stature in community

activities in accordance with their frequency of visits and dedication to the community center, as well as their spouses' social stature. Notwithstanding the limitations above, frequent participant observations and personal communications with the target group proved that shared values of subgroups and the emotional support provided by the community promote the end goal of social support. Informational support has more individualist characteristics; however, emotional support is more oriented towards the patterns of subgroups and social spheres. Because of the small sample size, the quotations are limited due to confidentiality.

CONCLUSIONS

There has been an inclination for previous research in the field of social support to neglect the perspective of community workers (Pehlivan, et al., 2012; Hussein and Oglak, 2012). Consequently, the literature has neglected the influence of social factors (religion, social ties), especially how social actors as providers can influence the experience of social support and how this is interwoven with the community perspective. Furthermore, few studies have included participants from diverse ethnic backgrounds and those living in the community. The research conducted here contributes towards the development of a broader view. The elderly population has been identified as a socially disadvantaged as well as a vulnerable group affected by immigration, poverty, disability, gender inequality and social injustice. This population requires special attention, and should benefit from a specific approach in which its cultural, socio-economic and social environmental characteristics of the provided services should be taken into account. The improvement of a community-based support system and services tailored to the needs of individuals (unique social spheres of members, the opportunities between the services in mainstream and community resources) as well as subgroups (religion, spiritual, secular etc.) using a multicultural approach would be particularly apt to such a socially-isolated and vulnerable group of immigrants.

Elderly people who are willing to volunteer in associations should be encouraged to do so by community workers for secured support. The specific needs of elderly people should be assessed individually by engaging directly with the elderly person, within his/her social sphere. Elderly

people are most likely to participate in religious events, but also it is observed that most of them are more active in their community life holistically, as some prefer to stay in their own social zones, while some expected to be promoted by community members.

Similarly to Akkaymak's (2016) study on social networks, first generation elderly Turks in the current study mainly interacted with inter-subgroups, friendships, and extended family in terms of solidarity (2016) and social support. The other ethnic groups (Pakistanis, Iranians, Arab immigrants) are seen as closer to elder Turks due to similar patterns of culture and values. Understandably, immigrants come closer when they find the same or similar culture of their homelands unexpectedly (Armenians and Greek immigrants). However, the community has its own uniqueness for elderly Turks and is seen "irreplaceable". As concluded by Edith (2007) in a participant observation study, the Turkish community has strong group cohesion pursuing conventions of its own family practices and norms to such a great extent that Canadian law and norms not influence its uniqueness.

Also, most elderly people draw their participation from community based events and gatherings and sacrifice their place, assuming young immigrants could have more chances of integrating to Canada's social structure through education. However, this assumption may constrain the chances of delivering social support to elderly people and prevent them a voice in the society.

Similar to Ozcurumez, religion does not comply with higher levels of solidarity within the group (2009) however religion may be a beneficial social factor for emotional social support amongst those who favor of it in their own social spheres or subgroups of MTCC.

The role of imam is not limited to religion in the community and its characteristics and tasks differ not only due to community's self-conception but also because of the need of emotional support and the in-group shaped community structure. Despite passing decades, first generation elderly immigrants have limited integration to Canadian society with very limited internalization of the host country's prevailing cultural and social

norms.

Additionally, as elderly people are engaged in the community with a philanthropic purpose, they may develop new friendships and rebuild family ties. Thus, through volunteer activity and participation, elderly people can cope with immigration stress and integration problems more effectively. From my observations, the first generation Montreal Turkish immigrants may participate in religious and national events to reinforce their ethnic and social identity, not just seeking support.

This paper contributes to the literature on linguistic challenges by emphasizing the need of linguistic knowledge regarding adapting, integrating and embedding not just the host country but also the community giving informational support and emotional support to the peers. Particularly for first generation Turkish elderly people, the importance of being given a voice by community workers and their Turkish-speaking peers is seen as a key element of emotional and informational support. The particular way of social support is not a direct end product of law and social policies reigning in Canada, but unique structure and function of every individual.

Furthermore, elderly Turks seek social support within the community, especially from community workers. Their own networks are mostly shaped by national, religious or cultural components by which they are identified. Participants indicated that life satisfaction, elderliness and immigration were shaped by many multilayer and complex factors.

Finally yet importantly, occasionally, elderly people were conceived as if they were in their verge of life rather than experiencing a new phase in their lives. Such a social representation of old age is particularly detrimental to the necessary active involvement of the elders within the community. Future papers should seek to further study the interactions between the social structure of social support and its derivations at the community level for a better understanding of the interlacing services and its interpretations in the social environment in a multicultural context.

Funding

2016 Scholarship Award of Republic of Turkey: Ministry of Family, Labor and Social Services

REFERENCES

- Akkaymak, G. (2016). Social network development experiences of immigrants from Turkey to Canada. *Journal of ethnic and migration studies*, 42(15), 2611-2628.
- Berger, P. (1966). *L./Luckmann, Thomas: The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Garden City.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W., & Sam, D. L. (1997). Acculturation and adaptation. *Handbook of cross-cultural psychology*, 3(2), 291-326.
- Bryceson, D., & Vuorela, U. (2002). The transnational family: New European frontiers and global networks.
- Carspecken, F. P. (2013). *Critical ethnography in educational research: A theoretical and practical guide*: Routledge.
- Fokkema, T., & Naderi, R. (2013). Differences in late-life loneliness: a comparison between Turkish and native-born older adults in Germany. *European Journal of Ageing*, 10(4), 289-300.
- Galletta, A. (2013). *Mastering the semi-structured interview and beyond: From research design to analysis and publication*. NYU press.
- Gijsberts, M., Van Der Meer, T., & Dagevos, J. (2011). 'Hunkering down' in multi-ethnic neighbourhoods? The effects of ethnic diversity on dimensions of social cohesion. *European Sociological Review*, 28(4), 527-537.
- Giles, L. C., Metcalf, P. A., Glonek, G. F., Luszcz, M. A., & Andrews, G. R. (2004). The effects of social networks on disability in older Australians. *Journal of Aging and Health*, 16(4), 517-538.
- Girvan, M., & Newman, M. E. (2002). Community structure in social and biological networks. *Proceedings of the national academy of sciences*, 99(12), 7821-7826.
- Hellermann, C. (2006). Migrating alone: tackling social capital? Women from Eastern Europe in Portugal. *Ethnic and Racial Studies*, 29(6), 1135-

1152.

Hussein, S., & Öglak, S. (2012). Older Turkish migrants in the UK: role of distinct culture, immigration histories and unmet care needs. Paper presented at the Turkish Migration in Europe Conference.

Kim, J., & Nesselroade, J. (2003). Relationships among social support, self-concept, and wellbeing of older adults: A study of process using dynamic factor models. *International journal of behavioral development*, 27(1), 49-65.

Kulla, G., Ekman, S.-L., & Sarvimäki, A. (2010). Experiential health from an ageing and migration perspective: the case of older Finland-Swedes. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 12(1), 93.

Kvale, S. (1996). *InterViewing. London, Thousand Oaks and New Delhi: Sage.*

Kwak, G., & Lai, W. (2012). Social support and elderly Korean Canadians: A case study in Calgary. *Korean immigrants in Canada*, 213-233.

Marmot, M., Allen, J., Bell, R., Bloomer, E., & Goldblatt, P. (2012). WHO European review of social determinants of health and the health divide. *The Lancet*, 380(9846), 1011-1029.

Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family practice*, 13(6), 522-526.

Morgan, D. L. (1990). Combining the strengths of social networks, social support, and personal relationships. *Personal relationships and social support*, 190-215.

Morse, J. M. (1994). Designing funded qualitative research.

Newman, M. E., & Girvan, M. (2004). Finding and evaluating community structure in networks. *Physical review E*, 69(2), 026113.

Ozcurumez, S. (2009). Immigrant associations in Canada: Included, accommodated, or excluded? *Turkish Studies*, 10(2), 195-215.

Padgett, D. K. (1998). Does the glove really fit? Qualitative research and clinical social work practice. *Social Work*, 43(4), 373-381.

- Palmberger, M. (2017). Social ties and embeddedness in old age: older Turkish labour migrants in Vienna. *Journal of ethnic and migration studies*, 43(2), 235-249.
- Patton, M. Q. (2005). Qualitative research. *Encyclopedia of statistics in behavioral science*.
- Pehlivan, S., Ovayolu, O., Ovayolu, N., Sevinc, A., & Camci, C. (2012). Relationship between hopelessness, loneliness, and perceived social support from family in Turkish patients with cancer. *Supportive Care in Cancer*, 20(4), 733-739.
- Robert, É. (2008). Les «Turcs» de Parc-Extension l'exemple d'un «ordre» communautaire.
- Ryan, L., Sales, R., Tilki, M., & Siara, B. (2008). Social networks, social support and social capital: The experiences of recent Polish migrants in London. *Sociology*, 42(4), 672-690.
- Schiffauer, W. (1991). *Die Migranten aus Subay. Türken in Deutschland: Eine Ethnographie*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Songur, W. (1992). Åldrandet i ett främmande land. Minoriteter och åldrandet: en engångstidskrift om äldre invandrare.
- Songur, W. (1992). Att åldras i främmande land: om mellanösternpensionärer i det svenska samhället: Stockholms socialtjänsts Forsknings-och utvecklingsbyrå.
- Songur, W. (1996). Äldre invandrare i tre europeiska städer: livsvillkor i ett jämförande socialpolitiskt perspektiv: Socialtjänsten, FoU-byrå.
- Torres, S. (2001). Understanding of successful ageing in the context of migration: the case of Iranian immigrants in Sweden. *Ageing & Society*, 21(3), 333-355.
- Torres, S. (2002). Att invandra till Sverige på äldre da'r: integrationsmöjligheter för'sent-i-livet'invandrarna. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 9(4).
- Torres, S. (2006). Elderly immigrants in Sweden: 'Otherness' under construction. *Journal of ethnic and migration studies*, 32(8), 1341-1358.

Tošić, J., & Palmberger, M. (2016). Introduction: Memories on the Move—Experiencing Mobility, Rethinking the Past. In *Memories on the Move* (pp. 1-16): Springer.

Wengler, A. (2011). The health status of first-and second-generation Turkish immigrants in Germany. *International Journal of Public Health*, 56(5), 493-501.

Wu, Z., & Hart, R. (2002). Social and health factors associated with support among elderly immigrants in Canada. *Research on Aging*, 24(4), 391-412.

Internet References

National Household Survey, 2011 , <https://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/prof/index.cfm?Lang=E>

Statistics Canada,2004, <http://www.statcan.gc.ca/pub/75-006-x/2014001/article/14042-eng.htm>,accessed 01.09.2016

Statistics Canada,2006, <http://www.statcan.gc.ca/pub/75-006-x/2014001/article/16042-eng.htm>,accessed 01.12.2016

Statistics Canada,2012, <http://www.statcan.gc.ca/pub/75-006-x/2014001/article/14042-eng.htm>,accessed 27.09.2015

Statistics Canada. 2012. Canada (Code 01) and Canada (Code 01) (table).

Census Profile. 2011 Census. Statistics Canada Catalogue no. 98-316-XWE. Ottawa. Released October 24, 2012.

Figure:

Figure: Minimum number of occurrence of a term from the formal interviews: 10

Source: VOSviewer and transcript of the interviews of the respondents

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Sayfa Yapısı:

-A4 ebadında, Times New Roman 12 punto olmalıdır. Kenar boşlukları sağdan, soldan, üstten ve alttan 2,5 cm olmalıdır. Metnin tümü, ara başlıklar dâhil, son notlar(endnote) hariç satır aralığı 1,5 olmalıdır. Sayfa numarası sayfanın altında, ortalı bir şekilde verilmelidir.

- Özet yazımı: Yazının başlığı büyük harflerle sola dayalı, ardından Abstract başlığı ve 100-200 kelimeyi geçmeyen öz eklenip, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır. Örneğin, *Siyasetin Arka Yüzü* programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir (tırnak içinde kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz. Örneğin, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir. Örneğin: Yirmi dergiden yalnızca sekizi metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır. Örneğin: Bu üç göçmen -her birinin uyruğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir. Örneğin: Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A ve Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı vererek, ana metinden daha küçük bir puntoyla (10 veya 11 punto), italik olmadan, tırnaksız yazılır. Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşasının hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.
- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır. Örneğin: Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"
- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz. Örneğin: 1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...
- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır. Örneğin: Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.
- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır. Örneğin: Test-yeniden test güvenilirliği için (...)
- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

Başlık düzeyi APA formatı

1.düzyey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2.düzyey	Sola Yash, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3.düzyey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4.düzyey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5.düzyey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1.düzyey, 2.düzyey, 3.düzyey ve 4.düzyey başlıkları içeren bir sıralama şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler   Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi   Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar   • Nicel yöntemler• Nitel yöntemler Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar   Master Tezlerinin Değerlendirilmesi   Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar   Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar   Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1.ve 2. ve 3.düzyey başlıkları şöyledir: Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler   Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi   Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.   Doktora tezleri: Master tezleri:

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0'a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz. Örneğin Kirişçi'nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30'lu yıllarda Bulgaristan'dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya'dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır. Örneğin, Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur(Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir. Örneğin (İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserler göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde Görünüm:

(Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada Görünüm:

Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Metinde Görünüm:

(Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada Görünüm:

Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri(vd.) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır. Örneğin, kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin, (Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- Web sayfasına atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik Şekilde *Gazete veya Dergi Adı*.

Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada Görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı Ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi:

<http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir web belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir. Örneğin: Duran, iki yıldır yaşanan iç turbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi Avrupa’da Türkiye’ye yönelik maksatlı otoriterlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (*Türkiye Göç Raporu*, 2015)

Kaynakçada Gösterimi: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde Görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada Gösterimi: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkeyiom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hâkim, güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada Gösterimi: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-maile, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar. Örneğin: Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini ötededik.” dedi. (Angela Merkel, Süddeutsche Zeitung röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir. Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır. Örneğin: 2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada Gösterimi:

Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada Gösterimi: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler:1989, 1991 ve 2011 'de Türkiye'ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye'nin Göç Tarihi* içinde (s. 297-314). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Metin İçinde Gösterimi: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada Gösterimi: Pflanze, O. (1963-1990). *Bismarck and the Development of Germany* (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Türkiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Siyasi*

Davranışları. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazeteye şu şekilde atf yapılır: Resmi Gazete’de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde Gösterimi: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada Gösterim: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Eğitim Dairesi Başkanlığı / Göç Araştırmaları Merkezi Çalışma Grup Başkanlığı

Telefon: (312) 422 07 99 / e-posta: gam@goc.gov.tr / makale@goc.gov.tr

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir.

Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Göç araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

*“Derginize göndermiş olduğum.....
başlıklı makalem daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını açıkça bildiririm. Yayına kabul edilen makalem bütünü yayın haklarına Göç Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim”.*

